UNIVERSAL LIBRARY
OU_206176
UNIVERSAL LIBRARY

సటీక

(లింగబ్రాహ్మణ)

వీరశైవవివాహవిధిః

श्री वीरशैव विवाहविधिः

చిదిరెమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే

ఆంధ్రీకృతమును వ్రాయబడి,

రావికోటి వీరయ్యగారిచే

ప్రకటింపబడినది.

బెజవాడ, ఆంధ్రగ్రంథాలయ ప్రెస్, (లిమిటెడ్) యందు

క. కోదండరామయ్యగారిచే

ముద్రింపబడినది.

౧౯౨౫

కాపీరైటు రిజిష్టర్డు

వెల ఒక రూపాయి.

ఉపోద్ఘాతము

వీరశైవవైదికశిరోమణులారా,

జగదీశ్వరానుగ్రహ నిర్మితమగు నీజగతిని విశేషమతములాయా ఆచార్యులచే స్థాపించబడినవను విషయమందరకును విదితమే యైనను ప్రస్తుతము వీరశైవ (లింగిబ్రాహ్మణ) మతస్థాపనాది సౌకర్యములు పాశ్చాత్యులుదప్ప ప్రాగ్జనపదులంతగా నెఱింగిన వారలుండరనియే నా తలంపు. కొన్నిభాషాద్యది గ్రంథము లాంధ్రదేశమ్మందే గలవు దానం జేసి ఆంధ్రదేశీయ వీరశైవులొక్కొక తెరి స్వమత ప్రాచీన శ్రేష్ఠత్వమును స్వీయమనమునందే వర్ణించుచున్నారుగాని శాస్త్రజ్ఞతచే పరమతీయుల దుర్వాదమునకు సముత్తరదాతృవులు గాకయున్నారని ప్రత్యేకముగా వచింపనవసరము. ఈలోపమును బాఱద్రోలిన కర్ణాటక వీరశైవమహాశయులు ప్రాచీనమతగ్రంథ ప్రకటన మూలమున వీరశైవ మతమున కుపకారమొనర్చి యపారమగుకీర్తిని సంపాదించిరని తెల్పుట కెంతయో సంతసించుచున్నాడ. "చేదబావి జలసమృద్ధిని గ్రామసింహమానంద మొందినట్లు" పరదేశీయుల సుధారత నీక్షించిన నస్మత్సుఖ లభ్యమేమియును లేదుగదా. తత్కారణమున యథాశక్తి మతగ్రంథప్రసరణ మాంధ్రదేశమున గావించ నెంచియున్న నన్ను చిరకాలముచేనే తత్ప్రియాత్ములగు బ్రహ్మశ్రీ మక్తల్ బసవలింగసుధీగారును హైదరాబాదు శ్రీమహంతు మఠము చన్నబసవబుసులును ఇవ్విషయమున నెక్కుడు శ్రద్ధగా వచించుచుండెడివారు తన్మధ్యమున దశవర్షములనుండి వివాహాది కర్మల శుద్ధప్రతులకై గాచియున్న వేదమూర్తి రావికోటి మఠము వీరయ్య గారలకు వత్సరత్రయము క్రింద మైసూరు శుద్ధ వివాహప్రతి యొకటి శ్రీ॥ బసవలింగార్యుల మూలముననే కరగతమగుటచే నానందహృదయులై లక్షణమున మూలమును మాతృమతిశీఘ్రమున నాంధ్రాక్షరములతో వ్రాసియా గ్రంథమును నాకడ బంపి కర్ణాటక భాషానుసారమున నీపొత్తమునకు ఆంధ్రటిప్పణము వ్రాయుడని యాజ్ఞాపించిరి. తత్సహ్వానమునకే సం

తుష్టుడనై మద్గురు సన్నిధానమున   మఠము

న) యథామతి తెలుగు టిప్పణము కొన్ని మాసములలో సమాప్తిం
చి తద్గ్రంథమును వే॥ బసవలింగార్యుల సన్నిధికందింపగల్గితి. వారపార
మగుదయచే బరిశోధించిరిగాని స్వదేహముయొక్క అనారోగ్యతవలన
నాగ్రంథమును రా॥ వీరయ్యగారలకందింపజాలరైరి. ఏతత్సంవత్సర
మున స్వదేశాగతుడనగు నన్నుగాంచి వీరయ్యగారు నీగ్రంథమును
గురించియే నెక్కువగప్రశ్నించి మున్ను సహాయ మొనర్చెదననియు
మరల గ్రంథమునుపూర్తిగావించుడనియు యాజ్ఞాపించి స్వగ్రామమున
కేగిరి. పిదపవల్లయని గ్రంథరచనాప్రారంభ మొనర్చి పత్రాష్టకము
లిఖించునంతలో (మైలవరమున) మత్సహోదరి విగతప్రాణయయ్యెను
మహాశయులారా "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" యనువాక్యానుభవమింత
టితో సిద్ధించెనుగదా. ఈగ్రంథమున కంతరాయమిది యొండనియే
తెలంపవలదు. ఎన్నియోగలవు. వానినిట బొందుపరచిన గ్రంథవిస్తరమే
గాక కార్యధురంధరత్వమును వెల్లడించిన దోషమునకు బాత్రుడ నగు
దుననుభీతిచే విరమించితి. తదనంతరము మాసద్వయాలస్యమున మర
ల నీవృత్తమును లిఖించ నుద్యమించి యత్యల్పకాలమున సమాప్తించ
గలిగితిని. కామికాది వాతులాంతాగమములలో నొకటగు అంశుమదా
గమునందుక్తమగు సవీరశైవ వివాహవిధిని మైసూరు వీరశైవ
సమాజాభిమానులు తమదేశీయభాషలో ముద్రించియుండిరి. కాని
ఎతద్గ్రంథోపకారము మనయాంధ్రదేశీయుల కొనర్చుట యత్యవసర
మని తెలుగు టిప్పణమును వ్రాయుటయేగాక మహాసంకల్పము,
సూర్యాసూక్తము అనుదానమంత్రములు, మాంగళిక శ్లోకముల నా
యాక్రియలలో బొందుపరచితి. మరియు గ్రంథాదిని పౌరోహితుల
కతిసులభముగావిషయగ్రాహ్యమగుటకు ప్రధానవిషయములను చివర
ఆశీర్వచన మంత్రములను జేర్చి మూలగ్రంథమునకన్నను సర్వాంగరమ
ణీయముగ వ్రాసితి ననియే నాతలంపు. ఇవ్విషయమును పాఠకమహా
శయులూహించుచక యుండరు. ఏతద్గ్రంథప్రయత్నమున బ్రోత్సహించి
స్వమత ప్రేమాప్రదర్శన మూలమున ధన్యులైనట్టి వే॥ మక్తల్ బసవ

లింగార్యులకును హైదరాబాదు వే॥ మహాంతుమఠీయ చన్న బసవార్యులకును నాకృతజ్ఞతాభివందనములు సూచించెద. ఈ గ్రంథముద్రణాది వ్యయములకు పరిపూర్ణమగు సహాయమొనర్చి మతాభిమానమును వెల్లడించిన చందుపట్ల వీరయ్యగారలకు నాయభివాదనము లర్పించెద. ఇందుగలదోషములను పండిత మహాశయు లెఱింగించిన శిరసా స్వీకరించి పునర్ముద్రణమున సవరించెదనని ప్రార్థించుచు నుపోద్ఘాతమును విరమించెద.

ఇట్లు,

శా॥ ౧౮౪౭ క్రోధన శ్రావణ శు॥ ౫
బుధవారము, నల్లగొండ.

బుధజనవిధేయుడు,
చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మ.

ఆర్యులారా! ఆంధ్రదేశీయులగు మనవీరశైవుల కత్యంతోపయుక్తమని దలచి వే॥ చిదిరేమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే తెలుగు టిప్పణమును వ్రాసి సుధారించబడిన నీగ్రంథమును ముద్రణజేయించితిని. వైదికశిఖామణులును ఇతరదాతృవులును సరియైన వెలకీ గ్రంథమునుదీసికొని సహాయమొనర్చిన ఇటులే ప్రతిసంవత్సరమొక్కొక గ్రంథముచొప్పున మనవీరశైవమతదశకర్మలను ఇతరగృహప్రవేశాది విధులను పైవారిచే తెలుగుటిప్పణాదులను వ్రాయించి ముద్రణజేయించి మహాశయులకు తమహస్తమునకందింప గలుగుదునని విన్నవించుచున్నాడ. ☞ సూచన ఈగ్రంథము ఆంగ్ల దేశమందు రిజష్టరుచేయబడినది గనుక ఆంగ్లనైజాం ఇలాకా వారెవ్వరును మాయనుజ్ఞలేక దీనిని ముద్రించిన దావాకు బాధ్యులగుదురు.

ఇట్లు
రావికోటి మఠంవీరయ్య,
చందుపట్ల పోస్టు భువనగిరితాలూక (నైజాం)

శుద్ధ పత్రిక

పాఠకులీ పత్రికా ప్రకారము మొదలు తప్పులను దిద్దుకొని

పిదప చదువుదురని ప్రార్థన.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩	౨౬	మాహేశ్వరుకు	మహేశ్వరులు
,,	౨౮	తపుకునంశం	తెలుసునందు
౪	౨౫	కర్తృలందిరి	కర్తృలందిర్చి
౮	౫	గ్రవదం	గ్రసదం
౯	౨౧	ఇతపుజ్ఞో	ఇతిపుంజ్ఞో
౧౩	౨౧	పూవ వత్	పూర్వ్వవత్
౧౮	౨౯	యొక్క భాగము	యొక్క సమస్త భాగము
౨౨	౧౦	సుగన్నపంథా	సుగన్నఃపంథా
౨౪	౨౨	ఇద్రిఈశా	ఇంద్రిఈశా
,,	౨౯	పూర్గ్ణ భాగ	పూర్వ్వ భాగ
౩౧	౨౭	పూజేను	పూజను
౩౨	౧౮	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
,,	౨౩	అన్త్రాప్రియ	అస్త్రాప్రియ
,,	౨౬	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
౩౪	౨౦	,,	,,
౩౬	౧౫	,,	,,
,,	౨౯	మాహేశ్వరునకు	మాహేశ్వరులకు
౩౯	౨౯	భవత	భవంతు
౪౯	౨౪	వ్యస్త్రైజ్ఞో	వ్యస్త్రైజ్ఞో
,,	౨౮	పాతాళాక్య	పాతాళాఖ్య
౫౦	౨౬	కనాట	కర్ణాట
౫౯	౩౦	పేయనలయు	వేయావలయు
౬౨	౨౪	[illegible]	[illegible]
౬౪	౨౪	పాంను	పాలును
౬౫	౧౦	ష్టదళపద్మ	అష్టదళపద్మ
౬౬	౨౪	మధమందు	మధ్యమందు
౬౭	౧	అభిక్రిభి	అభిరిక్రిభ
౮౭	౭	భవభవతి	భవతిభవతి

విషయానుక్రమణిక

1 గ్రంథప్రకాశకుల వంశావళి.

2 ప్రధానవిషయములు. పుట

3 వివాహవిధి ప్రారంభః. ౧

4 వివాహాంగభూతవాగ్దానం ౧

5 వివాహపూర్వదినకర్తవ్యం. ౪

6 గణపతిపూజా. ౫

7 స్వస్తివాచనం. ౭

8 నాందీసమారాధనం. ౧౭

9 అంకురార్పణవిధిః. ౧౯

10 మంటపదేవతా ప్రతిష్ఠా. ౨౧

11 కౌతుకబంధనం. ౨౬

12 వివాహదినకర్తవ్యం. ౨౭

13 కలశపూజా. ౩౧

14 స్థాలఫలక ధారణం. ౩౬

15 మధుపర్కం. ౩౮

16 సూర్యాసూక్తమ్. ౪౨

17 మంగళాష్టకమ్. ౪౬

18 మహాసంకల్పః! ౪౭

19 కన్యాదిదానాని. ౫౫

20 అక్షతారోపణం. ౫౮

21 మాంగల్యధారణమ్. ౫౯

22 పాణిగ్రహణం. ౬౧

23 ఫలపూజా. ౬౩

24 నాకబలిః ౬౫

25 వరగృహప్రవేశః. ౬౯

26 హోమప్రకరణమ్. ౮౧

27 శివసంకల్పః. ౮౩

28 ఆశీర్వాద మంత్రములు. ౮౬

శ్రీ

గ్రంథప్రకాశకుల సంక్షిప్తవంశ సంచయము.

శా॥ శ్రీగౌరీహృదయాబ్జషట్పదకృపన్ ♦ శ్రీలన్ రహింగాంచుచున్
రాగంబొప్ప గిరీశ తత్పురుషస♦ద్రాజీవపద్మాభులున్
భోగంబందజనించి దుష్టమతముల్ ♦ బోనాడి తారేపుచున్
ద్దగోత్రంబున కృత్తినంగి మహదా ♦ నందాతిసామ్రాజ్యమున్.

ఉ॥ ఉంచిపుణ్యగాక సాత్మకకు ♦ లోద్భవు శివ్వారు లేమిగ చెంగా
మెండగు లగ్నసత్క్రియల ♦ మేలుగ నొంది ధరాతలంబునన్
దండిగ సంతతింద్రములను ♦ గని జాతక్రియాదికర్మలన్
మండితి మాచరించి బుధ♦మండలి మెచ్చ శివైక్యమొందగా.

కం॥ ఆరేపల్లి సుతు లతిరి| చారుగుణాన్వితులు గాన ♦ శాస్త్రతతులలో
సారమతుల నెరిగి జగతిని| నూరులగుచు బసులనెల్ల ♦ సూచించిరిగా.

గీ॥ వారిలోపల్యపరంపర ♦ వర్ధిల్లగుచు| పాదపడి శ్రోత్రియుబగియుందు ♦ బోలుపుమార
చెందుపట్ల బుధాబ్ధికి ♦ చంద్రుడనగ| నుదయమొందెను నూరందు డుత్తముండు.

క॥ అనుపమ పత్ని పుత్త్రిని| రామతుచుండె మావనగ్గు ♦ రాజాద్యుపనన్
భానుమహేశ్వరలతి| ఆసీనవసుహాపవద్మ్రు ♦ తనగ జగతిలోన.

చ॥ పరమపదాత్మశోభితుడు ♦ పజ్జనసంఘనతుండు పయ్యు మా
ధర నుతికెక్కె రాజయ సు♦ధాంశుడు ప్రీతిని రాజమాంబ కె
గరమను పెండ్లియాడి రతి♦కాముల మాడ్కి నిరంతరంబునన్
పరమసుఖాగ్రమగ్నతను ♦ భానుని వృత్తి చరించుచుండగాన్.

సీ॥ ఎవ్వాడు జగతిని ♦ నిందుధరుండని| పలుకుదురాతని ♦ పాదకృపను
యెవ్వని రాజరా♦జందురో వాతని| యణిమాది సంపత్సు♦ధాబ్ధిచేర
నెవ్వనిచే దక్ష♦యజ్ఞము ధ్వంసంబు| గావింపబడె వాని♦గరిమ చేత
యెవ్వనికై యింద్రుడు ♦ డెలమి గాచుచునుండు| వాతని సద్బుద్ధి ♦ అతిశయమున

గీ॥ జనసరుండెను చెలువంపు ♦ చందుపట్ల| పురిని పజ్జనశ్రేణులు ♦ బోలుపుమార
సంస్తుతులు సేయ రాజాఖ్య ♦ పర్వమాను| దవగ వీరార్య నామధే♦యాన్వితుండు.

మ॥ సుగుణాధిక్యముచే ను సంపదలచే ♦ సౌందర్య గాత్రంబుచే
నగజావల్లభ పాదకంజభజనన్ ♦ యానంద చిత్తుండునై
రగ శేలాధ్యయనాది వైదికములన్ ♦ ధన్యుండు వీరుండు పే
లుగ కల్యాణకరంబునన్ ధరణిలో ♦ లోలాక్షి లోకండున్న.

కం॥ సులలితముగ లలితాంబను। లలితాగుణ రూపభావ ♦ లావణ్యములన్
బోలుచాయకాంత నర్తిన్। బలువైభవమునను వేగ ♦ బరిణయ మాడెన్.

గీ॥ పరిణయంబైన పిదప తా ♦ భాసురముగ। గరిమ కాంతారతిని రతి ♦ కారణమున
ధరను యడపీంద్రు డను పేర ♦ దనయునట్టి। బరిగనొక సుతరత్నముఁ బడసె నొక్క

కం। ఈసుగుణ పంచయాత్ముడు। దానులనరులను బంధు ♦ తతి ననిశంబున్
వేసరక నేకబుద్ధిని। భూషించియు తాను బ్రాబ్ధి ♦ బొందుచునుండెన్.

గీ॥ వీరయాఖ్యుండు మదమున ♦ వీరశైవ। జనుల కుపకారమొనరించు ♦ జగతిలోన
నొక్క గ్రంథంబు ముద్రించి ♦ యొందుపుణ్య। మందవలెనని మనమున ♦ నాశచేసి.

గీ॥ వృషభ నోత్తాస్వయుండయ్యు ♦ వృద్ధినున్న। ద్యాపనూర్ గంగాధర ♦ ఘనగురుండు
జేయ ముపకృతిజనులకు ♦ తెలుపముగ। పద్యనోత్తంచె నీగ్రంథ ♦ మాంధ్రమునను.

కం॥ ఏతద్గ్రంథము ముద్రణ। పాతము లేకుండునట్లు ♦ పరిశీలతగా
జేయుచు యోగ్యతవనగను। ప్రీతిని బద్ధతిని గిరిశ ♦ ప్రేమోద్భవమై.

ఇట్లు,

బాలకవి చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురుభ్యో నమః

పౌరోహితులు తప్పక గమనించదగిన

ప్రధాన విషయములు

పంచోపచారములు = గంధ, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్యములు.

అష్టోపచారములు = గంధ, అక్షత, పుష్ప, వస్త్ర, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూలములు.

షోడశోపచారములు = ఆవాహన, ఆసన, పాద్య, అర్ఘ్య, ఆచమనీయ, స్నాన, వస్త్ర. (ఉపవీతము అనగా ఉత్తరీయము) గంధ, అక్షత, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూల, ప్రదక్షిణ, నమస్కారములు.

పాద్యము = తెల్లఆవాలు, కుంకుమపువ్వు, గరక, చెంగల్వకోష్టు, వట్టివేరు, పచ్చకర్పూరము వీనినిదంచి చూర్ణమును ఉదకమందు కలిపిన నీరే పాద్యము.

అర్ఘ్యము = దర్భ, తెల్లఆవాలు, నువ్వులు, యవలు, పళ్ళు, వీనిచూర్ణమును జలమందు మిశ్రమొనర్చి, దీనియందు పాలనుకలిపిన నీరియె అర్ఘ్యజలము.

ఆచమనీయము = జాజికాయ, కర్పూరములు, పచ్చకర్పూరము, చెంగల్వకోష్టు, కుంకుమపువ్వు, ఏలకులు, వీనిచూర్ణముచే మిశ్రించినదే ఆచమనీయజలము.

మధుపర్కము = పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, వీని నొక్క పాత్రలోపోసిన మధుపర్కమగును.

పంచామృతము = గోవుయొక్క పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, చక్కెర వీనికూటమియే పంచామృతము.

పంచగవ్యములు = ఎఱ్ఱని ఆవుపాలు, తెల్లని గోవు పెరుగు, పసుపుపచ్చని ఆవునెయ్యి, నల్లని గోవు పేడ, మూత్రము ఇవియే పంచగవ్యములు.

పంచపల్లవములు = రావి, చింత, మేడి, అలునేరేడు, మామిడి, వీనియాకులే పల్లవములు.

అష్టగంధము = చందనము, అగరు, పచ్చకర్పూరము, పొన్నపువ్వు, లవంగపత్రి, కుంకుమపువ్వు, వట్టివేళ్ళు, చెంగల్వకోష్టు ఇవియే సుగంధద్రవ్యములు.

ఆచమనమొనర్చు క్రమము = ఉద్ధరణిచే కుడిచేతిలో గోకర్ణముగా మినుగునన్ని నీళ్ళను పోసికొని ఆనీటిని నాలుకతో స్పృశించి హస్తములు కడగికొనదగు.

ప్రాణాయామక్రమము = తర్జని (చూపుడువ్రేలు) మధ్యమ ఈరెంటిని విడచి అంగుష్ఠ (పెద్దవ్రేలు) అనామిక (పవిత్రపువ్రేలు) కనిష్ఠ (చిటికెనవ్రేలు) ఈమూడువ్రేళ్ళచే ముక్కునుపట్టుకొని ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః ఓగ్ం సత్యం ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ఓమాపోజ్యోతీరసోమృతంబ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోం అనుమంత్రమును మెల్లగ జపించుచు. చంద్రస్వరమగు ఎడమముక్కుచే వాయువును పూరించి (పీల్చి) రెండుముక్కులనుమూసి కుంభించి (వాయువును వెళ్లకుండునటుల నిలిపి) సూర్యస్వరమైన కుడిముక్కునుండి రేచించవలయు (గాలిని విడువవలయు). ఇదియే ఒక ప్రాణాయామము, ఈ ప్రాణా

యామము సెంత యొక్కువగా జేసిన అంత శ్రేష్ఠమే కాని ఒక నిమిషమైనను చేయవలయు. ఇది అగువరకును ఓం భూః అను పైమంత్రము మనస్సం దనుచుండవలయు.

దర్భకూర్చము = తొమ్మిది దర్భలచే జేయవలయును. ఇది ౧౮ అంగుళముల పొడవుండవలయు. మొదళ్ళనుండి ౧౨ అంగుళములు విడిచి ౧ ౭౪ అంగుళము వెడల్పు ముడివేసి చివరకు నాల్గంగుళములు ఖాళీగా నుంచదగును. ఈ దర్భకట్ట చేతనె పాద్యమును అర్ఘ్యజలమును ముట్టించి దీనిచేతనే శుద్ధజలమును పూజించెడు దేవుని ప్రోక్షించదగును. మరియు సమస్త పూజాద్రవ్యములపై నీటిని ప్రోక్షించవలయు.

దర్భపవిత్రము = రెండు దర్భలచే అనామికపు వ్రేలునకు రెండు చుట్లు చుట్టి ఒక అంగుళము వెడల్పు ముడివేసి నాల్గంగుళముల పొడవునకొనలుంచుట యోగ్యము. ఈ పవిత్రమును పురోహితుడు సమస్త కర్మలయందు ధరించుట శుభము.

ముద్రాలక్షణము = ముద్రలవరయనివారిచే జేయబడిన కర్మఫలము సిద్ధించదు. కావున మంత్రసిద్ధికై ఈక్రింద నుదహరించు ముద్రలు పూజాసమయమం దాచరించదగు.

ఆవాహినీముద్ర = రెండు చేతులను దోసిలిగాపట్టుకొని అనామిక వ్రేళ్ళక్రింది కాటునందు పెద్దవ్రేళ్ళ చివరలనుంచిన ఆవాహినీ ముద్రయగును.

స్థాపినీముద్ర = ఈపైజేసిన చేతులను బోర్లగా బట్టిన స్థాపినీ ముద్రయగును.

సన్నిధాపినీముద్ర = రెండు హస్తముల పెద్దవ్రేళ్ళను మీదికి నిలిపి వేర్వేరుగా ముష్టులను (పిడికిళ్లను) బట్టి నిలిపియే సన్నిధాపినీ ముద్రయనంబరగు.

సంరోధినీ = పెద్దవ్రేళ్ళను ముష్టియందుంచి వేర్వేరుగా బట్టుట సంరోధినీముద్ర.

సమ్ముఖీకరణముద్ర = పైపిడికిళ్లను వెల్లెలకగా బట్టిన సమ్ముఖీకరణ ముద్రయనంబరగు.

అవకుంఠినీముద్ర = కుడిచెయ్యి ముష్టిగాబట్టి బోర్లగా జేసి తర్జనీవ్రేలును చాచి వెల్లకిలకగా నుంచబడిన యెడమహస్తమందు ముట్టించి త్రిప్పిన అవకుంఠినీముద్ర యగును (ఇవియే షణ్ముద్రలు దేవతాపూజయందనేకస్థలములలో షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య, అని వ్రాసియుండును. అనగా - ఆవాహయామి ఆవాహితో భవ - అని - ఆవాహినీముద్రను, స్థాపయామి స్థాపితో భవ అని, స్థాపినీ ముద్రను, సన్నిధాపితో భవయని - సన్నిధాపినీముద్రను, సంరోధితో భవయని సంరోధినీముద్రను సమ్ముఖీకరణో భవయని సమ్ముఖీకరణముద్రను అవకుంఠితో భవయని అవకుంఠినీముద్రను పైప్రకారము జేసి చూపించిన ఇదియే షణ్ముద్రా ప్రదర్శనమగును.

వరముద్ర రెండుహస్తముల దోసిలిగాచాపి వరదో భవయని చూపుటే వరముద్ర.

మహాముద్ర = రెండుకరములయొక్క పెద్దవ్రేళ్ళను, ఒకదానికొకటి దగిలించిపట్టి తక్కిన వ్రేళ్ళను చాపి మహాంతో భవయని చూపినదియే మహాముద్ర (అష్టముద్రలు)

నమస్కారముద్ర = రెండుచేతులను జోడించి, వ్రేళ్ళను మీదికి జేసి హృదయప్రదేశమందు బెట్టుకొని నమితో భవయని చేసిన నమస్కారముద్ర యనబడును,

జ్ఞానముద్ర కుడిచేతియొక్క పెద్దవ్రేలును చూపుడువ్రేలును చేర్చి పట్టుకొని తక్కిన
వాటిని చక్కగాచాపి జ్ఞానీధివయనిచూపిన జ్ఞానముద్ర (ఇదియే తత్వముద్ర)
కురంగముద్ర = పెద్దవ్రేలు తుదియందు మధ్యమానామిక ప్రవేశ్యపించిన నిదియు కురంగ
ముద్ర యనబడును, (దీనినే కొందరు ధేనుముద్రయందురు) ఇవి ఏకాదశముద్రలు.
పిదియందు షణ్ముద్రాః అన్నచోట ఆరుముద్రలను అష్టముద్రాః అన్నస్థలమున ఎనిమి
దిముద్రలను, దశముద్రాః అన్న పదిముద్రలను చూపించి ఆయా స్థలమందుగల
వాక్యములను చెప్పుకొనుచు చేసికొనవలయును.

గోత్రసూత్రముల వచించునప్పుడు [ ] ఈగురుతు వేసియుండు స్థలమున చెప్పుకొ
నున దెట్లనగా. శ్రీవత్సగోత్రోత్పన్నాయ, వామదేవార్య ప్రపౌత్రాయ, చంద్ర
శేఖరాఖ్యస్య పౌత్రాయ, నాగభూషణాఖ్య పుత్రాయ, శరభార్య నామ్నే
వరాయ, అని వరునిపక్షమునను శ్రీగోత్రోత్పన్నాం మహాదేవార్య ప్రపౌ
త్రీం గంగాధరాఖ్యస్యపౌత్రీం కేదారేశ్వరార్య పుత్రీం. భద్రకాళీ నామ్నీం
కన్యాం అని వధువుయొక్క విషయమందును ఆయా పేరులను ఆపై గురుతుగల
స్థలమున సంబంధముచేసి చెప్పవలయు. ( ) ఈగుండ్రని చిహ్నములుగలవి
వేద ఆగమ, మంత్రములని తెలియదగును. మరియు, గణపతిపూజకంటె మొదలు
కలశ గణాధిపతిపూజను గల పుటయందుగల, కలశస్యముఖే రుద్రః, అనుమం
త్రమున పాత్రపై గంధము వేయుటలను మాని, అష్టోపచారముల బూజించి దినియుదకము
చేతనే గణపతిపూజ మొదలగునవి ఈవిధ్యప్రకారము చేయవలయు. ఇందులో
గౌరీపూజ లేదని సందేహింపవలదు. ఏలన ముందుచేయబడు పాణిగ్రహణ
మైనపిమ్మట ప్రత్యేకముగ ఉమామహేశ్వర కలశస్థాపనయగును గాన, ఇటకక్తి
నామోచ్చారమే, సమృద్ధియగును. మరియు గణపతిపూజయందు శ్రీ=నమః అని
యున్నచోట శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః అని చదువుకొనదగును.
స్వస్తివాచనయున వజ్ర, వైడూర్య, నీల, గోమేధిక, పుష్యరాగములను పంచ
రత్నములు దొరకని పక్షమున వాని మారుగా సువర్ణమునైనను లేక వెండి రాగి
యైనను శక్త్యనుసారము వేయవలయును. ప్రతిగృహీత్వపుచేతను వధువు
చేతను దాతచేతను వరునిచేతను అనిపించవలసిన మంత్రములను వాక్యములను
కాలావకాశముండిన వారి ముఖముననే అనిపించుట యుక్తము. అటుల దుర్లభ
మైన, వారిపక్షమున పురోహితుడు మంత్రపఠనమొనర్చుచు క్రియలను మాత్రము
వారిచే చేయించుచుండవలయును. వివాహమగుపర్యంతము పూజాసమయ
మున వధూవరులను తలిదండ్రులు యెడబాయకుండవలయును. అంకురార్పణ
పాత్రలు బంగారు, వెండి, తామ్రము, మట్టిలో నేపాత్రలైనను కంచుళ్ళవలె నుండ
వలయును. కలశపూజలో అఘోరేభ్యః అంగు అనియున్నస్థలమున అంగుష్ఠా
భ్యాంనమః అనియును తర్జని అనుచోట తర్జనీభ్యాంనమః అనియును మధ్యమ
అన్నచోట మధ్యమాభ్యాంనమః అనియును అనామి అన్నస్థలమున అనామికా
భ్యాంనమః అనియును కని అన్నస్థలమున కనిష్ఠకాభ్యాంనమః అనియును ఈనాన్య
కలశపూజలో ఎటులకరన్యాస మొనర్తురో అటులే యొనర్పవలయును. మరియు

విద్యాకలాయై రూపగ్రహణసాధనాయ అను స్థలమున విద్యాకలాయైనమః అని నమః శబ్దమును ప్రతిశబ్దాంత్యమున కూర్చి చెప్పవలయును. ఏవంహృదయాదిన్యాసః అనుచోట యేమంత్రముచే కరన్యాసమొనర్తురో ఆమంత్రముచేతనే హృదయాయనమః శిరసేస్వాహా. కవచాయహుం, నేత్రత్రయాయవౌషట్ శిఖాయైవషట్, అస్త్రాయఫట్ అని పంచ కలశమందు క్రమముగ చెప్పుకొని ఆయాస్థలములందు ముట్టుచుండవలయు. వివాహము కన్యాగృహమందొనర్చుటయే ముఖ్యము. అట్లుగానిచో వరుని మందిరముననే జేయదగును. కానిసమస్త కర్మలను కన్యతండ్రియే జేయవలసి యుండునుగావున విశేషయందు కన్యనుంచి దాత్రువు వరుని గృహమందుండి కర్మనెరవేర్చవలయును. భాషికములను యెవరి గృహమందు వారికే కట్టవలయు. కాని పంచకలశారాధన జేయునప్పుడు వరుడక్కరలేదు. మధుపర్కపాత్రలు [illegible] స్థాలీలుగా నుండదగు. వరపాదార్చన సమయమందు క్వచిత్ మూర్ఖశిరోమణులు కన్యాపాదములను జేర్చి కడగు దురభ్యాసము కలదుగాని అటులొనర్చ కూడదు. వరపాదార్చనమొనర్చి కన్యను హస్తమునకందించుటయే శాస్త్రసమ్మతము. లగ్నదివసము మొదలుకొని నాలుగు దినముల పర్యంతము ప్రతిదినమున వధూవరుల నభ్యంగనస్నానమొనర్చి ఉదయ సాయంకాలములయందు కలశపూజ నాచరింపించుచు స్వస్తి నాందీ అంకురార్పణ పాత్రలపై గంధాక్షత పుష్పపూజ జేయించుచు మాహేశ్వరారాధనమైన పిదప నృత్యగీత మంగళతూర్యములచేతను వనవిహారఫలమధుభక్షణాదులచేతను వధూవరుల చిత్తమానందింప జేయుచు తమువ ప్రొద్దుబుచ్చుచుండదగును. మరియు పంచకలశములను స్వస్తివాచన అంకురార్పణ పాత్రల నిశ్చయముగా వివాహమంటప సమీపాంగణముననే అన్యమతీయులు ముట్టకుండునటుల నిర్బంధించి స్థాపించవలయు. స్థలసంకోచమున వసతిగాకయున్న దేవతాగృహగృహమందుంచవలయు. మరియు పంచకలశములను ఈశాన్య తత్పురుష అఘోర వామదేవ సద్యోజాత ఆచార్యపూజలను క్రమముగా ఆయాగోత్రోత్పన్నులచే జేయించవలయును. కాని ఈశాన్య కలశపూజను గృహగురువుచే జేయించవలయు. కలశములచే లభించిన దక్షిణ మొదలగువానిని ఆయాగోత్రోత్పన్నులు గ్రహించి వివాహమునకు రాబడిన మాహేశ్వరులు సమతమ ఉపబంధులతో కూడినవారైనచో నారికేళముకలశ దక్షిణతో సగభాగమును బంచి యీయవలయు. ఇక్కినవిషయము ఈపుస్తకమందుండు ప్రకారము నాచరించిన నేసందేహము సంభవించనేరదు. కావున పాఠకులు జాగ్రత్తగా చదివి నియమములన్ని స్మరణలోనుంచుకొనుటకు గద్యరూపమె సాధ్యమనియు ఈపైన వివరించిన పంచోపచారములు ముద్రాలక్షణము మొదలగు సమస్తవిషయములకును వీరశైవసిద్ధాంత గ్రంథరీత్యా ప్రమాణములున్నను గ్రంథవిస్తరభీతిని మాతృభాషయందు మద్యథామతిచే తేటతెల్లముగ సాధ్యమైనన్ని విషయములను మహాశయులగు మీకు సాదరమొనర్తురనియు వ్రాసితిని:—

పి॥ వ॥ వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురూమాపతయే నమః

వీరశైవవివాహవిధిః

వివాహాంగ భూతవాగ్దానం

జ్యోతిర్విదాదిష్టే వివాహనక్షత్రాదియుతే శుభకాలే ద్వాభ్యాం చతుర్భి ర్వష్టభిః ప్రశస్తవేషధారిభిః (అన్వృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథాయేభిస్సఖాయో యంతి నోవరేయం। సమర్యమా సంభగో నోనినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః) ఇతిమంత్ర ముచ్చరద్భిర్మాహేశ్వరైః। తావతీభిః పురంధ్రీభిర్మంగళగీత తూర్యఘోషసహ శకున దర్శనపూర్వక మలంకృత వరయుతాః కన్యాగృహమేత్య వరేణ తత్పితాదినాపి ప్రార్థితాః బాంధవాస్సదసి భద్రాసనే ప్రాఙ్ముఖీం సాలంకారాం సువేషాం కన్యాముపవేశ్య తద్ధస్తే ఫలతాంబూలాదీని దత్వా శ్రీసాంబసదాశివస్మరణపూర్వకం ప్రాఙ్ముఖాసీనాః ప్రత్యఙ్ముఖా వా [ ] ప్రవరాన్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ] పుత్రాయ [ ] నామ్నే వరాయ [ ] గోత్రోత్పన్నాం [ ] ప్రపౌత్రీం పౌత్రీం

అనగా వివాహమొనర్చుటకు పూర్వము నిశ్చితార్థము చేయుటకై వరుని బంధువులు తమవెంట సమసంఖ్యగల మాహేశ్వరులను ముత్తైదువలను తీసికొని శుభముహూర్తమందు మంగళవాద్యసమేతులై మాహేశ్వరులు 'అన్వృక్షరాఋజవస్సంతు' అనుమంత్రమును జెప్పుచు, శుభశకునములం జూచికొని, వరసహితులై కన్యాగృహమును ప్రవేశించి తమచే ప్రార్థింపబడిన కన్యాపక్షమువారలు సభయందు కన్యనలంకరించి పూర్వముఖముగా పీఠమందు గూర్చుండబెట్టి ఆమె హస్తమందు ఫలతాంబూలాదులనిచ్చి, వరునిపక్షమువారలు పూర్వముఖముగానైనను లేక పశ్చిమముఖముగానైనను కూర్చొని, ఈగోత్రోత్పన్నులైన వీరల మునిమనుమడైన ఇటువంటివారగల మనుమడైన వీరలపుత్రుడగు ఈపేరుగల వరునికి ఈగోత్రోత్పన్నయైన యీయునముని మనుమరాలైన ఇటువంటివారల మనుమరాలగు వీరలపుత్రియగు ఈనామముగలకన్యను

[ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యాం భార్యాత్వాయ వృణీమహే. ఇతిబ్రూయుః॥ అథ దాతా భార్యాజ్ఞాతిబంధ్వనుమతిం కృత్వా యథోక్తమనూద్య వృణీధ్వమితి వదేత్. ఏవం పునర్ద్విః ప్రయుజ్య ప్రదాస్యామీతిచోచ్చైస్త్రిర్వదేత్. తతో వరపిత్రాదిగణః గంధాక్షతవస్త్రభూషణ పుష్పాదిభిః కన్యామలంకుర్యాత్. అథదాతా స్వయం ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖం వరం పూజయిత్వా ఆచమ్య పూర్వాభిముఖస్సన్ కన్యాం వామత ఉపవేశ్య పత్న్యాసహ దేశకాలౌ స్మృత్వా కరిష్యమాణ వివాహాంగ భూతవాగ్దానమహం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య కలశపూజాదిమాహేశ్వర పూజాంతం యథాచారం కృత్వా స్వస్థానే ప్రతిగృహీతారముపవేశ్య స్వయం తత్పురత ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య తం గంధతాంబూలాదినా సోపి దాతారం పూజయిత్వా తతో దాతా ఆచారతః పంచహరిద్రాఖండాని పంచపూగఫలాని గంధాక్షతాలంకృతాని గృహీత్వా [ ] ప్రవరాన్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ] పుత్రాయ [ ] నామ్నే వరాయ [ ] ప్రవరాన్విత గోత్రోత్పన్నాం [ ] ప్రపౌత్రీం [ ] పౌత్రీం [ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యామిమాం జ్యోతిర్విదాదిష్టే సుముహూర్తే వాచా సంప్రదదే. ఇతి వోక్త్వా, అవ్యంగేపతితే క్లీబే దశదోషవివర్జితే। ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి భక్త మాహేశసన్నిధౌ॥ ఇతి ప్రతిగృహీత్రే వస్త్రప్రాంతే తాని

పత్నినిగా వరించెదమని చెప్పేది. అనంతరము కన్యనిచ్చువాడు తనపత్నిబంధువు మొదలగు వారల అనుమతిపై అటులె కానిమ్మని వప్పుకొనవలె. ఈపైన జెప్పినట్లే మరియు రెండుసార్లుచేసి, కన్యను నిశ్చయముగా ఇచ్చెదమని అందరు వినునట్లు గట్టిగా చెప్పేది. తర్వాత వరునిసంబంధులు కన్యను వస్త్రాదులచేత అలంకరించగా దాతృవు (కన్యతండ్రి) ఉత్తరముఖముగా గూర్చొని పూర్వముఖుడగు వరుని బూజించి ఆచమనమొనర్చి పూర్వముఖముగా కన్యను తనయెడమభాగమందు పత్నీసమేతుడై కూర్చుండబెట్టుకొని వాగ్దానముచేసెదనని సంకల్పించి తదుపరి కలశపూజ మహేశ్వరపూజ మొదలగు వానినిజేసి తనస్థలమందు ప్రతిగృహీతృవును (వరునితండ్రిని) కూర్చుండబెట్టి తాను ఆయనముందర ఉత్తరముఖుడుగా కూర్చొని, ప్రతిగృహీతృవును పుష్పాదులచే పూజించేది. ఆయనకూడా దాతృవును పూజించినపిదప దాతృవు ౫ పసుపుకొమ్ములను ౫ పోకలను తీసికొని పైనజెప్పినట్లే కన్యావరుల గోత్రాదులను జెప్పి వాగ్దానమును

పూగఫలాని, పంచహరిద్రాఖండాని బద్ధ్వా గ్రంథిం గంధాదిభిరభ్యర్చయేత్। తతః ప్రతిగృహీతాపి పంచపూగఫలాని పంచహరిద్రాఖండాని [ ] గోత్రోత్పన్నవరవిషయే భవంతో నిశ్చితా భవంతు. ఇతి దాతృవస్త్రప్రాంతే ప్రక్షేపాది కుర్యాత్। తతో దాతా వాచా దత్తా మయా కన్యా పుత్రార్థం స్వీకృతా త్వయా। కన్యావలోకనవిధా నిశ్చిత స్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి వరపితరం ప్రతివదేత్। వరపితాపి వాచా దత్తా త్వయా కన్యా। పుత్రార్థం స్వీకృతా మయా। వరావలోకనవిధా నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి దాతారం ప్రతివదేత్। తతో మాహేశ్వరాః। ఓం స్వస్తి శివా ఆపస్సంతు। సౌమనస్యమస్తు, అక్షతం చారిష్టంచాస్తు, దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। ఏతద్వచస్సత్యమస్తు, ఇత్యుక్త్వా (సమానీవ ఆకూతిస్సమానా హృదయాని వః సమానమస్తు వో మనో యథా వస్సుసహాసతి ప్రసుగ్మంతా ధియా సానస్యసక్షణి వరేభిర్వరాం అభిసుప్రసీదత॥ అస్మాకం ఇంద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సోమ్యస్యాంధసో బుబోధతి హింకృణ్వతి వసుపతి వసూనాం వత్సమిచ్ఛంతి మనసాభ్యాగాత్। దుహామశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సావర్ధతాం మహతే సౌభగాయ) ఇతిపఠేయుః తతో దాతా పాత్రస్థ సితతండులపుంజే. త్రైలోక్యవల్లభాం దివ్యాం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం। సర్వలక్షణసంయుక్తాం సర్వాభరణభూషితాం॥ అనర్ఘమణిమాలాభిర్భాసయంతీం దిగంతరం। విలాసినసహస్రైస్తు సేవ్యమానామహర్నిశం॥ ఇతి గౌరీమావాహ్య షోడశోపచారైః పూజయేత్। కాత్యాయని నమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని। వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ఇతి కన్యా గౌరీం ప్రార్థయేత్. తతః పురంధ్రిభిః నీరాజనాది

కనితనని చెప్పి 'అవ్యం... సన్నిధౌ" అని ప్రతిగృహీతృవుయొక్క వస్త్రముకొనయందు వాటినిగట్టి ఆముడిని గంధాదులచే పూజించేది. ఇటులే ప్రతిగృహీతృవుకూడా చేసేది. దాతృవు "వాచా...సుఖీ...భవ" అని ప్రతిగృహీతృవును గురించి చెప్పేది. ఆయన కూడా "వాచా...సుఖీభవ" యని దాతనుగురించి చెప్పేది. తదుపరి మాహేశ్వరులు "సమానీవ...సౌభగాయ" అని ఆశీర్వాదమును చేసేది. తర్వాత ఒకపళ్ళెంలో శుభ్రమగు బియ్యమును నింపి, దానియందు గౌరిని 'త్రైలోక్య.....మహర్నిశం' అనుచు నావాహించి పూజించవలెను. తదుపరి కన్య 'కాత్యా...దేహిమే' అని

మాంగళికం కార్యం మాహేశ్వరాశ్చ గంధతాంబూలాదినా పూజితాః.
ఆశీర్మంత్రాః పఠేయుః॥ ఇతివాగ్దానవిధిః॥

వివాహపూర్వదినకర్తవ్యం

తతః వైవాహికే శుభముహూర్తే వధూవరయోః తైలహరిద్రారోపణాది యథాచారం కార్యం॥ అథ వధూపితా వరపితా చ వివాహదినాత్పూర్వేద్యుః। పూర్వాహ్ణే సపత్నీకః కృతాభ్యంగో ధృతమాంగలికవేషః కృతనిత్యక్రియః మంగళసంభారం సంభృత్య కృతలేపన రంగమాలికే ప్రాంగణే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య స్వస్య దక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాం వరం చోపవేశ్య తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ విద్యాబలం దైవబలం తదేవ గౌరీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥ దేవీం వాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు (ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః ధ్రువం త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువం। సుముహూర్తోఽస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ ఆగమార్థం తు దేవానాం గమనార్థం తు రక్షసాం। కుర్యాద్ఘంటారవం భక్త్యా దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ నాదశబ్దమయీం ఘంటాం సర్వవిఘ్నాపహారిణీం పూజయేదస్త్రమంత్రేణ దేవతాహ్వానలక్షణాం॥ ఘంటామూలే తథా దేవి గళే ధ్వజశిరమూలకే। వసవశ్శూలమగ్రిస్థాస్సవేణే వసతు శంకర॥ ఇతి ఘంటానాదం కృత్వా ఇష్టదేవతాం ధ్యాత్వా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య

ప్రార్థించెద. తర్వాత హారతి మొదలగు వానిని జేసెద. మాహేశ్వరులు ఆశీర్వదించవలయును.

ఇక ముందు చెప్పు కర్మలను వివాహపూర్వదినమందు చేసెదరు. 'శ్వఃకరిష్యమాణ' యనిగూడా వివాహదివసమందే చెప్పెదరు కాని "అద్యకరిష్యమాణ" యని సంకల్పమును వచించునప్పుడు జాగరూకతగా వచించవలయును. తదుపరి వధూవరులకు తైలహరిద్రాలేపనకార్యములను సల్పెదరి. ఆపైన దాతృవు స్నానాది నిత్యకర్మలం దీరి, పత్నీసమేతుడై శుచిగా రంగవల్ల్యాదులచే నలంకృతమగు ప్రదేశమందు పీఠముపై కూడి పక్కన భార్యను ఆమెకుడిప్రక్కన కన్యను కూర్చుండబెట్టుకొని ప్రతిగ్రహీతృవుగూడా పెండ్లివరునిగూర్చుండబెట్టుకొని 'తదేవ స్మరామి' అని ఇష్టదేవతను ధ్యానించి 'దేవీం......ధ్రువం' అనిచెప్పి ఘంటానాదమొనర్చి ఆచమన ప్రాణాయామముల సల్పి గోత్రాదు

దేశకాలౌ సంకీర్త్య. [   ] శర్మణః పుత్ర్యస్య కన్యాయాః శ్వఃకరిష్యమాణ వివాహాంగభూత స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం నాందీసమారాధనం అంకురారోపణం మంటపదేవతాప్రతిష్ఠాం కులదేవతా ప్రార్థనంచ కరిష్యే......॥ ప్రారిప్సితస్య వివాహకర్మణః నిర్విఘ్నేన ఉత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం ఆదౌ శ్రీమహాగణపతిపూజాం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య.

సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః । ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః ద్వాదశైతాని నామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే నిర్గమే తథా॥ సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే। శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ అభిప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి। సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయే నమః॥ గణానాంత్వా గృత్సమదో గణపతిర్జగతీ గణపత్యావాహనే వినియోగః॥

[గణానాంత్వా గణపతిం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం) అస్మిన్మండలే భూః, గణపతిమావాహయామి। భువః గణపతిమావాహయామి। స్వః గణపతిమావాహయామి । భూర్భువస్వః గణపతిమావాహయామి. ఇత్యావాహ్య నవశక్తిపూజాం కరిష్యే॥ తీవ్రాయైనమః, జ్వాలిన్యైనమః, నందాయైనమః, భోగదాయిన్యైనమః, కామరూపిణ్యైనమః, ఉగ్రాయైనమః, తేజోవత్యైనమః, సత్యాయైనమః, విఘ్ననాశిన్యైనమః, ఓం నమో భగవతే సకలగుణాత్మకశక్తియుతాయ మహాగణాధీశ్వరాయ యోగపద్మపీఠాత్మనేనమః। సువర్ణపీఠం కల్పయామి। స్వాత్మసంస్థమజం శుద్ధం త్వామద్యగణనాయక । అరణావివహవ్యాశమూర్తిమావాహయామ్యహం॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం సశక్తిసాంగసాయుధ, సవాహన సపరివార మహాగణాధీశ్వర

అనుచెప్పి ఇటువంటి వరునకును ఈకన్యకును రేపటిదివసము చేయదగు వివాహకర్మమున కంగమగు పుణ్యాహమొదలైన కర్మలను చేసెదనని మరియు నారంభించుకర్మలు నిర్విఘ్నముగా సమాప్తియగుటకై అదియందు విఘ్నేశ్వరపూజ నొనర్చెదనని సంక

పుష్పాంజలిం సమర్పయామి॥ ప్రకృష్టపాపనాశాయ ప్రకృష్టఫలసిద్ధయే ప్రదక్షిణం కరోమీశ ప్రసీద పరమేశ్వర॥ సర్వార్థసాధనోపాయ సర్వైశ్వర్యప్రదాయక। సమస్తాపత్ప్రతీకార చంద్రశేఖర తేనమః॥ ఇతి శిరసా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ యస్య స్మృత్యాచనామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే సదాశివం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయాపూజయా శ్రీ మహాగణాధిపతి స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో భవతు॥ ఇతి సాక్షతజలం విసృజేత్। యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ తేహనాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ ఇతి గణపతిం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। పునరాగమనాయ చ ఇతి గణపతిపూజాం కుర్యాత్॥

స్వస్తివాచనం

రంగవల్ల్యాదియుక్తే భూతలే (మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిపృతాన్నోభరీమభిః) ఇతి దక్షిణోత్తరతః ప్రత్యేకం భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్। (ఓషధయస్సంవదంతే సోమేన సహరాజ్ఞా యస్మైకృణోతి బ్రాహ్మణస్తం రాజన్పారయామసి) ఇతి మంత్రావృతా పర్ణద్వయమాస్తీర్య (యేనతోకాయతనయాయ ధాన్యం బీజం వహధ్వే అక్షితం అస్మభ్యం తద్ధత్తన యద్వ ఈమహే రాధో విశ్వాయు సౌభగం) ఇతి ప్రస్థపరిమితం తండులపుంజం కృత్వా॥ (ఆకలశేషు ధావతే శ్యేనో వర్మ విగాహతే అభిద్రోణా కనిక్రదత్) ఇతి పుంజోపరి ధాతుమయం మృణ్మయం వా కలశం నిధాయ (ఇమం మే గంగే యమునే సర

జెప్పి జలాక్షతలను విడిచేది. తర్వాత 'యజ్ఞేన.....సంతిదేవాః' యనువరకు జెప్పి గణపతిని పీఠమునుండి క్రిందికి బెట్టవలయును.

శుద్ధమగు ప్రదేశమందు 'మహీ.....మభిః' అని దక్షిణోత్తరభాగములందు ప్రత్యేకముగా భూమినిముట్టి జపించి ఆరెండుస్థలములలో 'ఓష.....మసి' అని రెండు అరటియాకులను బరచి వానిపై "ఆక.....వర్ధతే" అని మృణ్మయాదిగా సే లోహపాత్రమైననుంచి వానిలో "ఇమం.....మయా' అని శుద్ధజలముచే నింపి

స్వతి శుతుద్రి స్తోమం సచతా పరుష్ణ్యా అసిక్న్యామరుద్వృధే వితస్తయా ర్జీకీయే, శృణుహ్యా సుషోమయా) ఇతి తీర్థజలేన ప్రత్యేకం పూరయిత్వా, (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్) ఇతి గంధం కలశయోః దద్యాత్॥ చందనాదినా తావన లిప్య, మాలాభూషితౌ కృత్వా, (సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః। తం భాగం చిత్రమీమహే) ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిప్య. (ప్రిన్యో యజ్ఞేషు దేవయంతో అర్చంత్యగ్నిం నమసా హవిర్భిః, పృథివీ ఇమత్రైవ ఏషాం బ్రహ్మాణ్యసమాని విప్రా ప్రస్వగ్నియం నవతానవేభ్యః) ఇతి ఆమ్రపల్లవాని నిక్షిప్య, (హిరణ్యరూపః స హిరణ్య సందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్ పరియోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై) ఇతి హిరణ్యం నిదధ్యాత్। (పూర్ణాదర్వి పరాపత సుపూర్ణా పునరాపత వస్నేవ విక్రీణావహై। ఇషమూర్జం శతక్రతో॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తా నో ముంచత్వంహసః) ఇతి మంత్రాభ్యాం కలశయోరుపరి నారికేళఫలే నిక్షిప్య. (అభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సుదుఘాః పూయమానాః। అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినో దేవసోమ) ఇతి కలశయోరుపరి వస్త్రే నిదధ్యాత్॥ (తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి। జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్। అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనం) ఇతి శ్వేతతంతుభిః వేష్టయేత్॥ తత్త్వాయామీత్యస్య శునశ్శేపో వరుణస్త్రిష్టుప్ కలశే వరుణావాహనే వినియోగః। (తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం స మాన ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతి వరుణమావాహ్య, కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రః సమాశ్రితః। మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మా మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః। కుక్షౌతు సాగరా

“గంధ...శ్రియం” అని గంధములు కలశములకు వేసి మీదనూనె యలంకరించు పుష్పమాలికలనుకట్టెది. “సహి...మహే” యని ద్యుమరత్నములను వనియుంచుచు

స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేదస్సామవేదో హ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః। గాయత్రీ చాత్ర సావిత్రీ శాంతిః పుష్టికరీ తథా। సర్వే సముద్రాః సరితస్తీర్థాని జలదా నదాః। ఆయాంతు మమ శాంత్యర్థం దురితక్షయ కారకాః। ఇతి ఉత్తరకలశే దేవతామావాహయేత్॥ వరుణాది దేవతాభ్యో నమః। ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామి। ఇత్యాది షోడశోపచారైః సంపూజ్య సర్వేషు కాలేషు సమస్త దేశేష్వశేష కార్యేషు తథేశ్వరేశ్వరః। సర్వస్వరూపీ భగవాననాదిమాన్। మయాస్తు మాంగల్య వివృద్ధయే హరః॥ సర్వేష్వారబ్ధకార్యేషు త్రయస్త్రిభువనేశ్వరాః। దేవా దిశంతు మే సిద్ధిం బ్రహ్మేశాన జనార్దనాః॥ స్వస్తితే సకలకల్యాణభాజనం యత్రజాయతే పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం శివం॥ సర్వమంగల మాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధకే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే॥ తదేవ లగ్నం... స్మరామి॥ ఇతి అక్షతాంశ్చ నిక్షిపేత్॥ మాతృభ్యో నమః పితృభ్యో నమః। ఆచార్యేభ్యో నమః। గురుభ్యో నమః। అతిథిభ్యో నమః ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః। ప్రమథగణేభ్యో నమః। భక్తమాహేశ్వరేభ్యో నమః। ఇతి కలశారాధనముపచారం కృత్వా। తతః కర్తా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ కథయిత్వా వివాహకర్మ కర్తుర్మామకా సిద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రతినియమస్వాధ్యాయ దమదానవిశిష్టైర్మాహేశ్వరైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ పుణ్యాహాంగ చతుర్థో మాహేశ్వరాన్ తోషయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య తతః ప్రశస్తాన్ ప్రతివచన

"ప్రవో ... శాఖాః" అని మామిడిచిగుళ్లను చేనంటిచి "హిరణ్య ... నమస్తే" యని బంగారమువాటియందు నుంచి, "పూర్ణా ... హాసః" అని కలశములపై నారికేళఫలములను బెట్టి "అభి ... సోమా" యని వస్త్రద్వయము నొసగి "తంతుం ... జనం" అని దారమును జుట్టి "తత్వా ...... యామి" యని కలశమునందు వరుణునావాహించి 'కలశస్య ...... కారకాః' అని ఉత్తరకలశమందు దేవతలనావాహించి యథాక్రమముగా 'వరుణాదిదేవతాభ్యోనమః' అని చెప్పుచు షోడశోపచారపూజనొసగి 'సర్వేషు .. ... నమోస్తుతే' అను శ్లోకములను 'తదేవ ...... స్మరామి' యను శ్లోకమును చెప్పుకొని కలశములపై అక్షతలను వేసి 'మాతృభ్యోనమః' ఈ మొదలగు నామవాక్యములను చెప్పుకొని కలశములను నమ

సమర్థాన్ శుచీన్ సోత్తరీయాన్ దర్భపవిత్రపాణీన్ యుగ్మాన్ మాహేశ్వరాన్, ప్రాఙ్ముఖానుదఙ్ముఖాన్వోపవేశ్య తాన్ గన్ధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య తాంబూలదక్షిణాదిభిః పరితోష్య మాతృపితృగుర్వాచార్యాదీన్ సంపూజ్య ప్రణమ్య॥ అవనికృతజానుమండలః ప్రణతిముద్రాం శిరసి ఆధాయ। ఆశిషః ప్రార్థయామిత్యుక్త్వా సత్యాః ఏతా ఆశిషస్సన్తు దీర్ఘానాగానద్యోగిరయః త్రీణి విష్ణుపదానిచ తేనాయుః, ప్రమాణేన పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। ఇతి స్వైరుక్తే పునస్తాన్ మాహేశ్వరాన్ సంప్రార్థయేదేవం॥ శివా ఆపస్సన్తు, సౌమనస్యమస్తు। అక్షతం చారిష్టం చాస్తు। గన్ధాః పాన్తు। సౌమంగల్యంచాస్తు। అక్షతాః పాన్తు। ఆయుష్యమస్తు। పుష్పాణి పాన్తు। సౌశ్రియమస్తు। తాంబూలాని పాన్తు। ఐశ్వర్యమస్తు। దక్షిణాః పాన్తు। బహుదేయం చాస్తు। దీర్ఘమాయుశ్శాన్తిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। అస్తు ఇతిమాహేశ్వరాస్సవదేత్రిబ్రూయుః॥ యమాదింకృత్వా సర్వవేదక్రియారంభాః శుభాః ప్రవర్తన్తే తమహమోంకారమాదిం కృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ ఇతిసంప్రార్థయేత్॥ వాచ్యతామితి మాహేశ్వరావదేయుః॥ తతః కర్తా సమైన స్సహ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవా భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥ ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో ద్రవిణోదారాసతే దీర్ఘమాయుః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ సవితానస్సువతు సర్వతాతిం

స్వరించునది. పిదప యజమానుడు ఆచమనప్రాణాయామములను జేసికొని క్రమముగా సంకల్పించి 8 జనమాహేశ్వరులను కూర్చుండబెట్టుకొని గంధపుష్పాదులచే పూజించి దక్షిణతాంబూలాదుల సత్కరించి ఆచార్యులోనగువారిని నమస్కరించి మోకాళ్లను భూమికానించి కూర్చొని శిరస్సుపై చేతులు జోడించుకొని "ఆశిషః ప్రార్థయామి" అనిచెప్పవలెను. మాహేశ్వరులు "సత్యాః......" అనిచెప్పవలెను. పునః యజమానుడు "శివా......పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు" అనువానిని చెప్పవలెను. మాహేశ్వరులందరును గూడి 'అస్తు......'అని చెప్పవలయును. యజమానుడు. 'యమాదింకృత్వా......వాచయిష్యే'......యనువరకును పఠింపవలయు. మాహేశ్వరులు వాచ్యతాం......అని

సవితానో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ నవోనవో భవతి జాయమానో
ఉహ్నాం కేతురుష సామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో విదధా త్యాయన్ప్ర
చంద్రమా స్తిరతే దీర్ఘమాయుః (అప ఉడంతు జీవసే దీర్ఘాయు
త్వాయ వర్చసే॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మ
ర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి
రగ్నే అమృతత్వ మశ్యాం॥ యస్మైత్వం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే
కృణవస్యోనం। అశ్వినం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతం రయింనశతే
స్వస్తి॥ సంతాపయించాము దుఃజామా ప్రజామాయుర్ధనంచ) మనస్సమా
ధీయతాం ఇతి తాన్ సంప్రార్థ్య సమాహితమనసస్స్మః ఇతి తై రుక్తః
ప్రసీదంతు భవంతః ఇతి పునర్వదేత్॥ ప్రసన్నాస్స్మః ఇతి తే ప్రతిబ్రూ
యుః॥ అథ ఆచార్య దేనస్మి న్నగ్ని సమీప దక్షిణ దిగ్భాగనే అక్షతాన్ప్రక్షిప్య
ఉత్తరాగ్రకలిశ పూర్ణాయ తదుపరి స్థితపాదం భూమౌ సధాయ తత్కలశం
సపల్లవం శంఖముద్రయాంగృహీత్వా తస్మిన్పాత్రే ప్రతిమంత్రం సంచేత్ ॥
తతో మంత్రాః శాంతిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు వృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమస్తు
ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్త్యస్తు శివకర్మాస్తు కర్మసమృద్ధి
రస్తు శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు వేదసమృద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు ధనధాన్య
సమృద్ధిరస్తు ఇష్టసంపదస్తు॥ తత్పాత్రస్థ జలం ఈశాన్యాం అరిష్టనిరసన
మస్తు యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు॥ ఇతి ద్వాభ్యాం నిషిచ్య యచ్ఛ్రే
యః తదస్తు ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు. ఉత్తరోత్తర మహరహ
రభివృద్ధిరస్తు. ఉత్తరోత్తరాః క్రియాః శుభాశ్శోభనాః సంపద్యంతాం.
తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్ర గ్రహ లగ్న సంపదస్తు. తిథికరణ ముహూర్త
నక్షత్రలగ్నాధిదేవతాః ప్రీయంతాం, భగవాన్ స్వామీ దేవస్సంప్రీతః స్స

నమస్కరించవలెను. పిదప యజమానుడు "ప్రద...ప్రజామాయుర్ధనంచ" అని చెప్పి
మనస్సమాధీయతాం అని వేడవలయును. సమాహితమనసస్స్మః అని మాహేశ్వరులు
చెప్పెదరు. యజమానుడు..."ప్రసీదంతు భవంతః"...అని చెప్పెదరు...ప్రసన్నాస్స్మః"...
అని మాహేశ్వరులు చెప్పెదరు. ఆచార్యుడు అగ్నికి దక్షిణభాగమున పాత్రను ఉంచి
కొని శంఖముద్రచే ఉదకపాత్రను కలశమును ఎత్తికొని పళ్ళెమును భూమిమీద నుంచి
"శాంతిరస్తు ...... ఇష్టసంపదస్తు" అను పదమును ౧౫ వాక్యములను జెప్పుచు
పాత్రలో పోయవలెను, ఆపాత్రలోని జలము ఈశాన్యభాగమందు "అరిష్ట......తత్ప్రతి

సుతః ప్రీయతాం. రేణుకాదిమాతృగణాః ప్రీయంతాం. అగ్నిపురోగా
విశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం, ఇంద్రపురోగా మరుద్గణాః ప్రీయంతాం,
మాహేశ్వరీ పురోగా మాతరః ప్రీయంతాం, శ్రీవిష్ణుపురోగా
స్సర్వే దేవాః ప్రీయంతాం. ఋషయశ్ఛందాంస్యాచార్యా వేదా
యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతాం. బ్రహ్మ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయంతాం. శ్రీ
సరస్వత్యౌ ప్రీయేతాం. శ్రద్ధామేధే ప్రీయేతాం. భగవతీ శాంతి
కరీ ప్రీయతాం. భగవతీ పుష్టికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ తుష్టికరీ
ప్రీయతాం, భగవతీ వృద్ధికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ ఋద్ధికరీ ప్రీయతాం,
భగవత్యో లోకమాతరః ప్రీయంతాం, సర్వే స్థానగతాః ప్రీయంతాం,
సర్వే గ్రామదేవతాః ప్రీయంతాం, సర్వాః కులదేవతాః ప్రీయంతాం॥
ఇతి పుణ్యాహవాచనం సిద్ధం॥ (హతాః పరిపంథినో హతా అస్య కర్మణో
విఘ్నకర్తారః శత్రవః పరాభవం యాంతు. శామ్యంతు ఘోరాణి శామ్యం
తు పాపాని, ఈతయ శ్శామ్యంతు, ఇతి సప్తభిః బహిఃప్రదేశే నైఋత్యాం
నిక్షిపేత్॥ శుభాని వర్ధంతాం, శివా ఆపస్సంతు, శివా ఋతవస్సంతు, శివా
ఓషధయస్సంతు, శివా వనస్పతయస్సంతు, శివా ఆహుతయస్సంతు, శివా
అతిథయస్సంతు, అహోరాత్రే శివే స్యాతాం నికామే నికామేనః పర్జ
న్యో వర్షతు। ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతాం యోగక్షేమో నః కల్ప
తాం॥ శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమ సహితా
ఆదిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతాం. ప్రీయతాం భగవా
న్మాహేశ్వరః, ప్రీయతాం భగవాన్ పర్జన్యః, ప్రీయతాం భగవాన్ శక్తి
ధరః॥ ఇతి పూర్ణాహుతి కించిత్ కించి జ్జలం నిషిచ్య తత్కలశం పూర్వవ
త్స్థాపయేత్। పుణ్యాహకాలా న్వాచయిష్యే. ఇతి వదేత్। పుణ్యాహకా
లా వాచ్యంతామితి వదేయుః॥ (ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రి)

హవిష్యసు' అని చదివి. పుణ్యాహదేవతాః ప్రీయంతాం యచ్ఛ్రేయ తద్వస్తు......కులదేవతాః
ప్రీయంతాం” అను వాక్యములను చెప్పుకొని విడిచెద. 'హతాః ...త్రీలయః' అనువా
క్యములను చెప్పుచు నైరుతిమూలను పడవేయవలెను. 'శుభాని... శక్తిధరః' అని చెప్పుచు
పూర్ణాహుతి చెయ్యు కించిత్ కించిద్ ఉదకపాత్రయందే విడిచేసి. కలశమును మొదటివలెనె యుంచి
'పుణ్యాహకాలాన్ వాచయిష్యే' అని చెప్పేది. 'పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతాం
అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది. 'ఉద్గాతేవ...మహ్యంసర్వతోబాయ శక్తిమాహేశ్వర

ఇదం సవనేషు శంససి। వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్రమావద। విశ్వతో న శ్శకునే పుణ్యమావద॥ యాజ్యయా యజతి ప్రత్త్యై వై యాజ్యాః పుణ్యైవ లక్ష్మీః పుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతి పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్వట్కుర్వీతోపవ్యుషం। యదా వై సూర్య ఉదేతి అథ నక్షత్రం నైతి యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్। పుణ్యాహ ఏవ కురుతే। ఓంతాసివా ఏతాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి। తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్। పుణ్యాహమేవ కురుతే మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వరమహాజనాన్నమస్కారాణాయ ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతి స్వయం మంద్రస్వరేణోక్త్వా, ఓం పుణ్యాహమితి తథైవ తైరుక్తే పునరేవ మధ్యమస్వరేణోక్త్వా తథైవ తైరుక్తే। పునరేవోచ్చైస్స్వరేణోక్త్వా। తథైవ తైరుక్తే (స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామహై సోమం స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః। ఆదిత్యేడదనియః పథ్యాస్తై వేతస్వస్త్యాప్రయంతి పథ్యాం స్వస్తి ము భ్యుద్యంతి స్వస్త్యైవేతః ప్రయంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవా స్స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాస్స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః చతస్రో దేవీరజరాశ్శ్రవిష్ఠాః॥ తే యజ్ఞం పాంతు, రజసః పరస్తాత్। సంవత్సరీణ మమృతం స్వస్తి) మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వర మహాజనాన్నమస్కారాణాయ ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు. ఇతి పూర్వవత్త్రివారముక్త్వా। వివాహకర్మణే స్వస్తీతి తైస్తథోక్తే (ఋధ్యాసమస్తోమం

మహాజనాన్నమస్కారాణాయ. వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు' అని సాధారణముగా చిన్నగ పలించేది. 'ఓం పుణ్యాహం' అని మాహేశ్వరులు అటులే చెప్పేది. కర్తవు "స్వస్తయే...భవంతో బ్రువంతు' అని పునః మూడుసార్లు చెప్పునది. 'వివాహకర్మణే స్వస్తి' అని మహేశ్వరులు చెప్పేది. కర్తవు "ఋధ్యాసు...

సనుయామువాజమానో మంత్రిం సరథేహ్యాపయాతం యశోనపక్వం
మధుగోష్వంతరాభూతాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః సర్వామృద్ధి
మృధ్నుయామితితం వై తేజస్సైవ పురస్తాత్ప్రయుర్భవచ్ఛందోభి మర్ధ్య
తోష్ట్రైరుపరిష్టా ద్గాయత్ర్యా సర్వతోద్వాదశాహం పరిభూయాత్స
ర్వామృద్ధిమార్ధ్నోత్సర్వామృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద॥ ఋధ్యా
స్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు॥ అనూ
రాధాన్ హవిషావర్ధయంతః శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః॥ త్రీణిత్రీణివై
దేవానామృద్ధాని త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీణిసవనాని త్రయఇమేలోకాః
ఋధ్యామేవ తద్వీర్య ఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి) మహ్యాం సకుటుం
బాయ భక్తమాహేశ్వరాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్ష
మాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు. వివాహ
కర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు. ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధిస్సమృద్ధిః
ఏవంత్రిరుక్త్వా (శ్రియే జాతశ్శ్రియఆనిరియాయ శ్రియంవయోజరితృ
భ్యోదధాతి శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్భవంతీ సత్యాసమిధా
మితద్రౌ॥ శ్రియఏవైనం తచ్ఛ్రియామాదధాతి సంతతమృచావష
ట్కృత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయా పశుభిర్యఏవంవేద॥ ఋచ
స్సామాని యజూగ్ంషి సాహిశ్రీరమృతాసతాం॥ శుక్రేభిరంగైరజ
ఆతతన్వాన్ క్రతుం పునానః కవిభిః పవిత్రైః శోచిర్వసానపర్యాయు
రపాం శ్రియోమిమీతే బృహతీరనూనాః) మహ్యం సకుటుంబాయ భక్త
మాహేశ్వరాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్షమాణాయ
వివాహకర్మణః శ్రీరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు. ఇతివదేత్. అస్తుశ్రీః
ఇతిత్రైః ప్రత్యుక్తే కర్మదేవతాత్మకో భగవాన్ప్రజాపతిః ప్రీయతా

భవంతోబ్రువంతు" అని చెప్పెను. 'వివాహకర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు'
'ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధిస్సమృద్ధిః' అని మూడువేళల మాహేశ్వరులు వచిం
చెదరు, "శ్రియే ..వివాహకర్మణః శ్రీరస్తు, ఇతిభవంతో బ్రువంతు" అని కర్త
చెప్పెను. పిదప మాహేశ్వరులు "అస్తు...శ్రీ" అని వచించెదరు. కర్తృ ప్రకర్మ...బ్రు
వంతు' అని వచించెను. "ప్రీయతాం...శివం శివమస్తు" అని మాహేశ్వరులు చెప్పెదరు.
అనంతరము ఉత్తరకలశమును కుడిహస్తమునందే పశ్చిమకలశమును వామహస్తము చేతను

మితి భవంతో బ్రువంతు. ఇతి పునర్వదేత్॥ మాహేశ్వరాశ్చ ప్రీయ తాం భగవాన్ కర్మదేవతాత్మకః ప్రజాపతిః॥ వర్షశతం సంపూర్ణ మస్తు. గోత్రాభివృద్ధిరస్తు, శివంశివమస్తు. ఇతిమాహేశ్వరాః ప్రతిబ్రూ యుః॥ తతః ఉత్తరకలశం దక్షిణహస్తే దక్షిణకలశం వామహస్తే గృహీ త్వా తాభ్యామేకధారాభ్యాం పూర్ణస్విన్నాపతేర్ మంత్రపూర్వకం ని షించేత్॥ అత్రమంత్రాః [వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాంత్స్వావేశో అనమీవో భవానః॥ యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశన్నో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణోన ఏధి గయస్ఫానో గోభిరశ్వేభిరిం దో। అజరాసస్తే సఖ్యేస్యామపితేవ పుత్రాన్ప్రతినో జుషస్వ॥ వాస్తోష్పతీ శగ్మయా సంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। పాహిక్షేమ ఉత యోగే వరంనో యూయంపాత స్వస్తిభిస్సదానః॥ అమీవహా వాస్తోష్ప తే విశ్వారూపాణ్యావిశన్, సఖాసు, శేవ ఏధినః] తతః పత్నీం వామతఉప వేశ్య తజ్జలేనైవ సర్వేమాహేశ్వరా స్తిష్ఠంతః సపల్లవ దూర్వాంకురాది భిర్మంత్రపూర్వక మభిషించేయుః। అత్రమంత్రాః [సముద్రజ్యేష్ఠా స్సలిలస్య మధ్యాత్పునానాయ న్త్యనివిశమానాః। ఇంద్రోయా వజ్రీ వృష భోరరాద తా ఆపో దేవీ రిహమామవంతు॥ యా ఆపో దివ్య ఉత వాస్ర వంతి, ఖనిత్రిమా ఉత వాయా స్స్వయంజాః। సముద్రార్థా యాశ్శు చయః పావకా స్త ఆపో దేవీ రిహమామవంతు॥ యాసాం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యన్ జనానాం మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా ఆపో దేవీ రిహమామవంతు। యాసు రాజావరుణో యాసు సోమో విశ్వేదేవా యాసూర్జం మదంతి। వైశ్వానరో యాస్వగ్నిః ప్రవిష్టస్తా। ఆపో దేవీ। రిహమామవంతు। త్రాయంతా మిహ దేవాస్త్రా యంతాం మరుతాంగణాః। త్రాయంతాం విశ్వాభూతాని, యథాయమర పా అసత్ ఆపశ్చద్వా ఉభేషజేరాపో అమీవచాతనీః। ఆపస్సర్వస్య భేష జీస్తాస్తే కృణ్వంతుభేషజం॥ హస్తాభ్యాం, దశశాఖాభ్యాం జిహ్వావాచః

గ్రహించి, "వాస్తోష్పతే... సఖాసుశేవ ఏధినః" అనిచెప్పుచు నొక్కొక ధార చేరనే పాత్రిలయందు విడిచెను. ఆదేశములచే మాహేశ్వరులు "సముద్ర... భూ భుజ వస్వతోమ వృతాభిషేకోస్తు" అని యజమానునకు ఆయనపత్నికిని ప్రోక్షించి

పురోగవీ। అనామయిత్నుభ్యాం, త్వాతాభ్యాం, తోవస్పృశామసి ఇమా ఆపశ్శివతమా ఇమా స్సర్వస్య భేషజీః ఇమారాష్ట్రస్య వర్ధనీ రిమారాష్ట్రభృతోఽమృతాః యాభిరింద్రమభ్యషించత్ప్రజాపతిస్సోమం రాజానం వరుణం యమం మనుం తాభిరద్భిరభిషించామిత్వామహం రాజ్ఞాం త్వమధిరాజో భవేహ మహాంతం త్వా మహీనాం సమ్రాజం చర్షణీనాం దేవీ జనిత్ర్యజీజన ద్భద్రాజనిత్ర్యజీ జనత్॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చ సేంద్రస్యేంద్రియేణాభిషించామి॥ (బలాయ శ్రియై యశసేఽన్నాద్యాయ భూర్భువస్సువరో మమృతాభిషేకోఽస్తు) తతో యజమాన స్సర్వేభ్యో మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణాం దత్వా [శన్నోదేవావిశ్వేదేవాభవంతు శంసరస్వతీ సహధీభిరస్తు।శమభిషాచశ్శమురాతిషాచశ్శంనో దివ్యాః పార్థివాశ్శంనో అప్యాః। శంనస్సత్యస్య పతయో భవంతు శంనో అర్వంతశ్శముసంతుగావః।శంన్న ఋభవస్సుకృతస్సుహస్తా శ్శంనోభవంతు పితరోహవేషు॥ శంనో అజఏకపాద్దేవో అస్తు శంనోఽహిర్బుధ్న్య శ్శం సముద్రః। శంనో అపాం నపాత్పేరురస్తు శంనః పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా॥ అదిత్యా రుద్రా వసవో జుషంతేదం బ్రహ్మ క్రియమాణం నవీయః। శృణ్వంతునో దివ్యాః పార్థివాసో గోజాతా ఉతయే యజ్ఞియాసః॥ యే దేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాం మనోర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః। తేనో రాసంతా మురుగాయ మద్య యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః) ప్రాచ్యాందిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతాం దక్షిణస్యాందిశి మాసాః పితరోమార్జయంతాం ప్రతీచ్యాందిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం ఉదీచ్యాందిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతాం ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతాం। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖా సుశేవఏధినః॥ ఇతిమంత్రైస్సర్వత్ర తజ్జలేనాభ్యుక్ష్య శుభం శుభం స్వస్తిపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు. ఇతో మాహేశ్వరేభ్యో

పిదపమాహేశ్వరులకు దక్షిణనిచ్చి "శన్నోదేవా... ఏధినః" అను పుణ్యాహవాచకము ను ఇంటియొక్క భాగములయందు ప్రోక్షించి మాహేశ్వరులు వేదోక్తముగా

వేదోక్త మంత్రాశిషో గృహీత్వా తైర్మాహేశ్వరైర్దత్తాక్షత పుష్పాదికం శిరసి ధారయేత్॥ (ఇతి పుణ్యాహవాచనం)

అథ నాందీసమారాధనం

తండులపూరితపాత్రే ఫలం నిధాయ చతుర్వింశతి మాహేశ్వరారాధనపరిమితం హిరణ్యం దద్యాత్॥ తద్యథా॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య అస్యాం శుభతిథౌ శ్వః కరిష్యమాణ వివాహాంగభూత నాందీశోభన దేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య శ్రీనంది భృంగిరిటి వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండపాణి చండేశ్వర దారుక రేణుక విరూప విజయ కర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుకకర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమాది ప్రమథగణాన్ పురాతనభక్త మహాగణా నత్రావాహయామి॥ నంద్యాదిమహాగణాః స్వాయుధాస్సశక్తయస్సపరివారాస్సమాగత్యాత్ర పూజాం భవంతో గృహ్ణంతు. ఇతి ప్రజ్ఞాప్య వస్త్రద్వయమాచ్ఛాద్య నంద్యాదిప్రమథగణేభ్యో నమః. ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామి. ఇత్యాది అష్టవిధార్చనం కుర్యాత్. హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ అనేన హిరణ్యేన నాందీశోభనదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు. ఇతి చతుర్వింశతి మాహేశ్వరాణాం దద్యాత్. తతశ్చతుర్వింశతి మాహేశ్వరారాధనం కుర్యాత్॥

ఇతి నాందీవిధానం.

ఆశీర్వాదములను చేసి, మంత్రాక్షతలను యిచ్చెదరు. యజమానుడు ఆమంత్రాక్షతపుష్పములను గ్రహించి శిరస్సునందు ధరించుకొనునది.

నాందీ సమారాధనము.

కర్త యొక్క తబుకునందు బియ్యమును నింపియుంచి వానిలో కాయలు పండ్లు” యుంచదగువానినుంచి ౨౪ రు, అ. కా. లనైనను శక్త్యనుసారముగా బెట్టి పిదప సంకల్పము జేసి ‘శ్రీనంది...ఆవాహయామి’ అని ఆవాహించి నంద్యాది ప్రమథగణేభ్యో నమః” అని చెప్పుచు, అష్టవిధార్చన చేసి, పైన చెప్పిన ధనమును “హిరణ్య... ప్రీయతాం” అని ౨౪ జన వీరమాహేశ్వరులకు పంచునది.

అథ అంకురార్పణ విధిః.

దేశకాలావనుకీర్త్య అముకనామ్న్యాః కన్యాయాః అముకనామ్నో వరస్యచ వివాహకర్మకర్తుం మూగా తత్కర్మసాఫల్య శుచిత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అంకురార్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య శుద్ధస్థలం గోమయేనోపలిప్య రంగవల్ల్యాదిభి రలంకృత్య శ్వేతాక్షతై స్సంప్రకీర్య తత్ర శ్వేతతంతువేష్టితాః సువర్ణ రజత తామ్ర మృణ్మయాన్యతమాః పంచపాలికా స్సంస్థాప్య పాలికామూలే దూర్వాంకుర అశ్వత్థ శిరీషబిల్వాదీనిచ నిక్షిప్య, తాసుపాలికాసు వల్మీకమృత్తికాం ప్రాక్పంకం శుష్కగోమయంచ ప్రక్షిప్యపంచపాలికాసు బ్రహ్మాదిపంచదేవతాపూజాం కుర్యాత్. తత్రాయంక్రమః బ్రహ్మజజ్ఞాన మిత్యస్యసూక్తస్య బ్రహ్మ త్రిష్టుప్ (బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురుచోవేన ఆవః సబుధ్న్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః) ఇతి మధ్యమపాలికాయాం బ్రహ్మాణమావాహ్య పూజయేత్॥ ఇంద్రంవో మధుచ్ఛంద ఇన్ద్రో గాయత్రీ (ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః అస్మాకమస్తు కేవలః) ఇతిప్రాచ్యాం పాలికాయామింద్రమావాహ్య పూజయేత్॥ యమాయసోమం యమోయమోనుష్టుప్) యమాయసోమం సునుత యమాయ జుహుతాహవిః యమం హయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః) ఇతిదక్షిణ

అంకురార్పణము.

కర్తృవు యథాపద్ధతిగా సంకల్పమొనర్చి భూమినలికి రంగవల్లినివేసి శుభ్రమగు బియ్యమునుపరచి తెల్లదారముచే చుట్టబడిన బంగారు వెండి రాగి మన్ను వీనిలో దేనివియైననూ 5 పాత్రలను పెట్టేది. పాత్రలయొక్క క్రింద రావి దిర్సన మారేడు మొదలగు చెట్లచిగురుటాకులను వేసేది. పిమ్మట పుట్టమన్ను వాగునందుండు మన్ను ఎండిన గోమయము వీనిచే పాత్రలను నింపేది. ఆపైన 'బ్రహ్మజజ్ఞానం...మివః' అని ఉచ్చరించుచు మధ్యపాత్రలో బ్రహ్మనావాహించి పూజించేది. అనంతరము "ఇంద్ర...కేవలః" అని చెప్పుచు తూర్పువనుండు పాత్రయందు ఇంద్రునావాహించి పూజించవలయును. పిదప "యమాయ...అరంకృతః" అని చెప్పుచుదక్షిణదిశనుండు పాత్రయందు యమునావాహించి పూజించవలయును. అటుపైన "తత్వా...ప్రమోషీః" అని పశ్చిమమందుండు పాత్రలో వరుణునావాహించి పూజించేది.

స్యాం పాలికాయాం యమమావాహ్య పూజయేత్॥ తత్త్వాయామీ
త్యస్య శునశ్శేఫో వరుణస్త్రిష్టుప్. తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావందమా
నస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమానో వరుణేహబోధ్యురు
శగ్ం సమానఆయుః ప్రమోషీః) ఇతిప్రతీచ్యాం పాలికాయాం వరుణ
మావాహ్య పూజయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గౌతమస్సోమ
స్త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుంసోమో అర్వన్తమాశుం సోమోవీరం
కర్మణ్యందదాతి। సాదన్యం విదథ్యం సభేయం పితృశ్రవణం యోదదా
శదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం చంద్రమావాహ్య పూ
జయేత్॥ ఇత్యావాహనాద్యుపచారై స్సమ్యగభ్యర్చ్య (దిశాం
పత్నీనమస్యామి, సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలంకర్మ కు
ర్వంతు సతతంశుభం)ఇతిపాలికానాం పశ్చాద్భాగే ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్,
ఉపస్థానం కుర్యాత్॥ తతో వ్రీహి, ముద్గ, చణక, తిల, గోధూమ,
పంచధాన్యాని తోయేన ప్రక్షాళ్య, బ్రహ్మజజ్ఞానేతి పూర్వమంత్రే
ణైవ మధ్యమపాలికాయామావాపయేత్॥ యతఇన్ద్రేత్యస్య ప్రగాథ
ఇన్ద్రోబృహతీ (యతఇన్ద్ర భయామహే, తతోనో అభయం కృధి
మఘవ ఞ్ఛగ్ధితవతన్న ఊతిభిర్విద్విషో విమృధో జహి) ఇతి ప్రా
చ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ నాకేసుపర్ణ మిత్యస్య భార్గ
వో వేనో యమస్త్రిష్టుప్) నాకేసుపర్ణముపయత్పతంతం హృదావే
నంతో అభ్యచక్షతత్వా। హిరణ్యపక్షం వరుణస్యదూతం యమ
స్యయోనౌ శకునంభురణ్యం) ఇతిదక్షిణస్యాం పాలికాయా మావాప

"సోమోధేనుం...దస్మై" అనిచెప్పుచు ఉత్తరదిశయందుండు పాత్రియందు
చంద్రునావాహించి షోడశోపచారముల బూజించేది. పిదప "దిశాం...శుభం" అని
చెప్పుచు పాత్రిల పశ్చిమభాగమందు నిలబడి జపించునది. అపైన వడ్లు, పెసలు, శన
గలు, నువ్వులు, గోధుమలు- ఈ ౫ ధాన్యములను నీటిచే కడగిబ్రహ్మజజ్ఞాన అను మంత్ర
ముచే మధ్యపాత్రియందు కొన్నిటిని చల్లవలయును. 'యతఇంద్ర...జహి' అని చెప్పి
పూర్వదిశ పాత్రియందు చల్లేది. "నాకే...భురణ్యం" అని దక్షిణదిశ పాత్రి
యందు చల్లవలయును. 'తత్త్వాయామి'...యను మంత్రముచే పశ్చిమదిశ పాత్రియందు
చల్లేది. "సోమోధేను"...అను మంత్రమున ఉత్తరదిశయందుగల పాత్రలో చల్లేది.
"ఆరోహిస్థ"యనుమంత్రముచేనీళ్ళను జల్లి పుష్పములచే నలంకరింపవలయును.

న్యసేత్॥ తత్త్వాయామి శునశ్శేఫో వరుణస్త్రిష్టుప్ (తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా...ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతి ప్రతీచ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గౌతమోగ్నిస్త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుం......దదాశదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ ఏవం చతుర్దిక్ష్వావాప్య ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రేణ కలశోదకం పాలికాసు నిషిచ్య పద్మాద్యైః పుష్పైరలంకుర్యాత్॥ ఇత్యంకురార్పణ విధిః॥

అథ మంటపదేవతాప్రతిష్ఠా

దేశకాలౌ సంకీర్త్య శ్వః కరిష్యమాణ వివాహాంగభూత మంటపదేవతాస్థాపనం కరిష్యే. అథ సద్యోరన్యష్ఠాయ (యాజాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా॥ తాసాంపర్వారాభ్యాం సంపస్తరమాహరన్ మందామి బభ్రూణామహం శతం. ధామాని సప్తచ శతంవో అంబధామాని సహస్రముతవోరుహః అధశతక్రత్వో యూయమిమంమే అగదంకృత పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలా ఉత అశ్వాఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః॥ (యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః) ఇతి మంటపోపరి అక్షతాన్నిక్షిప్య, అథ శతరుద్రా నావాహయేత్॥ తద్యథా॥ ఇంద్రదిశి (త్రాతారమింద్రమవితారమింద్రం హవేహవే సుహవం శూరమింద్రం హ్వయామి శక్రం పురుహూతమింద్రం స్వస్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః) అనేన ఇంద్రం కపిలేశాయనమః అజాయనమః బద్ధాయనమః వజ్రదేహాయనమః ప్రమర్దనాయనమః విభూతయేనమః అవ్యయాయనమః శాస్త్రేనమః పినాకినేనమః త్రిదశాధిపాయనమః ఇంద్ర

మంటప దేవతాప్రతిష్ఠ

కర్తృవు "యాజాతా...హసః" అనిచెప్పి మంటపముపై నక్షతలను వేసి ఇంద్రదిశయందు, "త్రాతారం...ధాత్వింద్రః" అని ఇంద్రునావాహించి "కపిలే...ప్రసీదంతు భవంతః" అని ఇంద్రపూజిత దశరుద్రుల నావాహించి పూజించవలయును. అగ్ని దిశయందు, "త్వంనో...స్మృత్" అని అగ్నినావాహించి అగ్నిపూజిత దశరుద్రులను

వీర్యాః ఇంద్రపూజితాః హేదశరుద్రాః సవాహనా స్సశక్తయస్స పరివారాస్సమాగత్యాత్ర మంటపే సత్కృతా నశేషోపచారాం స్త్వ కృత్వా ప్రశీవంతు భవంతః॥ ఇత్యావాహ్య పూజయేత్॥ అథా గ్నేయ్యాం దిశి. (త్వంనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేళో అవ యాసి సీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ం సిప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్) అనేనాగ్నిమావాహ్య అగ్నివీర్యాయనమః హుతాశినేనమః, పింగళాయ నమః ఖాదకాయ నమః, హారాయ నమః, జ్వాలాయ నమః, దహనాయ నమః, బభ్రవే నమః, భస్మాంతకాయ నమః, క్షయాంతకాయ నమః, అగ్నివీర్యాః అగ్నిపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ యమదిశి (సుగన్నః పంథామభయంకృణోతు యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా యస్మిన్నేన మభ్యషించంత దేవాః తదస్యచిత్రం హవిషా యజామ) ఇతి యమం॥ తత్ర విధాత్రే నమః, కర్త్రే నమః, ధాత్రే నమః శ్రీకామాయ నమః సర్వనియోక్త్రే నమః యామ్యేశాయ నమః, రమేశాయ నమః సంమోక్త్రే నమః, హారాయ నమః, యమపూజితాః యమవీర్యాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ నైఋత్యాం దిశి॥ (అసున్వంతమయజమాన మిచ్ఛస్తేనస్యేత్యామన్విహి తస్కరస్య అన్యమస్మదిచ్ఛసాత ఇత్యానమోదేవి నిఋృతే తుభ్యమస్తు) అనేన నిఋృతిమావాహ్య తత్ర నైఋతేశాయ నమః, కర్బురాయ నమః, హంత్రే నమః, క్రూరదృష్టయే నమః, భయానకాయ నమః, ఊర్ధ్వకేశాయ నమః, విరూపాక్షాయ నమః, ధూమ్రాయ నమః, లోహితాయ నమః దంష్ట్రికాయ నమః నైఋతివీర్యాః నైఋతిపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వరుణదిశి (తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన

"అగ్నివీర్యాః...భవంతః" అనిపూజించేది. యమదిశయందు, "సుగంనః...యజామ, అని యము నావాహించి "విధాత్రే...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. నైఋత్యదిక్కునందు "అసున్వం...మస్తు" అని నైఋతి నావాహించి నైఋతేశా... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. వరుణదిశయందు "తత్వా...ప్రమోషీః" అని వరుణునావాహించి, "బలాయ...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది.

స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమానో వరుణేహబో ధ్యురుశగ్ంస మానఆయుఃప్రమోషీః) అనేన వరుణమావాహ్య బలాయ నమః, అతిబలాయ నమః, పాశహస్తాయ నమః, మహాబలాయ నమః, శ్వేతాయ నమః, జయభద్రాయ నమః, దీర్ఘబాహవేనమః బలాంతకాయ నమః, బడబాముఖాయ నమః భైరవాయ నమః వరుణపీఠ్యాః వరుణపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వాయువ్య దిశి (ఆనోనియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరం సహస్రిణీభి రుపయాహి యజ్ఞం॥ వాయో అస్మిన్ సవనే మాదయస్వ। యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః) ఇత్యనేనవాయు మావాహ్య। అతిశీఘ్రాయనమః। లఘవేనమః। అతివేగాయ నమః। సూక్ష్మాయనమః తీక్ష్ణాయనమః। భయంకరాయనమః। పంచాత్మకాయనమః। పంచశిఖాయనమః। కపర్దినేనమః। మేఘవాహనాయనమః। వాయుపీఠ్యాః వాయుపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథకుబేరదిశి (వయంసోమ వ్రతేతవ మనస్తనూషుబిభ్రతః॥ ప్రజావంతో అశీమహి। ఇంద్రాణీ దేవీ సుభగాసుపత్నీ। ఇత్యనేన కుబేరమావాహ్య। తత్ర నిధీశాయనమః। రూపవతేనమః। ధన్యాయనమః। సౌమ్యాయనమః। శాంతాయనమః। జటాధరాయనమః। కామప్రసాదాయనమః। లక్ష్మీశాయనమః। ప్రకాశాయనమః। ఇందుయజ్ఞపాయనమః। కుబేరపీఠ్యాః కుబేరపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథేశాన దిశి (తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం। ధియంజిన్వమవసేహూమహేవయం। పూషానో యథావేదసామసద్వృధే। రక్షితా పాయు రదబ్ధస్స్వస్తయే) ఇత్యనేన ఈశానమావాహ్య। తత్ర ఈశానాయనమః। విద్యేశాయనమః। జ్ఞానవతేనమః। మా

వాయువ్య దిక్కునందు "ఆనో...సదానః" అని వాయువు నావాహించి "శీఘ్రా...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. కుబేర దిశయందు "వయం...సుపత్నీ" అని కుబేరు నావాహించి "నిధీశా...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజింపవలెను. ఈశానదిశయందు, "తమీశానం...స్వస్తయే" అని ఈశాను నావాహించి "ఈశానా... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజింపవలయును, వరుణవాయువ్య దిక్కులయందున

త్రిపింగళాయ నమః। భూతపాలాయ నమః। అజాయ నమః। బలయే నమః। మిత్రాయ నమః। సర్వవిద్యాధిపాయ నమః। సుఖకృతే నమః। ఈశానవీర్యాః ఈశానపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వాయువ్యపశ్చిమయోర్మధ్యే అధస్తాత్ అధోదిశి (స్యోనాపృథివి భవానృక్షరానివేశనీయచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః) ఇత్యనేన విష్ణుమావాహ్య। తత్ర బలిప్రియాయ నమః। విషధరాయ నమః। వీరోగ్రసనాయ నమః। పాలకాయ నమః। శుభాయ నమః। సువీర్యాయ నమః। వృషభాయ నమః। పాతాళేశాయ నమః। లోహితాయ నమః। అనంతాయ నమః। విష్ణువీర్యాః విష్ణుపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ పూర్వేశానయోర్మధ్యే ఊర్ధ్వోర్ధ్వ దిశి (అస్మే రుద్రా మేహనా పర్వతాసోవృత్రహత్యే భరహూతౌ సజోషాః యశ్శంసతే స్తువతే ధాయివజ్రిమింద్ర జ్యేష్ఠా అస్మాఁ అవంతు దేవాః। ఇత్యనేన బ్రహ్మాణమావాహ్య॥ అధ్యక్షాయ నమః నభసే నమః లిప్సవే నమః శంభవే నమః విభవే నమః గణాధ్యక్షాయ నమః వివాహాయ నమః గుణసంవాహాయ నమః త్ర్యక్షాయ నమః త్రిదశవందితాయ నమః బ్రహ్మవీర్యాః బ్రహ్మపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ ఏవం శతరుద్రాన్ దశదిక్ష్వావాహ్య పూజయేత్॥

అష్టమంగళద్రవ్యాణి నిక్షిప్య యూంజాతా... అగదంకృత ఇతి మంటప మభిమంత్ర్య (క్షేత్రే) మైత్వా నిరబుత్త్యైత్వా దృహా

క్రిందికి "స్యోనా...సప్రథాః" అని విష్ణునావాహించి "బలిప్రియా......భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. ఇంద్ర ఈశాన్య దిక్కులమధ్యలో మీది వైపున "అస్మే...దేవాః" అని బ్రహ్మనావాహించి "అధ్యక్షా...భవంతు" అని దశరుద్రులను పూజించునది. వెనుక చెప్పినట్లే ౧౦ దిశలయందు ౧౦౦ రుద్రుల నావాహించి పూజించేది. యూంజాతా అను మంత్రముచే మంటపమును మంత్రించి "క్షేత్రే...ఉత్తే ఇమే" అని దర్భలచే జేయబడి ౨౪ మూరలు పొడవుగల పగ్గముచే మంటపమును జుట్టేది. "ఓం మంటపా...హృదయాయనమః" అని మంటపముపై నక్షతలను వేసి పిదప మంటప పూర్వభాగమునందు "తీక్ష్ణ...ప్రచోదయాత్" అని నందినావాహించి, ఏకదంతాయ ...ప్రచోదయాత్" ... అని మంటప దక్షిణభాగమందు విఘ్నేశ్వరు నావాహించి

ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ అనాగసం బ్రహ్మణేత్వా కరోమి శివే తేద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే) ఇతి పంచవింశతి హస్తప్రమాణధర్భపాశేన మంటపమావేష్టయేత్। ఓం మంటపాయ నమః హ్రీంపాశహస్తాయనమః పశ్రాంకారస్వరూపాయ నమః ఓంకార శిరసే నమః వకార హస్తాయ నమః యకారాభయవరప్రదాయ నమః నకారదేహాయ నమః మకారపీఠాయనమః మహాధర్మాయ నమః శివాయ సచ్చిదానందవిగ్రహాయ నమః అం ఆం జ్యోతిర్లింగస్వరూపాయ హృదయాయనమః (తీక్ష్ణశృంగాయ విద్మహే వేదపాదాయధీమహి తన్నోవృషభః ప్రచోదయాత్) ఇతి మంటపస్య పూర్వదిశి నందినమావాహయేత్ (ఏకదంతాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నో విఘ్నేశ్వరః ప్రచోదయాత్) ఇతి దక్షిణదిశి విఘ్నేశ్వర మావాహయేత్ (తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి తన్నో షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్) ఇతి పశ్చిమదిశి షణ్ముఖ మావాహయేత్। (తత్పురుషాయ విద్మహే మహారౌద్రాయ ధీమహి. తన్నోవీరః ప్రచోదయాత్. ఇత్యుత్తరదిశి వీరభద్ర మావాహయేత్) గణాంబికాయై విద్మహే మహాతపాయై ధీమహి తన్నో గౌరీ ప్రచోదయాత్) ఓం హాం వ్యోమవ్యోమాయ విద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయ ధీమహి తన్నో శివః ప్రచో

"తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపపశ్చిమభాగమందు షణ్ముఖుని యావాహించి "తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపోత్తరభాగమందు వీరభద్రునావాహించి 'గణాంబి...శివఃప్రచోదయాత్' అని మంటపమధ్యభాగమందు ఉమామహేశ్వరుల నావాహించి షోడశోపచారములచే పూజింపవలయును.

కంకణధారణము.

వివాహపూర్వదివసపు రాత్రియందు మంగళవాద్యములగుచుండగా అంకురార్పణముయొక్క పాత్రిలను బెట్టిన గృహమందు ఆచార్యుడు సూర్యాని యథాక్రమముగా సంకల్పమొనర్చి "వివాహకర్మ......కౌతుకబంధనం కరిష్యామి" అని చెప్పి రంగవల్లిచే యలంకరించిన భూమియందు తొమ్మిదికాని ఏడుకాని ఐదుగాని దర్భలనుదీసికొని చివరయందు నాల్గంగుళములు, మొడియందు రెండంగుళములు, మొదటియందు పదునారు అంగుళములను వదలి పవిత్రమువలెకట్టి పూర్వదిక్కున కగ్రములుండునట్లుగా దర్భకూర్చమునుంచి దానిపై జలకుంభమునుంచి బియ్యముచే నింపిన ఒక తాంబాళమందు తాంబూలము వీభూతి మొదలగువాని। నుంచి కంకణమును దానిలో

దయాత్) ఇతి మంటపమధ్యే ఉమామాహేశ్వర మావాహ్య షోడ
శోపచారైస్సంపూజయేత్॥

అథ కౌతుకబంధనం

వివాహకర్మణి పూర్వదినే రాత్రౌ సాంకురే పాలికాయుక్త
స్థలే మంగళతూర్య నాదే కృతే కౌతుకబంధనం కుర్యాత్॥
తత్రాయం క్రమః ఆచార్యస్తిథ్యాదికం సంకీర్త్య వివాహకర్మ
కర్తుర్మాదౌ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం కౌతుకబంధనం కరి
ష్యామి। ఇతి సంకల్ప్య రంగవల్ల్యాద్యలంకృత భూమౌ నవ సప్త పంచ
స్వన్యతమ సంఖ్యాకాః కుశశలాకాగృహీత్వా చతురంగులాగ్రం
ద్వ్యంగులగ్రంథిం షోడశాంగులమూలం యథా భవతి తథా పవిత్ర
వద్బధ్వా ఏవంకృతం కూర్చం ప్రాగగ్రం నిధాయ తత్ర కుంభం
సంస్థాప్య ఏకస్మిన్ తండులపూరిత కాంస్యపాత్రే, క్రముక తాంబూల
పత్రైస్సహ భస్మనిధాయ, తత్ర పంచగుణీకృతం కార్పాసనూత్రం
నిధాయ, తత్సమీపే యజమాన ముపవేశ్య, కుశహస్తైర్మాహేశ్వ
రైస్సహ కుంభోదకేన (తత్సవితుర్వరేణ్యం అగ్నిమీళే, ఇషేత్వోర్జే
త్వా అగ్న ఆవాహి శన్నో దేవీ రభిష్టయే, ఆపోహిష్ఠేత్యాది మంత్రైః॥
పురుషసూక్త విష్ణుసూక్త శ్రీసూక్త శివసంకల్పాదిభిశ్చ॥ తత్సూత్ర మభి
షిచ్య జాతవేదస ఇత్యస్య మరీచిః కశ్యపో జాతవేదా అగ్నిస్త్రిష్టుప్।
జాతవేదసే సునవామ, సోమమరాతీయతో నిదహాతి వేదః। సనః పర్ష
దతి, దుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః అనేనమంత్రేణ

శెట్టి దానిదగ్గర యజమానుని గూర్చుండబెట్టి కంకణమునకు అకుంభోదకముచే 'తత్సవితు'
అను మంత్రముచే 'అగ్నిమీళే' యను మంత్రముచేతనూ 'ఇషేత్వోర్జేత్వా' అను మంత్ర
ముచేతనూ, 'అగ్నయాయి' యను మంత్రముచేతను, 'శన్నోదేవీ' యను మంత్రముచేతనూ,
'ఆపోహిష్ఠా' యను మంత్రముచేతనూ, పురుషసూక్త, విష్ణుసూక్త శివసంకల్పముల చేత
ను (శివసంకల్పము చివర పుటలలో కలదు) స్నానముచేయించి జాతవేదా అనుమంత్ర
ముచే గంధమునుధరించి ఆకంకణమును షోడశోపచారముల బూజించి 'విశ్వాత్తాతే ... బు
ద్ధిబంధవే' అనుమంత్రముచే వరుని కుడిహస్తమునకు కట్టెది. 'శ్రియోజాత ... పరిధా
పితరో' అని కన్యయొక్క యెడమ హస్తమునకు కట్టెను. అనంతరము మాహే

సూత్రం గంధేన లేపయిత్వా షోడశోపచారైస్సంపూజ్య, విశ్వాత్త్రాతేతి
మంత్రభాగస్యోనేమ ఇంద్రో జతి విశ్వాత్రాతే సవనేషుప్రవాచ్యా
యాంచ కర్ణమఘవన్ స్తుదిస్సుస్వతే పారావతం యత్పురుసంభృతం
వస్వాపావృణో స్స్వరభాయ ఋషిబంధవే ఇతిమంత్రేణ వరస్య దక్షిణ
కరే బధ్నీయాత్॥ శ్రియేజాత ఇత్యస్య కణ్వః పవమానస్సోమ స్త్రిష్టుప్
శ్రియేజాత శ్శ్రియ అనిరియాయ శ్రియంవయో జరితృభ్యో దధాతి।
శ్రియం వసానా అమృతత్వమాయన్ భవంతి సత్యాసమిథామితద్రౌ
ఇతిమంత్రేణ వధ్వాః వామహస్తే బధ్నీయాత్॥ తతో మాహేశ్వరాః
శతంజీవశరదో వర్ధమాన శ్శతం హేమంత నాశ్చత ముపసంతాన్
శతమింద్రాగ్నీ సవితా బృహస్పతిశ్శతాయుషా, హవిషేమం పునర్దుః॥
అహార్షంత్వా విదంత్వా పునరాగాః పునర్నవ। సర్వాంగసర్వంతే చక్షు
స్సర్వమాయుశ్చ తేవిదం॥ బృహత్సామక్షత్రి భృద్వృద్ధవృష్ణ్యం
త్రిష్టుభౌజ శ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్య
మిదంవాతేన సగరేణ రక్ష॥ యోయజ్ఞేన...దానాయమంహతే॥
త్ర్యంబకం...మామృతాత్। ఏతైర్మంత్రైః రక్షాం కుర్యుః॥ తతో
యజమానః కర్మణాద్గుణ్యార్థం ఆచార్యాదిభ్యో యథాశక్తి
దక్షిణాం దద్యాత్॥

శ్వరులు "శతంజీవ...బృహత్సామ" మొదలగు మంత్రములను బఠించునది. పిదప
యజమానుడు యథాశక్తిగా మాహేశ్వరులకు దక్షిణ నొసంగవలయును.

వివాహదినమున జేయదగినది.

అనంతరము దాత్రువు స్నానాదికర్మలను నెరవేర్చి సపత్నీకుడై మంగళపీఠమందు గూర్చొని తనభార్యయొక్క కుడిప్రక్కలో కన్యనుకూర్చుండబెట్టి ఆచమన ప్రాణాయామములుజేసి తమఇష్టదేవతలను నమస్కరించి యథాక్రమముగా ఇటువంటి గోత్రోత్పన్నుడగు వరునకును ఈగోత్రోత్పన్నయగు కన్యకును ఈదినమున జేయు వివాహమునకు అంగభూతమగు పంచకలశస్థాపన జేసెదనని సంకల్పముజేసి అనంతరము 'మహీద్యౌః...భరీభమభిః' అని మంటపముంభాగమందు భూమినిముట్టి జపించి ఆస్థలమందు అష్టదళకమలము ను రచించి దానిపై 'ఓషధయః...మసి' అని వడ్లనుబరచి వానిపై బియ్యమును వీనిపై నువ్వులను బరచి దానిపై బంగారము మొదలగు శక్త్యనుసారముగు ౫ కలశములను. 'ఆకల...క్రదత్' అని పెట్టి 'ఇమంమే...రాపఠం'

అథ వివాహదినకర్తవ్యం.

వధూపితా సపత్నీకః కృతాభ్యంగో ధృతమాంగళికవేషః కృతలేపన రంగమాలికే మంటపస్య పురోభాగే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య స్వదక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాంచోపవిశ్య ఆచమ్య. ఇష్టదేవతాగుర్వాదీ న్నమస్కృత్య అపఉపస్పృశ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలావనుకీర్త్య [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః అముకగోత్రోత్పన్నవరస్యచ అద్య కరిష్యమాణ వివాహకర్మ ప్రయుక్త ఈశానాది పంచకలశస్థాపనం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిపృతాన్నో భరీమభిః) ఇతి భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్ (ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా యస్మైకృణోతిబ్రాహ్మణస్తం రాజన్ పారయామసి) ఇతిప్రతికలశం ద్విఃప్రస్థధాన్యం పద్మేషు నిదధ్యాత్ । తద్ధాన్యోపరి తదర్ధతండులం తదుపరి తదర్ధతిలం నిదధ్యాత్ । తత్ర ఆకలశేషు ధావతిశ్యేనో వర్మ విగాహతే। అభిద్రోణాకనిక్రదత్) ఇతి సౌవర్ణాద్యన్యతమ కలశాన్ నిదధ్యాత్ (ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతా పరుష్ణ్యా అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా॥ ఆపోవా ఇదగ్ంసర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఆపో న్నమాపోమృతమాపః సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ంస్యాపో జ్యోతిగ్ంష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్యమాపః సర్వాదేవతా ఆపోభూర్భువస్సువరాప ఓం) ఇతిమంత్రాభ్యాం తీర్థోదకమభిమంత్ర్య ఈశానాది సద్యోజాతాంతమంత్రైః కలశేషు జలంపూరయేత్. (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం- ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం)

అని శుద్ధజలమును అభిమంత్రించి ఈశానాదిమంత్రముచె క్రమముగా ఐదుకలశముల లోనింపి 'గంధ ... శ్రియం' అని కలశములకు అష్టగంధమును (గంధము) ధరించి 'కాండా...శతేనచ' అని ౫ చెట్ల చిగురును, ౫ చెట్ల చెక్కను, ౫ గరికపోచలను వాని లోబెట్టి "సో . నా ... సప్రథా" అని పుట్టమొదలైన ౫ స్థలములమన్నును బెట్టి శక్తివంతులైనచో 'సహిరణ్యాని ... మామహే" అని పంచరత్నములనుంచి 'హిరణ్య ... సమస్మై' అని దక్షిణనుంచి "పూర్ణా ... యంతః" అనివస్త్రమును ధరించి' తంయుం...

ఇతి కలశేషు శివాష్టగంధం నిదధ్యాత్. (కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతి పరుషః పరుషః పరి. ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ) ఇతి పంచపల్లవపంచత్వగ్దూర్వాశ్చ దద్యాత్. (స్యోనాపృథివి భవా నృక్షరా నివేశని యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః) ఇతి పవిత్ర పంచమృత్తికాః నిక్షిపేత్ (సహి రత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః తంభాగం చిత్రమీమహే) ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిపేత్ (హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః హిరణ్యయాత్పరియోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై॥ ఇతి సువర్ణప్రతిమాం దద్యాత్॥ పూర్ణాదర్వి పరాపతేతి ఫలందద్యాత్। (యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః॥ తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో మనసా దేవయంతః) ఇతివస్త్రం దద్యాత్. (తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి. జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియాకృతాన్. అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యంజనం) ఇతి శ్వేతతంతుభి ర్వేష్టయేత్। పవిత్రంతే వితతంబ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శ్రితాస ఇద్వహంతస్తత్సమాశత ఇతికర్చకూర్చం దద్యాత్. (యాఃఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః) ఇతి పూగపుష్పఫలాని దద్యాత్. ఇతి పంచకలశానలంకృత్య తత్తత్కలశపూజార్థం ఋత్విజో వృణీయాత్.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య ఏవంగుణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః [ ]

జనం అని శుభ్రమగు దారము చేఁజుట్టి "పవిత్రం...మాశత" అని దర్భకూర్చములనుంచి "యాఃఫలి...హసః" అని పోకకాయలు పువ్వులు టెంకాయలు మొదలగువాటిచే యలంకరించి ఆయాకలశములను పూజించుటకై ఋత్విక్కులను వరించవలయును.

ఆచమన ప్రాణాయామములనొనర్చి పిదప ఈగోత్రోత్పన్నయగు కన్యకను ఈగోత్రోత్పన్నవరునకును ఇప్పుడు చేయవలసిన వివాహకర్మనుద్దేశించి పంచకలశపూజనొనర్చుటకై ఋత్విక్కులను వరించుచున్నాను. అని సంకల్పించి పిమ్మట క్రమముగా ఈశానముఖోద్భూతగురుసూత్రానువర్తులగు ఒకరిని తనముందర గూర్చుండబెట్టి వారిని గురించి ఈశానకలశపూజను చేయుటకై మిమ్ములనువరించెదను' అని చెప్పి "ఓంనమో...

గోత్రోత్పన్నస్య వరస్యచ అద్యకరిష్యమాణ వివాహకర్మప్రయుక్త పంచకలశపూజార్థం ఋత్విజో వరిష్యే. అథేశానకలశపూజార్థం ఈశానముఖోద్భూతం గురుం త్వాం వృణీమహే. ఓంనమోభగవతే ఆగమాధ్యయనాయ శుద్ధస్ఫటికవర్ణాయ ఈశానముఖోద్భూతాయ మధ్యమకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అపరిమితగణాధీశ్వరాయ చిన్ముద్రాంకితాయ అత్యాశ్రమాయ షట్కృతిప్రణవజాపకాయ అపరిమితశిఖాయ క్రియాకంధాయ జ్ఞానదండాయ కారుణ్యమూర్తయేనమః॥ ఇతిఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన గురుకలశపూజాం కారయేత్॥ అథ పూర్వస్యాందిశి॥ తత్పురుషకలశపూజార్థం తత్పురుషముఖోద్భూతం రేవణసిద్ధం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమో భగవతే రేవణసిద్ధాయ సామశాఖాధ్యయనాయ అరుణవర్ణాయ తత్పురుషముఖోద్భూతాయ, పూర్వకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ ద్వాదశసహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ గురుధర్మభిక్షాదేహముద్రాంకితాయ గృహస్థాశ్రమాయ శివపంచాక్షరీజాపకాయ షట్త్రింశజ్జటామకుటమండితాయ మృత్కంధాయ బిల్వదండాయ ఘనలింగాయ నమోనమః. గంధాద్యుపచారాంస్తస్మైకృత్వా తన్ముఖేన తత్పురుషకలశపూజాం కారయేత్. అథదక్షిణదిశి అఘోరకలశపూజార్థం అఘోరముఖోద్భూతం మరుళసిద్ధం త్వాం వృణీమహే. ఓంనమోభగవతే మరుళసిద్ధాయ అథర్వశిఖాధ్యయనాయ శ్యామవర్ణాయ అఘోరముఖోద్భూతాయ దక్షిణకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛన ధారకాయ

మూర్తయేనమః" అని వారిని పూజించి అనంతరము తత్పురుషకలశపూజను జేయుటకై తత్పురుషముఖోద్భూత రేవణ సిద్ధసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓంనమో...లింగాయనమోనమః" అనిపూజించి పిదప అఘోరకలశపూజను జేయుటకై అఘోరముఖోద్భూత మరుళసిద్ధ సూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి "ఓంనమోభగవతే...అతీతాయనమః అని పూజించి అనంతరము వామదేవకలశపూజ నొనర్చుటకై వామదేవముఖోద్భూత పండితారాధ్యసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓంనమో...బ్రహ్మచారిణే నమోనమః" అని పూజించి అనంతరము సద్యోజాతకలశపూజను జేయుటకై సద్యోజాతముఖో

షట్సహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ దయాధర్మభిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ వానప్రస్థాశ్రమాయ ఓం నమో హంసాయేతి జాపకాయ ఏకాదశజటామకుటమండితాయ వ్యాఘ్రకంథాయ ఔదుంబరదండాయ అతీతాయ నమోనమః॥ ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా॥ తన్ముఖేన అఘోరకలశపూజాం కారయేత్॥ అథోత్తరదిశి వామదేవకలశపూజార్థం పండితాచార్యం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమో భగవతే పండితాచార్యాయ యజుర్వేదాధ్యయనాయ ప్రవాళవర్ణాయ వామదేవ ముఖోద్భూతాయ ఉత్తరకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అసంఖ్యాతచరలింగాధ్యక్షాయ భవతిభిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ బ్రహ్మచర్యాశ్రమాయ గాయత్రీజాపకాయ పంచశిఖాయ స్వర్ణకంథాయ పాలాశదండాయ బ్రహ్మచారిణే నమోనమః. ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన ఉత్తరకలశపూజాం కారయేత్. అథపశ్చిమదిశి॥ సద్యోజాతకలశపూజార్థం సద్యోజాతముఖోద్భూతం ఏకోరామదేవం త్వాం వృణీమహే॥ ఓం నమో భగవతే ఏకోరామదేవాచార్యాయ ఋగ్వేదాధ్యయనాయ గోక్షీరవర్ణాయ సద్యోజాతముఖోద్భూతాయ పశ్చిమకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ త్రిసహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ లింగార్పిత భిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ విరక్తాశ్రమాయ ప్రణవమంత్రజాపకాయ ఏకశిఖాయ కార్పాసకంథాయ వేణుదండాయ విరక్తాయ నమోనమః ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన సద్యోజాతకలశపూజాం కారయేత్॥

అథకలశపూజా

ఈశానకలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యే। ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః। బృహతీఛందః।

ద్భూత ఏకోరామసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనవిచెప్పి వారిని "ఓం నమో... విరక్తాయ నమోనమః' అనిపూజించేది. పైన వివరించబడిన ఆయా ఋత్విక్కులు క్రమముగా ఆ ఆ కలశపూజ నొనర్చువిధి యెట్లనిన, ఈశానకలశపూజకై వరించబడియున్న ఋత్విజులు తాము ఈశాన్యకలశపూజేను జేసెదనని సంకల్పమును జేసి, 'ఈశాన...విని

ఈశానో దేవతా। ఈశానఇతి బీజం। ఈశ్వరీతిశక్తిః। సదాశివోమితి కీలకం, ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః ఈశానస్సర్వవిద్యానా మంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం తర్జనీభ్యాం నమః బ్రహ్మాధిపతిః మధ్యమాభ్యాం నమః బ్రహ్మణోధిపతిః అనామికాభ్యాంనమః బ్రహ్మశివోమే ఽస్తు కనిష్ఠకాభ్యాంనమః సదాశివోం కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఈశానస్సర్వవిద్యానాం హృదయాయనమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం శిరసేస్వాహా. బ్రహ్మాధిపతిః శిఖాయైవషట్. బ్రాహ్మణోధిపతిః కవచాయహుం. బ్రహ్మశివోమే అస్తు నేత్రత్రయాయవౌషట్. సదాశివోం అస్త్రాయఫట్॥ ధ్యానం॥ వ్యక్తావ్యక్త సనాతనంచ పరమం షట్త్రింశ తత్త్వాత్మకం తస్మాదుత్తరతత్త్వ మక్షరమితిధ్యేయం సదా యోగిభిః ఓంకా రాది సమస్తమంత్రజనకం సూక్ష్మాతి సూక్ష్మాత్పరం వందే పంచమమీశ్వరస్యవదనం ఖవ్యాప్త తేజోమయం॥ (ఈశానస్సర్వవిద్యానాం ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతి బ్రహ్మణోధిపతి ర్బ్రహ్మ శివోమే అస్తు సదాశివోం) ఈశానస్య ప్రాణా ఇహప్రాణా ఈశానస్యజీవ ఇహస్థితః। ఈశానస్య సర్వేంద్రియాణికాయ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణా ఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ప్రసాదలింగాయనమః శ్రోత్రేంద్రియాత్మనే నమః, శరణస్థలస్వరూపాయనమః, శాంత్యతీత కలాత్మనేనమః శబ్దగ్రహణ సాధనాయనమః పరాశక్త్యైనమః శివసాదాఖ్యాత్మనే ఈశానమూర్తయేనమః సాన్నిధ్యం కురుకురు స్వాహా. సప్తముద్రాః ప్రదర్శ్య సద్యోజాతం ప్రపద్యామీత్యాసనం॥ సద్యోజాతాయవై నమః ఇతిపాద్యం॥ భవే భవే నాతి

యోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, అనంతరము, 'ఈశాన స్సర్వవిద్యానాం...అస్త్రాయ ఫట్' అను పర్యంతము క్రమముగా ఆయా మంత్రములచే ఉక్తరీత్యా అంగన్యాసాదులనుజేసి 'వ్యక్తా...తేజోమయం' అని ధ్యానించి 'ఈశానస్యజీవ... తిష్ఠంతుస్వాహా' అని ఆవాహించి 'ప్రసాదలింగా...స్వాహా' అని సప్తముద్రలను చూపించి సద్యోజాత మనునది మొదలుగా 'సర్వభూతదమనాయనమః ఇతి ప్రదక్షిణాద్యుపచారాః' అను పర్యంతములగు ఆయా మంత్రములచే ఆయా ఉపచారములను క్రమముగా నడిపించి ఈశానాయనమః అను మూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపముచేసి, పిదప

భవే ఇత్యర్ఘ్యం భవోద్భవాయ నమః ఇత్యాచమనీయం. వామదేవాయ నమః ఇతి స్నానం. జ్యేష్ఠాయ నమః ఇతి వస్త్రం. శ్రేష్ఠాయ నమః ఇత్యుత్తరీయం. రుద్రాయ నమః ఇతి గంధం. కాలాయ నమః ఇత్యక్షతాన్. కలవికరణాయ నమః ఇతి పుష్పం. బలవికరణాయ నమః ఇతి ధూపం. బలాయ నమః ఇతి దీపం. బలప్రమథనాయ నమః ఇతి కాలే నైవేద్యం. సర్వభూత దమనాయ నమః ఇతి తాంబూలం. మనోన్మనాయ నమః ఇతి మంత్రపుష్పం. సర్వభూతదమనాయ నమః ఇతి ప్రదక్షిణాద్యుపచారాన్ కృత్వా మూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథ తత్పురుష కలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే| అస్య శ్రీతత్పురుషప్రాణప్రతిష్ఠాపన మంత్రస్య బ్రహ్మ ఋషిః| గాయత్రీ ఛందః| తత్పురుషో దేవతా| తత్బీజం మహాదేవ ఇతి శక్తిః| రుద్ర ఇతి కీలకం| తత్పురుషప్రాణ ప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః| తత్పురుషాయ నమః అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, విద్మహే తర్జనీభ్యాం నమః, మహాదేవాయ మధ్యమాభ్యాం నమః, ధీమహి అనామికాభ్యాం నమః, తన్నో రుద్రః కనిష్ఠికాభ్యాం నమః, ప్రచోదయాత్ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః. తత్పురుషాయ హృదయాయ నమః విద్మహే శిరసే స్వాహా మహాదేవాయ శిఖాయై వషట్. ప్రచోదయాత్ అస్త్రాయ ఫట్॥

ధ్యానం॥ సంవర్తాగ్ని తటిత్ ప్రదీప్తకనకప్రస్ఫూర్తి తేజోరుణా| గంభీరధ్వని సామవేదజనకం తామ్రాధరం సుందరం॥ అర్ధేందు ద్యుతిలోలపింగళ జటాభారప్రబద్ధోరగం| వందే సిద్ధసురాసురేంద్రనమితం పూర్వం ముఖం శూలినః॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్. తత్పురుషస్య ప్రాణ ఇహ ప్రాణాః తత్పురుషస్య జీవ ఇహ స్థితః తత్పురుషస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర

తత్పురుషకలశపూజ చేయుటకై వరించబడిన ఋత్విక్కులు సంకల్పము చేసి "అస్య శ్రీ... జపే వినియోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠను చేసి 'తత్పురుషాయ... అస్త్రాయఫట్' అని అంగన్యాసాదులనొనర్చి 'సంవర్తాగ్ని... ముఖం శూలినః' అని ధ్యానించి 'తత్పురుషాయ విద్మహే... తిష్ఠంతు స్వాహా' అని ఆవాహించి 'త్వాగింద్రియాత్మనే... కురుకురు స్వాహా' అని సప్తముద్రలజూపించి అనంతరము ఆయా మంత్రములచే వెనుక చెప్పబడినట్లే

జిహ్వాఘ్రాణపాణ్యాదిషు ఆగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా। త్వగింద్రియాత్మనే జంగమలింగాయనమః ప్రాణలింగస్థలాయనమః శాంతికలాత్మనేనమః అవిశోక్త్యైనమః స్పర్శవిషయాత్మనేనమః అమూర్తసాదాఖ్యాయనమః। తత్పురుషబ్రహ్మణేనమః సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ స్వీకృత్య మూలమంత్రం మష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథదక్షిణావక్త్ర॥ అఘోరకలశపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. ఓం అస్యశ్రీ అఘోరమంత్రస్య బ్రహ్మర్షిః త్రిష్టుప్ఛందః అఘోరేభ్యః ఇతిబీజం సర్వేభ్యః ఇతిశక్తిః రుద్రరూపేభ్యః ఇతికీలకం అఘోరప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః. అఘోరేభ్యః అంగు॥ అథఘోరేభ్యః తర్జనీ॥ ఘోరఘోరతరేభ్యః మధ్య॥ సర్వేభ్యః అనా॥ సర్వశర్వేభ్యః కని॥ నమస్తే అస్తురుద్రరూపేభ్యః కరతల॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ కాలాభ్రభ్రమరాంజన ద్యుతినిభం వ్యావృత్తపింగేక్షణం। కర్ణోద్భాసిత భోగిభూషణ మణిప్రోద్భిన్న దంష్ట్రాంకురం॥ సర్పప్రోతకపాలశుక్తిశకల వ్యాకీర్ణతా శేఖరం వందే దక్షిణమీశ్వరస్యవదనం। చాథర్వనాదోదయం (అఘోరేభ్యోథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తు రుద్రరూపేభ్యః) అఘోరప్రాణ ఇహప్రాణా అఘోరస్యజీవ ఇహస్థితః అఘోరస్యసర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణ ప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ శివలింగాయనమః నేత్రాత్మనేనమః ప్రసాదస్థలరూపాయనమః విద్యాకలాయైనమః రూపగ్రహణసాధనాయ మూర్తసాదాఖ్యాయ అఘోరమూర్తయే ఇచ్ఛాశక్తయే సాన్నిధ్యం కురుకురు స్వాహా॥ సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ స్వీకృత్య మూలమంత్ర మష్టోత్తరశతం జపేత్॥ (అఘోరాయనమః ఇతి మూలమంత్రం)

ఉపచారములను జేసి 'తత్పురుషాయనమః' అనుమూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపించేది.

ఈరీతిగానే దక్షిణఅఘోరకలశమునకును వామదేవకలశమునకును సద్యోజాతకలశము

అథోత్తరదిశి॥ వామదేవపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. అస్యశ్రీవామదేవప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః శక్వరీఛందః వామదేవో దేవతా॥ వామదేవ ఇతిబీజం. రుద్రఇతి శక్తిః సర్వభూతదమనాయనమః ఇతికీలకం. వామదేవ ప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః వామదేవాయ జ్యేష్ఠాయనమః అంగు॥ శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః తర్జ॥ కాలాయనమః కలవికరణాయనమః మధ్య॥ బలవికరణాయనమో బలాయనమః అనా॥ బలప్రమథనాయనమః సర్వభూతదమనాయనమః కని॥ మనోన్మనాయనమః కరతల॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ గోరీకుంకుమ పంకిలం సుతిలకం వ్యాఘ్రాజినగండస్థలం। భ్రూవిక్షేపకటాక్షవీక్షణ లసత్సంసక్తకర్ణోత్పలం॥ స్నిగ్ధంబింబఫలాధరప్రహసితం నీలాలకాలంకృతం। వందే యాజుషవేదఘోషజనకం వక్త్రంహరస్యోత్తరం॥ వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమః శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమో బలాయనమో బలవికరణాయనమో బలప్రమథనాయనమః స్సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయనమః. వామదేవస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః వామదేవస్యజీవఇహస్థితః. వామదేవస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇహాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా॥ గుహ్యలింగాయనమః జిహ్వేంద్రియాత్మనేనమః మహేశ్వరస్థల స్వరూపాయనమః ప్రతిష్ఠాకలాయైనమః రసగ్రహణసాధనాయనమః జ్ఞానశక్త్యాత్మనేనమః కర్తృసాదాఖ్యాయనమః॥ వామదేవాయసాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా॥ అథసప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవత్పూజాం కృత్వా వామదేవాయనమః ఇతిమూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥.

అథపశ్చిమదిశి॥ అస్మిన్కలశే సద్యోజాతపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. సద్యోజాతప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః ఉష్ణిక్ఛందః సద్యోజాతమూర్తిఇతి దేవతా సద్యోజాతమితి బీజం. ప్రపద్యామి ఇతిశక్తిః. భవోద్భవ ఇతికీలకం

సకుసు తత్తదుక్తమంత్రములచే తత్తత్కార్యములను నెరవేర్పవలయును.

సద్యోజాత ప్రాణప్రతిష్ఠాయాః కపిలఋషియోగః. సద్యోజాతం అంగు॥ ప్రపద్యామి తర్జనీ। సద్యోజాతాయవై నమోనమః ఇతిమధ్య॥ భవే భవే అనా। నాతిభవే భవస్వమాం కః॥ భవోద్భవాయనమః కరతల॥ సద్యోజాతం హృదయాయనమః॥ ప్రపద్యామి శిరసేస్వాహా॥ సద్యోజాతాయవై నమోనమః శిఖాయైవషట్॥ భవేభవే కవచాయహుం॥ నాతిభవే భవస్వమాం నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ భవోద్భవాయ నమః అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభుర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ ప్రాలేయాచలమిందుకుందధవళం గోక్షీరఫేనప్రభం। భస్మాభ్యంగమనంగదేహదహనజ్వాలావళీలోచనం॥ విష్ణుబ్రహ్మమరుద్గణార్చితపదం ఋగ్వేదనాదోదయం। వందేహం సకలం కళంకరహితం స్థాణోర్ముఖం పశ్చిమం (సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవై నమోనమః భవే భవే నాతిభవే భవస్వమాం భవోద్భవాయనమః) సద్యోజాతస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః సద్యోజాతస్య జీవఇహస్థితః సద్యోజాతస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ఆచారలింగాయనమః భక్తస్థలస్వరూపాయనమః ఘ్రాణేంద్రియాత్మనేనమః నివృత్తికలాయై నమః గంధగ్రహణ సాధనాయనమః క్రియాశక్త్యైనమః కర్మసాదాఖ్యాయనమః సద్యోజాతమూర్తయే సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా. సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ప్రకల్ప్య సద్యోజాతాయ నమః ఇతిమూలమంత్రమష్టోత్తరశతంజపేత్॥ ఇతిపంచకలశస్థాపనవిధిః॥

అథ వధూవరయోః ఫాలఫలకధారణమ్.

(శుభకేశిర ఆరోహ శోభయంతి ముఖం మమ ముఖగ్ంహి మమశోభయా భూయాగ్ం సంచభగ్ం కురు॥ యామాః రజ్జుం జమ

వధూవరభాషికధారణము.

అనంతరము వరుడు హోశ్వరుడు సమీపమునకు మంగళసూత్రసాధకమై మంగళవాద్యములగుచుండ "శుభకే... సహనచేసా" అని వధూవరుల ఫాలమందు భాషికలను ధరించవలయును. పిదప వరుడు గంధపుష్పమాలాధారణము మొదలగువానిచే యలంకృతుడై భర్తను హోశ్వరునకును ఇష్టదేవతలకును జంగములు మొదలగు బాంధవు

దస్మిన్ శ్రీర్ద్ధామై కామాయాస్మై ఇమాంత్వామపి|నహ్యామహం భగేనసహ వర్చసా) ఇతిమంత్రేణ శోభనసూచనార్థం వీరమాహేశ్వర సన్నిధౌ మంగళతూర్యైస్సహ వధూవరయో ర్లలాటే ఫాలఫలకం బధ్నీయాత్ వరః॥ గంధాక్షతపుష్పమాలాభూషితస్సన్ భక్తమాహేశ్వరేష్టదేవతాదీన్ నమస్కారం కృత్వా, తథా పిత్రాదీంశ్చ నమస్కృత్య, తైరనుమోదితో యథావిభవ మశ్వాది యానమారుహ్య స్వచిహ్నైర్జ్ఞాతిబాంధవైరన్యై ర్మాహేశ్వరైః పురంధ్రీభిః ధృతఛత్రి పూర్ణకలశదర్పణా పుష్పాక్షత దీపమాలాధ్వజలాజై ర్మంగళతూర్యాదిభిశ్చసహ వధూగృహంగత్వా తద్వారదేశే ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠేత్॥ నీరాజన పూర్ణకుంభయుతాభిః పురంధ్రీభిః ప్రత్యుద్యాతో నీరాజనపూర్వకం మంతర్గృహం ప్రవిశ్య మంటపస్యోత్తరదేశే దర్భాస్తీర్ణే చతుఃపాదభద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖస్సన్నుపవిశేత్॥

అథ మధుపర్కః

దాతా॥ పాద్యార్థం, అర్ఘ్యార్థం ఆచమనీయార్థం శుద్ధాచమనీయార్థం॥ జలపాత్రచతుష్టయం మధుపర్కపాత్రం॥ పంచవింశతి

లకును నమస్కరించి పల్లకి యేనుగు గుఱ్ఱము మొదలగువానిలో దేనియైనను ఆరోహించి వీరమాహేశ్వరబంధుసుమంగళులు మొదలగువారిచే కూడుకొని, ఛత్రచామరము మొదలగువాటిచే శోభితుడై మంగళవాద్యసమేతుడై వధూగృహద్వారమందు పూర్వాముఖుడై నిలచి మంగళహారతులు మొదలగువానిధరించియుండు సీమంతినులచేత నెదుర్కొనబడినవాడై గృహమును ప్రవేశించి వివాహమంటపోత్తరభాగమందు దర్భలచే పరచబడిన నాలుగుపాదములుగల పీఠమందు పూర్వాముఖుడై కూర్చుండవలయును.

మధుపర్కము.

దాతృవు ౪ జలపాత్రలను ౧ మధుపర్కపాత్రను వరునిపీఠార్థమై ౨౫ దర్భలను పెట్టుకొని ప్రాణాయామసంకల్పము మొదలైనవానిని దీర్చుకొని "విష్టరః... ప్రతిగృహ్యతాం" అనిదాతృవు పైనజూపినదర్భలను వరునకు పీఠార్థముగ నివ్వగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' అనిచెప్పి "అహం వర్ష్మ...భిదాసతి" అని ఉత్తరదిక్కునకు చివరలుండునట్లు దర్భలను తనపాదములచే త్రొక్కి కూర్చుండవలయును. దాత "పాద్యం ...ప్రతిగృహ్యతాం" అని పూర్వమందుచెప్పబడిన పాత్రలలో నొకదానిని వరుని హస్తమిందీయగా 'ప్రతిగృహ్ణామి' అని వరుడు పరిగ్రహించి "అస్మిన్ రాష్ట్రే...నిర్దహాం"

దర్భైః ప్రాగగ్రం వామావర్తేన కృతం. విష్టరంచ సంపాద్య ప్రాణా
నాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య కన్యార్థినే గృహమాగతాయాస్మై
వరాయ కన్యాదానాంగభూతం మధుపర్కం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య
ప్రాగుక్తలక్షణం దర్భమయం విష్టరమాదాయ విష్టరో విష్టరో విష్టరః
ప్రతిగృహ్యతాం ఇతి ఆసనార్థం వరహస్తే దద్యాత్ ॥ వరః ప్రతిగృహ్ణా
మీత్యుక్త్వా అహంవర్ష్మేత్యస్య వామదేవో విష్టరోనుష్టుప్ విష్టరోపవేశనే
వినియోగః అహంవర్ష్మ సజాతానాం విద్యుతామివ సూర్యః ఇదంత
మధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతే ఇత్యుదగగ్రే విష్టర ఉపవిశేత్ ॥
పాద్యం పాద్యం పాద్యం ప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్ణామీతి వరో గృహ్ణీ
యాత్ అస్మిన్రాష్ట్రే శ్రియమావేశయామ్యతో దేవీః ప్రతిపశ్యా
మ్యాపః దక్షిణంపాదమవనే నిజేస్మిన్ రాష్ట్రమింద్రియం దధామి.
సవ్యం పాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్రే ఇంద్రియం వర్ధయామి. పూర్వ
మన్యమపరమన్యం పాదావవనేనిజే। దేవా రాష్ట్రస్య గుప్త్యా అభయస్యా
వరుధ్యై ఆపః పాదావనే జనీర్ద్విషంతం నిర్దహంతు మే। ఇతి వదేత్
తతో దాతా తేనోదకేన వరస్య దక్షిణసవ్యపాదౌ క్షాళ
యేత్. తతో వరః తాకికేన జలేనాచమ్య తతో దాతా అర్ఘ్యమ
ర్ఘ్యమర్ఘ్యం ప్రతిగృహ్యతా మితి వరః ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా
అంజలినా ప్రతిగృహ్య దాతా ఆచమనీయ మాచమనీయమితి

తుమే” అని చెప్పెడి. దాత్రువు ఆదేనిటిచే నయుని రెండుపాదములను కడుగుచుం
డగా వరు డాచమనమును జేయునది. దాత్రువు “అర్ఘ్య......ప్రతిగృహ్యతాం”
అని మరియొక జలపాత్రనివ్వగా వరుడు ‘ప్రతిగృహ్ణామి’ యని చెప్పి రెండుచేతులచేతను
అర్ఘ్యమును దీసికొనవలయును. దాత్రువు ‘ఆచమనీయ...ప్రతిగృహ్యతాం’ అని మరి
యొక జలపాత్రి నీయగా వరుడు ‘ప్రతిగృహ్ణామి’యని చెప్పి దానిని గ్రహించి తనయిష్ట
లింగమునకు సమర్పించి దానియందు కొంచెమును ‘అమృతోపస్తరణమసి’ యని త్రాగ
కొనర్చి పునః ఆచమనమును జేసెను. దాత్రువు ‘మిత్రస్య...ప్రతీక్షే’ యని మధుపర్క
మును చూచి పూర్వమువలెనే ‘మధుపర్కం......ప్రతిగృహ్యతాం’ అని అనగా
వరుడు ‘దేవస్యత్వా...ప్రతిగృహ్ణామి’ అని తనరెండుహస్తములచే గ్రహించి ఇష్టలింగ
మునకు సమర్పించి పిదప తనఅంజలియందుగల మధుపర్కమును “మధువాతా...భవ
తునః” అనిచూచి యెడమహస్తమునందుంచుకొని పెద్దవ్రేలు పవిత్రపువ్రేలు ఈరెంటిచేప్ప

ప్రతిగృహ్యతామితి వరః ప్రతిగృహ్ణామీ త్యుక్త్వా ప్రతిగృహ్య స్వేష్టలింగస్య సమర్పణం కృత్వా తస్మిన్నేకదేశం గృహీత్వా అమృతోపస్తరణమసీతి మంత్రేణ ప్రాశ్య లౌకికేన జలేనాచమ్య ఆనీయమానం మధుపర్కం (మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రతీక్షే) ఇత్యవేక్ష్య మధుపర్కో మధుపర్కో మధుపర్కః ప్రతిగృహ్యతామిత్యుక్త్వా (దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి) ఇతి మంత్రేణాంజలినా ప్రతిగృహ్య స్వేష్టలింగస్య సమర్పణం కృత్వా సవ్యాంజలిస్థమేవ మధుపర్కం) (మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివం రజః మధుద్యౌరస్తు నః పితా మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః మాధ్వీర్గావో భవంతు నః) ఇతి మంత్రేణ అవాఙ్ముఖోఽవేక్ష్య తత్పాత్రం సవ్యహస్తే ధృత్వా అంగుష్ఠానామికాభ్యాం మధుపర్కం త్రిః ప్రదక్షిణమాలోడ్య అంగుళిగతం మధుపర్కలేపం (వసవస్త్వా గాయత్రేణ ఛందసా భక్షయంతు) ఇతిపూర్వస్యాం నిక్షిపేత్. ఏవంరుద్రాస్త్వా జాగతేన ఛందసా భక్షయంతు ఇతి దక్షిణాతః (ఆదిత్యాస్త్వా జాగతేన ఛందసా భక్షయంతు) ఇతిపశ్చాత్ (విశ్వేత్వా దేవా అనుష్టుభేన ఛందసా భక్ష

మధుపర్కమందు మూడుతూర్లు ప్రదక్షిణముగా తిరగించి ఆ వ్రేళ్లను అంటియుండు మధుపర్కమును 'వసవస్త్వా' అను మంత్రముచే పూర్వదిక్కునకు, 'రుద్రాస్త్వా' అను మంత్రముచే దక్షిణదిక్కునకును, ఆదిత్యా అను మంత్రముచే పశ్చిమమునకును విశ్వేత్వా అను మంత్రముచే ఉత్తరదిక్కునకును జల్లి, 'భూతేభ్యః' అను మంత్రముచే మధుపర్కమధ్యమందు కొంచమును తీసికొని మూడుసార్లు మీదికిప్రోక్షించి మధుపర్కపాత్రను భూమియందుంచి పునః మధుపర్కమందు కొంచెముదీసికొని 'విరాజోదోహమసి' అని ప్రాశనమొనరించి ఆచమనమును చేసి మరల మధుపర్కముయొక్క కొంచెము భాగమును గ్రహించుకొని 'విరాజో దోహమసీయ' అను మంత్రముచే ఆచమనమును చేసి పునః మధుపర్కమందు ఇంచుక గ్రహించి 'మయిదోహః పద్యాయై విరాజః' అని ప్రాశనము చేసి ఆచమనమొనర్చి మిగిలిన మధుపర్కమును ఉత్తరభాగమందు జలములో వేసి పిదప పూర్వమందు దాతచే యివ్వబడి భూమియందు పెట్టబడిన ఆచమనపాత్రయందు కొంచెమును "అమృతాపిధానమసి" అని ప్రాశనము చేసి పునః లౌకిక జలముచే ఆచమనమును చేసి మిగిలిన ఆచమనీయజలభాగమును సత్యంయశః అను మంత్రముచే ప్రాశనమొనర్చి సామా

యంతు) ఇత్యుత్తరతః క్షిప్త్వా (భూతేభ్యస్త్వా...భక్షయంతు) ఇతి త్రిరావృత్తేన మంత్రేణ మధ్యాత్కించిద్గృహీత్వా త్రిరూర్ధ్వం క్షిప్త్వా మధుపర్కపాత్రం భూమౌ నిధాయ మధుపర్కైకదేశం గృహీత్వా విరాజో దోహోసి ఇతి ప్రాశ్య లౌకికేనోదకేన ఆచమ్య. పునరేకదేశం గృహీత్వా (విరాజో దోహమశీయ ఇతి ప్రాశ్య పూర్వవదాచమ్య పునఃపూర్వవద్గృహీత్వా (మయి దోహః పద్యాయై విరాజః) ఇతి ప్రాశ్య పూర్వవదాచమ్య మధుపర్కశేషం ఉదక్పాత్రే అప్సు నిక్షిపేత్. పూర్వనివేదితాచమనీయైకదేశం గృహీత్వా (అమృతాపిధానమసి) ఇతి పీత్వా లౌకికేన జలేనాచమ్య పూర్వనివేదితాచమనీయజలశేషం సర్వం గృహీత్వా (సత్యం యశశ్శ్రీర్మయి శ్రీః శ్రయతాం) ఇతి మంత్రముచ్చార్య నిరవశేషమాచమనీయమాచమ్య పునర్లౌకికేన జలేన ద్విరాచమేత్॥ అథ దాతా వరం గంధపుష్పాక్షత వస్త్రాభరణాదిభిస్సంపూజ్య తేన సహాగతానపి సంపూజయేత్। ఇతి మధుపర్కః॥ అథ కన్యా స్నాతా పరిహిత హతవస్త్రా గృహాంతరే సూత్రవేష్టితోపలసిత దృషదుపరి హరిద్రాగౌరీం సౌభాగ్యాది కామనయా షోడశోపచారైః పూజయేత్। (కాత్యాయని నమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ఇతి ప్రార్థయేత్। తతో గౌరీం సౌభాగ్యాది ప్రార్థయమానా॥ తత్రైవ తిష్ఠేత్ అథ సభాపూజా॥ అథో యే అస్య సత్వానో హం తేభ్యో కరం నమః। నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృదయేభ్యః॥ గణేభ్యో గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమః॥ నమస్తే రుద్రరూపేభ్యః

స్యమైన జలముచే ఆచమనము చేయవలసినది. అనంతరము వరుని గంధపుష్పమాలిక వస్త్రాభరణాదులచే పూజించి వరునిపక్షమువారిని పూజించి దక్షిణతాంబూలాదులొసంగవలయును. అనంతరమందు కన్య స్నానమొనర్చి వస్త్రాదులచే అలంకృతురాలై గృహాంతర్భాగమందు ఒకసానపై పసుపుచేత గౌరీదేవినిచేసి పెట్టి షోడశోపచారముల బూజించి "కాత్యాయని...దేహి మే" అని ప్రార్థించుచు అచటనే కూర్చొనవలయును. పిదప సభాపూజ॥ వరుడు సభాసదులను 'అథో యే రుద్రరూపేభ్యః' అని స్తోత్రించి దక్షిణతాంబూలాదులనిచ్చి 'నమస్సదసే...పరబ్రహ్మణే నమః' అని నమస్కరించగా సభాసదులు 'బహుగ్వై.....రాజాధిపతి' అని ఆశీర్వదించి, వరుని

ఇతి మంత్రేణ సస్తుత్య సదక్షిణాతాంబూలాని దత్వా నమస్స
దసి సదస్పతయే. నమస్సఖినా పురోగణాన్చక్షుషే నమో దివేనమః॥
పృథివ్యైనమః। యువభ్యోనమః॥ ఆసీనేభ్యో యజామదేవాయ విశత్
నమస్సదస్యేభ్యః ప్రమథగణేభ్యః సదస్యేభ్యో రుద్రగణేభ్యో నమః।
సదస్యేభ్యో అమరగణేభ్యోనమః। సదస్యేభ్యో మాహేశ్వరగణేభ్యో
నమః। పరబ్రహ్మణేనమః। ఇతి శిష్టనమస్కారం కృత్వా అథ (బహు
గ్వై బహ్వాశ్వాయై బహ్వజావికాయై బహువ్రీహియవాయై బహుమా
షతిలాయై। బహుహిరణ్యాయై। బహుహస్తికాయై। బహుదాసపూరు
షాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై। బహురాయస్పోషాయై రాజాస్తు॥
సామ్రాజ్యం భోజ్యం స్వారాజ్యం వైరాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం
మహారాజ్యమాధిపత్యం) సోమోవా ఏతస్య రాజ్యమాధత్తే యోరాజా
సన్। రాజ్యోవాసోమేన యజతే। దేవసువామేతాని హవింషిభ
వంతి ఏతావంతో వైదేవానాగ్ం సవాః॥ తఏవాస్మై సవాన్ప్రయ
చ్ఛంతి తయేనం పునస్సువంతే రాజ్యాయ। దేవసూ రాజాభవతి
ఇతి మంత్రాభ్యాం భక్తమహేశ్వరా ఆశీర్వచనం కృత్వా మంత్రాక్ష
తాన్ వర శిరసి నిక్షిపేత్॥

అథ కన్యాదానార్థం వినియోజ్యస్య జలస్య శుద్ధిం కుర్యాత్।
తద్యథా॥ పురోధాః వరదక్షిణతః ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య వధూవరయో
ర్మధ్యే ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తేషుతైజసం శుద్ధతీర్థాది
జలపూర్ణకలశం నిధాయ. వ్రీహియవానారోప్య. గంధపుష్పాదిభిరలం
కృత్య, దూర్వాపల్లవైర్ముఖమాస్తీర్య, అబ్లింగాభిఋగ్భిరభిమంత్రయేత్।
తత్రిమంత్రాః (ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జేదధాతన మహే
రణాయచక్షసే యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హనః ఉశతీ

శిరస్సుపైన అక్షతలను వేసెది.

అనంతరము పురోహితుడు వరుని కుడిప్రక్కలో ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని
మధ్యన పూర్వముగనకేగాని ఉత్తరమునకేగాని అగ్రములుండునట్లు దర్భలను పరచి
దానిపై పుణ్యజలము చేనింపిన ఒక కలశమునుంచి గంధపుష్పాదుల నలంకరించి ఆపో
హిష్ఠా...ప్రస్తిభిస్సదా:" అను మంత్రముచే అభిమంత్రించెది. అనంతరము మంగళ

శివ మాతరః తస్మా అరంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ ఆపో జనయథా చనః॥ ౧॥ ఆపోయం వఃప్రథమం దేవయంత ఇంద్రపాన మూర్మిమకృణ్వతేళః। తంవో వయం శుచిమరిప్రమద్య ఘృతప్రుషం మధుమంతం వనేమ। తమూర్మిమాపో మధుమత్తమం వో పాన పాదవత్వా శుహేమా। యస్మిన్నింద్రో వసుభిర్మాదయాతే తమశ్యామ దేవయంతో వో అద్య॥ ౨॥ శతపవిత్రా స్వధయామ దంతీ దేవీర్దేవానామపి యంతిపాథః। తా ఇంద్రస్య నమినంతి వ్రతాని సింధుభ్యో హవ్యం ఘృతవజ్జుహోత॥ ౩॥ యాస్సూర్యో రశ్మిభిరాతతాన యాభ్య ఇంద్రో అరదద్గాతుమూర్మిం। తేసింధవో వరివో ధాతనానో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః॥ ౪॥) అథ స్వలం కృతవేశ్మని తూర్యమంగళఘోషేక్రియమాణే మంటపే పూర్వ పశ్చిమయోః హస్తాంతరాళిం విహాయ శ్వేతతండులైర్ద్వే రాశీ ప్రత్యేకం ప్రస్థపరిమితౌ కృత్వా తన్మధ్యే కుంకుమాది స్వస్తికాంకితకాండపటం ఉత్తరదిశం మాహేశ్వరా ధారయేయుః అథపూర్వరాశౌ ప్రత్యఙ్ముఖం వరం పశ్చిమరాశౌచ ప్రాఙ్ముఖీం కన్యాం గుడజీరకయుతపాణీ స్థాపయేయుః తౌ వధూవరౌ ఇష్టదేవతా ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తిష్ఠేతాం అథమాహేశ్వరా స్సూర్యాసూక్త సంజ్ఞకసత్యేనోత్తభితేతి సూక్తం పఠేయుః॥

అథ సూర్యాసూక్తమ్

సత్యేనోత్తభితాభూమి స్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః। ఋతేనాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన

వాద్యము లగుచుండగా వివాహమంటపమందు పూర్వదిశయందొక బియ్యపుకుప్పను పశ్చిమ దిశయందొకరాశినిజేసి ఆరెంటిమధ్యన శుభసూచకములగు కుంకుమాదులచే నలంకరింపబడ్డ తెరవస్త్రమును మాహేశ్వరు లుత్తరదిక్కునకు కొంగుండునటుల బట్టుకొని నిలబడవలయును. తర్వాత పూర్వదిక్కు బియ్యపురాశిపైన వరుని పశ్చిమముఖముగాను పశ్చిమదిశ బియ్యపురాశిపైన కన్యను పూర్వముఖముగాను ఒకరిముఖ మొకరికి గనుపించకుండునటుల (తలలు క్రిందికివంచి) నిలబెట్టి వధూవరులిద్దరి దోసిలియందు ప్రత్యేకముగా జీలకర్ర బెల్లమునుంచి మాహేశ్వరులు 'సత్యేనోత్తభితా' మొదలుకొని

పృథివీ మహీ॥ అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆహితః॥ సోమం మన్యతే పపివాన్యత్సంపింషన్త్యోషధిం సోమం యం బ్రహ్మాణో విదుర్న తస్యాశ్నాతి కశ్చన॥ ఆచ్ఛద్విధానైర్గుపితో బార్హతైః సోమ రక్షితః। గ్రావ్ణామిచ్ఛృణ్వన్తిష్ఠసి న తే అశ్నాతి పార్థివః॥ యత్త్వా దేవ ప్రపిబన్తి తత ఆప్యాయసే పునః వాయుః సోమస్య రక్షితా సమానాం మాస ఆకృతిః॥ ౧॥

రైభ్యాసీదనుదేయీ నారాశంసీ న్యోచనీ సూర్యాయా భద్రమిద్వాసో గాథయైతి పరిష్కృతం॥ చిత్తిరా ఉపబర్హణం చక్షురా అభ్యంజనం ద్యౌర్భూమిః కోశ ఆసీద్యదయాత్సూర్యా పతిం। స్తోమా ఆసన్ప్రతిధయః కురీరం ఛన్ద ఓపశః సూర్యాయా అశ్వినా వరాగ్నిరాసీత్పురోగవః సోమో వధూయురభవదశ్వినా స్తాముభా వరా సూర్యాం యత్పత్యే శంసన్తీం మనసా సవితాఽదదాత్ మనో అస్యా అన ఆసీద్ద్యౌరాసీదుతచ్ఛదిః। శుక్రావనడ్వాహావాస్తాం యదయాత్సూర్యా గృహం॥ ౨॥

ఋక్సామాభ్యామభిహితౌ గావౌ తే సామనావితః శ్రోత్రం తే చక్రే ఆస్తాం దివి పన్థాశ్చరాచరః॥ శుచీ తే చక్రే యాత్యా వ్యానో అక్ష ఆహతః అనో మనస్మయం సూర్యారోహత్ప్రయతీ పతిం॥ సూర్యాయా వహతుః ప్రాగాత్సవితా యమవాసృజత్. అఘాసు హన్యన్తే గావోఽర్జున్యోః పర్యుహ్యతే। యదశ్వినా పృచ్ఛమానావయాతం త్రిచక్రేణ వహతుం సూర్యాయాః విశ్వే దేవా అను తద్వామజానన్పుత్రః పితరావవృణీత పూషా। యదయాతం శుభస్పతీ వరేయం సూర్యాముప క్వైకం చక్రం వామాసీత్క్వ దేష్ట్రాయ తస్థథుః॥ ౩॥

ద్వే తే చక్రే సూర్యే బ్రహ్మాణ ఋతుథా విదుః। అథైకం చక్రం యద్గుహా తదద్ధాతయ ఇద్విదుః॥ సూర్యాయై దేవేభ్యో మిత్రాయ వరుణాయ చ। యే భూతస్య ప్రచేతస ఇదం తేభ్యోఽకరం నమః పూర్వాపరం

'సముద్రేష్టి'ద ధాతునా' అను తొమ్మిది పన్నములను జరుపుచుండగా శుభాంగనలు శోభన పాటలు పాడుచుండ వధూవరులు తమ మనస్సునందు ఇష్టదేవతాధ్యాన మొనర్చుచుండ పురోహితుడు ముందు చెప్పు మంగళాష్టకములను చెప్పుచు ....

చ రతో మాయయైతౌ శిశూక్రీళతౌ పరియాతో అర్ణవం విశ్వా
న్యన్యో భువనాఽభిచష్ట ఋతూంరన్యో విదధజ్జాయసే పునః నవోనవో
భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రం। భాగం దేవేభ్యో
విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః॥ సుకింశుకం
శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం సువృతం సుచక్రం ఆరోహసూ
ర్యే అమృతస్యలోకం స్యోనంపత్యేవహతుంకృణుష్వ॥ ౪॥

ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషా విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీళే। అన్యా
మిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాం సతేభాగోజనుషా తస్యవిద్ధి॥ ఉదీర్ష్వాతో
విశ్వావసో నమసేళామహేత్వా అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యం సంజాయాం
పత్యాసృజ అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయో యంతి
నోవరేయం సమర్యమా సంభగోనో నినీయాత్స జాస్పత్యం సుయమ
మస్తుదేవాః॥ ప్రత్వాముంచామి వరుణస్యపాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవి
తాసుశేవః। ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాంత్వా సహపత్యా
దధామి। ప్రేతోముంచామి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరం।
యథేయమింద్రమీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి॥ ౫॥

పూషాత్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వాప్రవహతాం
రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసోవశినీత్వం విదథమావదాసి॥
ఇహప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మిన్గృహే గార్హపత్యా
య జాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వం సంసృజస్వాధాజివ్రీవిదథమావదాథః॥
నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః
పతిర్బంధేషు బధ్యతే॥ పరాదేహి శాముల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా
వసు। కృత్యైషాపద్వతీభూత్వ్యా జాయావిశతేపతిం॥ అశ్రీరాతనూ
ర్భవతి రుశతీపాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వోవాససాస్వమంగమభిధి
త్సతే॥ ౬॥

యేవధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మాయంతి జనాదను పునస్తా
న్యజ్ఞియా దేవానయంతు యతఆగతాః॥ మావిదన్పరిపంథినో యఆసీ
దంతి దంపతీ। సుగేభిర్దుర్గమతీతా మపద్రాంత్వరాతయః॥ సు
మంగలీరియం వధూరిమాం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్వా

యూథాస్త్రం విపరీతేన। తృష్టమేత త్కటుకమేత దపాష్ఠవద్విషవన్నైతదవేత్తే। సూర్యాం యో బ్రహ్మా విద్యా త్స ఇద్వాధూయ మర్హతి॥ ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనం। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మా తు శుంధతి॥ ౭॥

గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః॥ భగో అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తాం పూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపంతి॥ యా న ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతే యస్యాముశంతః ప్రహరామ శేపం॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహం త్సూర్యాం వహతునా సహ। పునః పతిభ్యో జాయాందా అగ్నే ప్రజయా సహ॥ పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహ వర్చసా। దీర్ఘాయురస్యా యః పతిర్జీవాతి శరదశ్శతం॥ సోమః ప్రథమో వివిదే। గంధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః ॥౮॥

సోమోఽదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోఽదదదగ్నయే। రయించ పుత్రాంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్య మథో ఇమాం॥ ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం। క్రీళంతౌ పుత్రైర్నప్తృభి ర్మోదమానౌ స్వే గృహే॥ ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతిరా జరసాయ సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మంగలీః పతిలోకమావిశ శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యస్సుమనా సువర్చాః। వీరసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ ఇమాం త్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాం సుభగాం కృణు। దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు॥ సమంజంతు విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ। సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సము దేష్ట్రీ దధాతు నౌ॥ ౯॥ ఇతి సూర్యాసూక్తం.

తదైవ పురంధ్ర్యో మంగళగీతీః కుర్యుః। తే దేవలగ్నమితి శ్లోక పఠనపూర్వకం కల్యాణైకనిధాన మిత్యాది మంగళాష్టకే పఠ్యమానే॥

అథమంగళాష్టకం॥

కల్యాణైక నిధానభూతమితి యత్కాలాగ్నిరుద్రాదిభిః ప్రఖ్యాతోపనిషద్భిరధ్యవసితం విధ్వస్తపాపవ్రజం॥ భస్మేతి స్మృతిమాత్రతో భువి నృణాం మాహేంద్రభోగప్రదం। రుద్రాణీ రమణప్రియం తదమితంకుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౧॥

లోకే శ్రీశిశిరక్షమాధరసుతా కాంతాక్షిపంకేరుహాస్యం దిక్షీరకణోదితంహి యదిహ ఖ్యాతం పురాణేశ్వతే॥ శ్రేయస్సాధనతాం దధాన మనిశం శైవప్రమోదావహం రుద్రాక్షం శ్రితరక్షకం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౨॥

స్వాంతర్గర్భిత సర్వమంత్రకలనాలబ్ధవ్య నానాఫలం। స్మారం స్మారమహాస్మరారిసదనం పంచాక్షరం పావనం॥ యచ్ఛైవాః ప్రతరంతి దుస్తర మహాసంసారవారాంనిధిం। భూయస్తద్వరమంత్రరత్నమమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౩॥

అజ్ఞానాతిశయాధికాంధతమసాత్యంధస్యపుంసస్సదా। సుజ్ఞానాంజనసాధనేన మహతా చక్షుస్సమున్మీలితం॥ యేనస్వచ్ఛమతుచ్ఛభూరికరుణా కల్లోలినీ వల్లభః। శ్రీమాన్ సద్గురురత్రసైషభగవాన్కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౪॥

సంబంధాతిశయం స.నావిరచయత్యాగాంగ యోగాంగ సద్భోగాంగ ప్రతిభేద భిన్నతనుషు శ్రుత్యంతిసంఘుస్తుతం॥ లింగాంగద్వయ సామరస్య విలసచ్చేతస్వరూపప్రదం। లింగం శ్రీకరముత్తమం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౫॥

జానాతీహ ముహుః క్షితావతిశయం విశ్వప్రకాశం ప్రభుం। వేదాంతైః ప్రతిపాదితం పరశివం స్వీయస్వరూపేణ యః॥ నానాఘోరతరాఘపూగతిమిర ప్రధ్వంసనద్యోమణి స్సోయం శ్రీవరజంగమస్సను ధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౬॥

జ్యోతిష్కులచే నిర్మించబడిన కాలమునకు సరిగా కాండపటమును ఉత్తరదిక్కునకు లాగుకొని కన్యచే వరునిశిరస్సుపైనను వరునిచే కన్యశిరస్సునందును సుత దేవ లగ్నమని గుడజీరకము పెట్టించవలయును.

పీత్వా యత్సరమం పవిత్రమమలం కైలాసశైలోల్లస చ్ఛర్వోద్వదగ్రి వరప్రదేశపదవీ సోపానభూతం సదా॥ భక్త్యా భూమితలే సమీహితతతిం సంప్రాప్నువంత్యాదరా త్తత్పాదోదక మిష్టదం సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౭॥

జుష్ట్వాయం శ్రుతిశంసితం పురహరప్రేమ ప్రకర్షాస్పదం। శస్తంధ్వస్త సమస్త దుష్కృతగణం స్వశ్రేయసం శ్రీప్రదం॥ సాంద్రానందభరా భవంతి పురుషాస్సర్వేఽపి చోర్వ్యాతలే। హృద్యస్సత్రివిధః ప్రసాదనిచయః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౮॥

స్పష్టాష్టావరణ ప్రచారచతుర శ్రీవీరశైవాగ్రణీః పంచాచార విచారచారుచతుర స్స్వచ్ఛాంతరంగస్సదా॥ సంఖ్యావజ్జన గీయమాన విలసన్మాహాత్మ్య సంభావితో। భక్తానుగ్రహ కృత్పురాతన గణః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౯॥

లోకేఽష్టావరణాఖ్య మంగళమిదం సర్వేష్టసిద్ధిప్రదం। భక్త్యా యః పఠతిప్రహృష్టహృదయః శ్లాఘ్యస్స్యాత్ సుధీభిర్మహాన్॥ శ్రీనిర్వాణముదాత్తయే విరచితం యోవాశ్యణోత్యాదరాత్ పుంసస్తస్య సదా శివస్సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౧౦॥ సుముహూర్తస్సావధానః సులగ్నం సావధానః॥

తరువాత వరుడు వధూముఖమును "అభ్రాతృఘ్నీం......సవితున్సువ" అని చెప్పుచు చూడవలయును. వధువు వరునిముఖమును 'అఘోర......చక్షుష్పదే' అని వరునిచే జెప్పబడుచుండగా జూడవలయును. అనంతరము 'అస్ఫక్షరా...దేవాః' అని చెప్పుచు వరుని పశ్చిమదిశబియ్యపురాశిపై పూర్వాభిముఖునిగాను వధువును పూర్వదిశ యొక్క తండులరాశిపై పశ్చిమముఖినిగాను నిలబెట్టించవలయును. పిదప వరుడు దర్భ యొక్క అగ్రముచే కన్యయొక్క కనుబొమలమధ్యమందు "ఓంభూః ...... ప్రచోదయాత్" అని స్పర్శించేది. తదనంతరము దాత కన్యాదానమును చేయనలెనగా, తాను సపత్నీసమేతుడై వధూవరుల దక్షిణభాగమందు ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని "పుణ్యాహం......బుధ్యింభవంతో బ్రువంతు" అని మూడుసార్లు మాహేశ్వరులను గురించి చెప్పితదుపరి మాహేశ్వరులును 'ఓంపుణ్యాహం' అని అటులే మూడుసార్లు వచింపవలయును. అనంతరము మరల మాహేశ్వరులు "శివాఅపస్సంతు...నక్షత్రసంపదస్తు" అని చెప్పేది. పిదప దాతృవు ఆచమన ప్రాణాయామములను జేసికొని అక్షతలను హస్తమందిడుకొని 'ఓంఅస్య శ్రీమదాదిపరమేశ్వర' అనునది మొదలుకొని 'కన్యాదానమహంకరిష్యే' అనువరకుగల మహాసంకల్ప పఠనపూర్వకము.

జ్యోతిషోక్తేన ప్రదిష్టకాలే కాండపట ముదగపసార్య। సుముహూర్తోస్త్విత్యుక్తే వధూవరాభ్యాం పరస్పరం గుడజీరకావకిరణం కారయేయం। తతో వరః (అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితుస్సువ) ఇతి జపన్ కన్యాం నిరీక్షేత (అఘోర చక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యస్సుమనా స్సువర్చాః వీరసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే) ఇతి కన్యయా నిరీక్ష్యమాణో జపిత్వా (అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయో యంతి నో వరేయం। సమర్యమా సంభగో నో నినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తు దేవాః) ఇతి వరం ప్రాఙ్ముఖం వధూం ప్రత్యఙ్ముఖీం చ కుర్యాత్. తతో వరః దర్భాగ్రేణ తస్యాః భ్రువోర్మధ్యం వ్యాహృతిభిః పరిమృజ్య దర్భం నిరస్య అప ఉపస్పృశేత్. అథ దాతా వధూవరదక్షిణతః పత్నీసహిత ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు. స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు. ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు. ఇత్యేవం త్రివారం మంద్రమధ్యమోచ్చస్వరై ర్వాక్యత్రయం మాహేశ్వరాన్ప్రత్యుచ్చార్య తథా మాహేశ్వరైరపి ఓం పుణ్యాహం ఇత్యాద్యుక్త్వా శివా ఆపస్సంతు సౌమనస్యమస్తు అక్షతమరిష్టం చాస్తు దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు. తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్ర సంపదస్తు. ఇత్యుక్తే ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య పవిత్రాక్షతపాణిః మహాసంకల్పపూర్వకం దేశకాలౌ నిర్దిశ్య.

అథ మహాసంకల్పప్రారంభః

ఓం అస్య శ్రీమదాది పరమేశ్వరస్య నిత్యనిరుపమ నిరవధికాప్రమేయ మహిమహిత మాయాశక్త్యాభ్రియమాణ మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమతాం క్రమాద్దశగుణోత్తరై రవ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాద్యావరణైః పరివేష్టితానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానామేకతమేస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండమండలే ఆదిశక్తి కూర్మ వరాహానంతోపరిభాగ ప్రతిష్ఠితానాం అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళాఖ్య సప్తలోకానామూర్ధ్వభాగే భూలోక

భువర్లోక సువర్లోక మహాలోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోకాఖ్య సప్తలోకానామధోభాగే, మహానాళాయమాన ఫణిరాజశేష సహస్రఫణామండల మండితే, ఐరావత పుండరీక వామన కుముదాంజన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్వేతండ శుండాదండోత్తంభితే అయోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచ్యవంతీ ద్వారవత్యశోకవతీ భోగవతీ సిద్ధవత్యమరావతీ తేజోవతీ సంయమినీ రక్షోవతీ సింధుమతీ గంధవత్యలకావతీ యశోవతీ ప్రభృత్యనేకపుణ్యపురీవిరాజితే ఇంద్రాగ్ని యమ నిఋతి వరుణ వాయు కుబేరేశానాఖ్యాష్టదిక్పాలపాలితే అనలానిల ప్రత్యూషప్రభాస సోమాధ్వర ధ్రువాపాఖ్యాష్టవసువిరాజితే సూర్య చంద్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శుక్ర శనైశ్చర రాహు కేత్వాఖ్య నవగ్రహపరిపాలితే ఆవహ నివహ సంవహోనువహ ప్రవహాద్వహ పరివహాఖ్య సప్తమరుత్సంచార సంజీవితజీవనికురుంబే వింధ్యారణ్య దండకారణ్య చంపకారణ్య శ్వేతారణ్య నైమిశారణ్య ద్వైతారణ్య గుహారణ్య దేవదారువనేక్షువన కదలికాఖ్య దశారణ్యమండితే శివ శంభు పినాకీ గిరిశ హర స్థాణు భర్గ భైరవ సదాశివ కపాలీశ్వరాఖ్యైకాదశ రుద్రవిద్యోతితే మిత్రార్య మత్వష్టధాతృ వివస్వదరుణ భగాంశుమదింద్రపర్జన్య విష్ణు పూషాఖ్య ద్వాదశాదిత్య ప్రకాశితే హరిశ్చంద్ర నళ పురుకుత్స పురూరవ సగర కార్తవీర్యాఖ్య షట్చక్రవర్తిపాలితే భిండివాల దండ భ్రిశుండి నళిక ముసల చక్ర లవిత్ర కాళ రాత్రి మ్రిఘణ బాణ స్థూణ శక్తితోమర పరిఘ పట్టస ముష్టిక కుంతేద శకటక ప్రాస పాశ ముద్గర శతఘ్ని సీర గదా గోశీర్ష మయూఖ యాపన పినాకాశీ ధేను కాస్త్ర రేఖా హస్తాముక్త వజ్రాఖ్య ద్వాత్రింశదాయుధమండల మండితే దోర్దండ శ్రీరామ జామదగ్న్య దిలీపాంగ గయాంబరీష శశబిందు శిబి మాంధాతృ మరుత్త భరత యయాతి పృథు భగీరథ రంతిదేవ సుహోత్రాఖ్య షోడశభూపాలపాలితే విశాలాక్షీ మీనాక్షీ కామాక్షీ సింహికా శంకరీ కుబ్జికా మహాలక్ష్మీర్మహాదేవీ మహాకాళీ పార్వతీ సుప్రభా భ్రమరాంబికా వింధ్యవాసిని

యోగినీ హేమరూపిణీ మాణిక్యదేవీ కాద్రివేయా పూర్ణికాఖ్యా
ష్టాదశపీఠ దేవీసమలంకృతే యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యా
హార ధ్యానధారణ సమాధ్యష్టాంగ యోగనిష్ఠానిస్పృహ నిజలింగ
నిష్ఠ శ్రీనందిభృంగిరిటి వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండ
పాణి చండీశ్వర దారుక రేణుక వికర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుక
కర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు
రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమ దుర్వాసాది అనేకమునిగణ
విరాజితే మలయమహేంద్ర సహ్యాశుక్తి మదృక్షవద్వింధ్యపారియా
త్రాఖ్య సప్తకులాచలవలయితే ఋష్యమూక మతంగ కిష్కింధమా
ల్యవద్ధిరణ్య శృంగాఖ్య పంచమహానగసమధిష్ఠితే లవణేక్షుసురాసర్పి
ర్దధిక్షీర శుద్ధోదకాఖ్య సప్తసముద్రపరివృతే వేదవేదాంగేతిహాసాగ
మన్యాయ కావ్యాలంకారనాటక గానకవిత్వ కామశాస్త్రద్యూతనై
పుణ్య దేశభాషాజ్ఞానలిపి కర్మవాచనసమస్తావధాన స్వరశాస్త్ర శకున
సాముద్రిక రత్నపరీక్షా స్వర్ణపరీక్షాశ్వలక్షణ గజలక్షణ మల్లవిద్యా
పాకకర్మ దోహళగంధవాద ధాతువాద ఖనివాద రసవాదాగ్నిస్తంభ
జలస్తంభ వాయుస్తంభ ఖడ్గస్తంభవశ్యాకర్షణ మోహన విద్వేష
ణోచ్చాటన మారణకాలవంచన వాణిజ్యపాశుపాల్య కృష్యాసవ
కర్మలావుకయుద్ధ మృగయా రతికౌశల వశ్యకరణీ ద్యూతకరణీ
చిత్రలోహపాషాణ మృద్దారువేణు చర్మాంబరక్రియా చౌర్యౌషధ
సిద్ధి మంత్రసిద్ధి స్వరవంచన దృష్టివంచనాంజన జలప్లవన వాక్సిద్ధి ఘుటి
కాసిద్ధి పాదుకాసిద్ధీంద్రజాలమహేంద్రజాలాఖ్య చతుష్షష్టి విద్యాని
షద్యాయమాన నిరవద్య విద్వజ్జన విద్యోతితే అంగవంగకళింగ కాశ్మీర
కాంభోజ కామరూప సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర బంగాళ
నేపాళ మలయాళ కేరళ సింహాళ చోళ పాంచాళ కోసల కుంతళ
జ్వాలా సాల్వ మగధ మాగధ మాళవ మత్స్య వత్స మద్ర మైంద
సింధుసైంధవాంధ్ర గాంధార విదర్భ లాట వరాట కర్నాట ద్రవిడ
ద్రావిడ పాండ్య పుళింద పారసీక బాహ్లీక బర్బర కేకయ కురు
కిరాత దశార్ణ హూణ టెంకణ కొంకణ యవన శూరసేన ఘూర్జర

విదేహ చేది భోజావంత్యాఖ్య షట్పంచాశద్దేశ సమలంకృతే భాగీరథీ
భీమరథీ సరస్వతీ గౌతమీ నర్మదా యమునా కృష్ణవేణీ వేణుకా
తుంగభద్రా చంద్రభాగా వరుణా మలాపహారిణీ కావేరీ కపిలా
కౌండినీ కృతమాలా విశాలా తాపసీ పూర్ణిమా తామ్రపర్ణీ వేగ
వతీ హేమావతీ వేత్రవతీ నేత్రవతీ విశోకా కౌశికీ గండకీ గోముఖీ
పినాకినీ పుణ్యదా ద్యనేకమహానదీ విరాజితే వారాణసీ చిదంబర
శ్రీశైల హేమాచల వేంకటాచల శ్రీరంగ సేతు జంబుకేశ్వర కుంభ
ఘోణ హాలాస్య గజారణ్య గోకర్ణ రామనాథ పురావర్త పురానంత
శయనామరగిరి యాదవగిరి మహాబలగిరి కరిగిరి కకుద్గిరి శ్వేతగిరి
గోవర్ధనగిరి త్రిమకుట గయా ప్రయాగాద్యనేక పుణ్యక్షేత్రయుతే
బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ కౌమారీ వైష్ణవీ వారాహీ ఇంద్రాణీ చాముం
డాఖ్య సప్తమాతృకావిరాజితే సావిత్రీ సత్యవతీ దమయంతీ మద
యంతీ లోపాముద్రా సుకన్యా సుకేశినీ సుశీలానసూయారుంధతీ
ప్రభృతి మహాపతివ్రతాసందోహ సమలంకృతే రమ్యరమణ ద్వార
కా సింహళకైవల్య మలయాశ్వ భద్రకేతు గోభిలావంత్య పుష్కర
ఋషభ రైవత నిమ్లోచనీయామ్య పారావారాలంకా సౌరకృత మా
లాఖ్యాష్టాదశోపద్వీప విరాజితే పంచాశత్కోటి యోజన విస్తీర్ణో
స్తీర్ణ భూమండలే సుందరతర చందన మందార కోవిదార కుటల వట
పాటల కరవీర కురంటక కంటకీ పిప్పల కర్పూర కదళీ ఖర్జూర
నారికేళ రసాల తమాల తాళ హింతాళ కృతమాల సరళ
వకుళ మంజుళ పున్నాగ జంబూ జంబీర నింబ కదంబ సారంగ లవంగ
రుద్రాక్షేక్షు కపిత్థాశ్వత్థ బిల్వ భల్లాతక సల్లకీ బదరీ లికుచ చంపక
కేతక కుద్దాల బంధూక సింధువార పిచుమందాదుంబర పలాశ
పారిజాతాద్యనేకానోకహ నివహ నిరంతర మనోహర నందనవన వ్రీడా
కర క్రీడావన విహారద్దేవదానవ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష సిద్ధ
సాధ్య విద్యాధర యక్ష రాక్షసాది దివ్యజన నివాససమలంకృత
శీతాంభశ్శ్రీ బిందు ముకుంద మందర కళింద వైకంకతమణిశైల
శక్రశైల మహాకపిల మహాశైల పంచశైల గజశైల భద్రశైల

శ్రీశైల వసుధా రవ సుమార కుమార కాలంజర క్రౌంజర పాండర పుష్కర వైడూర్య పారియాత్ర సహస్రి శిఖర మయూర తామ్రాభ శిఖివాస సురసహంసనాగ కుముద ముకుట త్రికూట కటుశంఖకూట మహామేఘ సుమేఘ సుగంధ గంధ మాన సుపార్శ్వ సుషేణ సుపక్ష కనక విరజాది కేసర శిఖరి విసర భాసుర మేరు ధరాధరస్య దక్షిణభాగే జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాఖ శాల్మలి పుష్కరాఖ్య సప్తద్వీపానాం మధ్యే జంబూద్వీపే భారత కింపురుష హరీళావృత భద్రాశ్వ కేతుమాల హిరణ్య కరమణక కురువర్షాఖ్య నవవర్షాణాం మధ్యే భరతవర్షే ఇంద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి పున్నాగ గంధర్వ సౌమ్య వరుణ భరతాఖ్య నవఖండానాం మధ్యే భరతఖండే నిరతిశయ జని నిరూఢ నిఖిలజన కలుషనికరతిమిరఖరకిరణాసదృశ కవేరకన్యకా కమనీయ కృపీట పూర పరిరింఖద భంగుర మంగళతర తుంగతరంగ పరంపరాపరిగత పరిపూత పవమాన పరిస్పంద పరమపావన ప్రచురతర నిఖిలసస్య సమృద్ధి సమేధమాన మేధావిశేషవిద్యోతమాన నిరవద్య హృద్య జనపోషణ నిస్తాగరిస్తాంధ్రజనపదాదిస్తాన సహ్యాభిధాన గరి వరిష్ఠస్యోపరి పరిభాగే దండకారణ్యేస్మిన్ ప్రజాపతిక్షేత్రే పినాకత్రిశూల పరశు గదా ఖడ్గాది మహాయుధధరస్య దివ్యరత్నఖచిత కిరీట హార కేయూర నూపుర మకరకుండల ప్రముఖప్రస్ఫురదప్రాకృతభూషణావళి విభూషితస్య చతురాననపురందరప్రముఖ సకలసురాసుర విసర శిరస్తటీవిరాజమాన ముకుటతటఘటిత దివ్యరత్న మరీచిపరంపరా నీరాజితోపాంత చరణాంభోరుహస్య నిఖిలలోకాను జిఘృక్షాస్వీకృతవృషభవాహన మూర్త్యాదిపంచవింశతి లీలావైభవస్య చండేశ రామ భార్గవ బాణ దశాననాది భాగవత విమలతర హృదయాంతరాళ నిరంతరనిరర్గళడోలావిహారసమాసక్తస్య గర్భస్థానేకకోటిబ్రహ్మాండ మండలస్య భగవతో భవానీపతేః లీలాసముద్భూతస్య శారదనీరదపారదసచ్ఛాయ వాగ్దేవతా నిరర్గళనిరంతర విహరణ విలాస భవనాయమాన వదనారవిందస్య సరసతర సారసనికర భాసురమానససరోవర విహరణ లాలన మానసరాజహంస వాహనస్య భగవతస్స్వయంభోరాజ్ఞయా ప్రప

ర్తమానస్యాద్య బ్రహ్మణః ప్రథమ పరార్థే పంచాశద్వత్సరేష్వతీతే
షు ద్వితీయపరార్థే ప్రథమవర్షే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథ
మ దివసే అహని ద్వితీయేయామే తృతీయేముహూర్తే ప్రథమప్రాణా
యామ సమయే పార్థివ కూర్మ ప్రళయానంత శ్వేతవరాహ బ్రాహ్మ
సావిత్ర్యాఖ్య సప్త కల్పానాంమధ్యే శ్వేతవరాహకల్పే స్వాయంభువ
స్వారోచిషోత్తమ తామస రైవత చాక్షుష వైవస్వత సూర్యసావర్ణి
ధర్మసావర్ణి రుద్రసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణీంద్రసావర్ణి
వేదసావర్ణ్యాఖ్య చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వత
మన్వంతరే సప్తవింశతి మహాయుగేష్వతీతేష్వష్టావింశతితమే మహా
యుగే కృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యానాం చతుర్ణాం యుగానాం
మధ్యే అష్టావింశతి సహస్రోత్తర సప్తదశలక్షాబ్దే కృతయుగే షణ్ణవతి
సహస్రోత్తరద్వాదశలక్షాబ్దే త్రేతాయుగే చతుష్షష్టి సహస్రోత్తర
అష్టలక్షాబ్దే ద్వాపరయుగేచ సమతీతే ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్విత చతు
ర్లక్షాబ్దే వర్తమానే కలియుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర విక్రమ శాలి
వాహన విజయాభినందన నాగార్జున కలిభూపాఖ్య షట్ఛక పురుష
మధ్యపరిగణిత శాలివాహనశకే బౌద్ధావతారే బ్రాహ్మ్యదైవ పిత్ర్య
ప్రాజాపత్య బార్హస్పత్య సౌర చాంద్ర సావన నాక్షత్ర మానాఖ్య
నవమానమధ్యపరిగణితేన చాంద్రమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవా
దీనాం షష్ట్యాస్సంవత్సరాణాం మధ్యే అస్మిన్ సంవత్సరే దక్షిణాయ
నోత్తరాయణయోర్మధ్యేఽస్మిన్నయనే వసంతాదీనాం ఋతూనాం
మధ్యేఽముకఋతౌ చైత్రాదీనాంమధ్యేఽముకమాసే శుక్లకృష్ణపక్ష
యోర్మధ్యేఽముకపక్షే ప్రతిపదాదీనాం మధ్యేఽముకాఖ్యాయాం
శుభతిథౌ భానుప్రభృతి వాసరాణాంమధ్యేఽముకవాసరే అశ్విన్యా
దీనాంమధ్యే అముకనక్షత్రే విష్కంభాదియోగానాంమధ్యేఽముక
యోగే బవాదికరణానాంమధ్యేఽముకకరణే అస్మిన్ శుభముహూర్తే
గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండలపర్యంతం కృతరాశిభిర్దివ్యసహస్రవర్షా
వసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సంమితకాలే
దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం పితౄణాం శివసాయుజ్య

సిద్ధ్యర్థం ఇహజన్మని జన్మాంతరేషుచ జ్ఞానతో౽జ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం సమస్తపాపానా మపనోదనార్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాదీనా ముత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం మమాస్మత్కులీనానాంచ నిరతిశయ శివప్రసాదరూప నిరతిశయానందావాప్త్యర్థం కన్యాదానకల్పోక్త ఫలావాప్తయే అనేన వరేణ అస్యాం కన్యాయాం ఉత్పాదయిష్యమాణ సంతత్యా ద్వాదశపూర్వాన్ ద్వాదశపరాన్ పురుషాంశ్చ పవిత్రీకర్తుం ఆత్మనశ్చ శ్రీ సదాశివప్రీతయే బ్రాహ్మ్య వివాహవిధినా షోడశమహాదానాంతర్భూతకన్యాదాన మహం కరిష్యే.
ఇతిసంకల్ప్య వరహస్తే హిరణ్యం నిధాయ సపత్నీక ఉత్థాయ ఉదఙ్ముఖ ఏవ పూర్వార్చితకలశోదకం స్వహస్తే గృహీత్వా కన్యాం సంప్రీతి గృహ్య కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతం| దాస్యామి శంభవే తుభ్యం శివలోక జిగీషయా॥ విశ్వంభరః పంచభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః| ఇమాంకన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయచ) ఇతి మంత్రం పఠిత్వా అముకగోత్రోత్పన్నాం [ ] అముష్యప్రపౌత్రీం [ ] అముష్యపౌత్రీం [ ] అముష్యపుత్రీం [ ] అముకనామ్నీం [ ] ఇమాం గౌరీరూపాం కన్యాం అముకగోత్రోత్పన్నాయ [ ] అముష్యప్రపౌత్రాయ [ ] అముష్యపౌత్రాయ [ ] అముష్యపుత్రాయ [ ] అముకనామ్నే [ ] వరాయ తుభ్యం మమ సమస్తపితౄణాం నిరతిశయ శివలోకావాప్త్యాది కన్యాదాన

వరునిహస్తమునకు బంగారమునిచ్చి పూర్వమందు పురోహితునిచే అభిమంత్రించి పెట్టబడిన కలశముయొక్క తీర్థమును తీసికొనిలేచి కన్యను తన హస్తముచే గ్రహించి 'కన్యాం కనక... తారణాయచ' అను మంత్రమును జెప్పి ఒక కంచుగిన్నెయందు వరుని దోసిలినుంచి కన్యచేతికి యొక కొబ్బరికాయనిచ్చి ఆమె దోసిలిని వరునిదోసిలియం దుంచి దానిపైన కుడిప్రక్కన నిలబడియున్న తనభార్యచే కలశోదకమును చల్లించుచు ఇటువంటి గోత్రోత్పన్నురాలైన వీరియొక్క మునిమనుమరాలైన వీరల మనుమరాలైన ఇటువంటివారల పుత్రియైన ఈనామముగల గౌరీస్వరూపురాలైన కన్యను ఈగోత్రోత్పన్నుడగు వీరల మునిమనుమడైన వీరి మనుమడగు వీరియొక్క కుమారుడగు ఈ పేరుగల శివస్వరూపుడగు వరునకు దానమొనర్చెదనని చెప్పేది. పిదప 'శంకరప్రీయతాం' అని మనస్సునందు స్మరించుచు సువర్ణములోగూడిన మారేడుపత్రిని "శ్రియై... భవాన్"

కలోక్తసంపూర్ణఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతికామో మహాం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్సంప్రదదే ప్రతిగృహ్ణాతు. భవానితి బ్రువన్. నవకాంశ్యపాత్రోపరిస్థ వరాంజలౌ ఫలయుక్తకన్యాంజలిం నిధాయ స్వదక్షిణభాగస్థభార్యయా కలశోదకధారామవిచ్ఛిన్నాం సేచయన్ మనసా శంకరః ప్రీయతామితిస్మరన్ సహిరణ్యం బిల్వదళం శ్రియై కన్యాంప్రతిగృహ్ణాతుభవానితి నిక్షిప్య। ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ నాతి చరితవ్యా త్వయేయం ఇతివదేత్। నాతిచరామీతి వరః ప్రతిబ్రూయాత్ తతోదాతా గౌరీం కన్యామిమాం విప్ర యథాశక్తివిభూషితాం। గోత్రాయ శర్మణే తుభ్యం దత్తాం శైవసమాశ్రయ॥ కన్యేమ మాగ్రతోభూయాః। కన్యేమే దేహపార్శ్వయోః। కన్యేమేసర్వతో భూయాః త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥ మమవంశేకులేజాతా। పాలితావత్సరాష్టకం। తుభ్యం శైవమయాదత్తా॥ పుత్రపౌత్రప్రవర్ధినీఇతి ప్రార్థయేత్. అథవరః పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతుఇత్యాదిదాతృవదుక్త్వా తథామాహేశ్వరైరపి ఓంపుణ్యాహం ఇత్యాదావుక్తే। కన్యాయాదక్షిణాం సమభిమృశ్య (కఇదం కస్మా అదాత్కామః। కామాయాదాత్కామో దాతాకామః ప్రతిగృహీతా॥ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తేవృష్టిరసి ద్యౌస్త్వాదదాతు) ఇతిజపిత్వా ధర్మప్రజాసంపత్యర్థం కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। పునరేవద్విఃప్రయుజ్య ఓంస్వస్తి ఇతిబ్రూయాత్। అథపురోధాః దాతృవరావపశ్యన్ (బ్రుతస్యహిశురుధస్సంతి పూర్వీర్బ్రుతస్య ధీతిర్వృజినానిహంతి। బ్రుతస్యశ్లోకోబధిరా

అని వేసేది. పిదప దాత "ధర్మేచ...త్వయేయం" అని చెప్పవలయును. తరువాత వరుడు 'నాతి చరామి' అనిచదివించవలయును. పిదప దాత 'గౌరీం...ప్రవర్ధినీ' అని ప్రార్థించునది. పిమ్మటవరుడు 'పుణ్యాహం...బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు' అని మాహేశ్వరులనుగురించి చెప్పేది. మాహేశ్వరులు 'ఓంపుణ్యాహం' అని మొదటివలెనే నుడువవలయును' వరుడు 'కఇదం...దదాతు' అనిచెప్పుచు ధర్మసంతానాభివృద్ధికై నిన్నువరించితినని చెప్పుచు కన్యయొక్క కుడిభుజమును ముట్టెడి. ఇటుల మూడుసార్లుముట్టి 'ఓంస్వస్తి' యని చెప్పవలయు. పిదప పురోహితుడు దాతృవును వరుని చూచుచు 'బ్రుతస్యహి...మహాతే' అని మూడుసార్లుచ్చరించి 'ఏతద్వస్సత్యమృద్ధిమదస్తు' అనికృతవించేది. పిదప దాతృవు వరునకు కన్యాదానాంగభూతములైన అనుదానములొసంగెదనని సంకల్పించి ,యజ్ఞ

తతర్దకర్ణా బుధానశ్శుచమానఆయోః ॥౧॥ ఋతస్య దృహ్యో ధరుణాని సంతి పురూణిచంద్రావపుషే వపూంషి। ఋతేన దీర్ఘమిషణంత పృక్ష ఋతేన గావఋతమావివేశుః ॥౨॥ ఋతంయేమాన ఋతమిద్వనోత్యృతస్య శుష్మస్తురయా ఉగవ్యుః। ఋతాయ పృథ్వీబహులే గభీరే ఋతాయ ధేనూపరమే దుహాతే ॥౩॥ ఇతి తిస్రో జపిత్వా ఏతద్వస్సత్యం మృద్ధిమదస్తు. ఇతి బ్రూయాత్. అథ దాతా. కన్యాదానాంగాన్యనుదానాని కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య (యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరో దేవః ప్రీయతామనయా గవా) ఇతివరాయ గాం దద్యాత్. (సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ సముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతి యథాశక్త్యా ధరాం దద్యాత్ (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతిసువర్ణదానం కుర్యాత్ (అశూన్యశయనం నిత్యమనూహం శ్రియమున్నతిం। సౌభాగ్యం దేహి మే పుష్టిం శయ్యాదానేన శంకర) ఇతిశయ్యాదానంకుర్యాత్. (హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగులీయకం। సర్వప్రదం ప్రయచ్ఛామి ప్రీణాతు గిరిజాపతే) ఇత్యంగుళీయక దానం కృత్వా (క్షీరోద మథనే పూర్వముజ్వలం కుండలద్వయం। శ్రియాసహ సముద్భూతం దదేశ్రీః ప్రీయతాంసదా) ఇతికర్ణకుండలద్వయం దద్యాత్। (యాని పాపాన్యనేకాని కామోద్భూతానికృతాని వై। కాంస్యపాత్రప్రదానేన తాని నశ్యంతుమేసదా) ఇత్యనేన కాంస్యపాత్రం దద్యాత్. (పరాపవాద పైశున్యాదభక్ష్యస్యచభక్షణాత్। ఉత్పన్నపాపం దానేనతామ్రపాత్రస్య నశ్యతు) ఇతి తామ్రపాత్రందద్యాత్ (ఇదం గృహం గృహాణత్వం సర్వో

సా...గవా' అనిగోదానము నొసంగి 'సర్వస...యచ్ఛతు' అనివరునకు యథాశక్తి భూదానమొసంగి 'హిరణ్య...ప్రయచ్ఛతు' అనుమంత్రముచే సువర్ణమునిచ్చి 'అశూన్య...శంకర' అని శయ్యాదానమొసంగి 'హిరణ్యగర్భసం...గిరిజాపతే' అనివుంగరము నిచ్చి 'క్షీరోద...ప్రీయతాంసదా' అనుమంత్రమున కర్ణకుండలములను (పోగులను) దానమిడి 'యానిపా...మేసదా' యని కంచుపాత్రను 'పరాప...నశ్యతు' అని తామ్రపాత్రను (రాగిచెంబును) 'ఇదంగృహ...ఫలం' అనిగృహమును దానమొసంగ వలయు. పిదప ఒకపాత్రయందు అపూపాలను నెయ్యిని పోసియుంచి మరియొక

పస్కరసంయుతం। తవవిప్రప్రదానేన మమాస్త్వభిహితం ఫలం) ఇత్యనేన మందిరం దద్యాత్॥ అథ వధూవరావాయుర్వర్ధనకర మక్షతారోపణం కుర్యాతాం॥ తద్యథా॥ తైజసపాత్రేణాగవ్యక్షీరమానీయ తత్ర ఘృతమాసిచ్య పాత్రాంతరేణ శుద్ధతండులానాదాయ వరః ప్రక్షాళితపాణిః ప్రక్షాళితవధ్వంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళిభిః ద్విరుపస్తీర్య ద్వివారం తండులానారోప్య తేనైవద్విరభిఘారయేత్॥ తతో వరాంజలావప్యేవం దాత్రాన్యేనవా పూరితే దాతా తదంజల్యోస్సువర్ణంనిధాయ వరాంజలిం కన్యాంజల్యుపరినిధాయ కన్యాతారయంతు దక్షిణాః పాంతు బహుదేయంచాస్తు పుణ్యాం వర్ధతాం శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు తిథి కరణ ముహూర్త లగ్న సంపదస్తు ఇత్యుచ్చార్య కన్యాంజలిస్థానక్షతాన్ (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూర్ధన్యారోపయేత్. తతో వరః స్వాంజలిస్థానక్షతాన్ (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా శిరసి నిక్షిపేత్. ఏవం పునర్ద్వివారం కార్యం తత్ర ద్వితీయే (శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వధూః (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః తత్ర తృతీయే (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః॥ తతః కన్యా వరాంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళిభిః ద్విరుపస్తీర్య ద్విస్తండులైరాపూర్య ద్విరభిఘార్య స్వాంజలిము

పళ్లెరమందు తెల్లబియ్యముపోసి వధూవరులిరువురును హస్తములను కడిగికొనిన పిదప వరుడు కన్యాంజలియందు పాలు నెయ్యిని రెండుతూర్లు (వ్రేళ్ళ చేరాచి అటులనే రెండుసార్లు బియ్యమునునింపగా దాతృవేకాని ఇంకెవరేనికాని వరుని అంజలియందు ఇదేప్రకారముచేయగా యిటులైనపిదప కన్యదోసిలిపై వరుని అంజలినుంచి దానియందు దాత ఇంచుక బంగారమునుంచి, కన్యాతార ... సంపదస్తు' అనిచెప్పి ఆకన్యాంజలియందుగల తండులములను వరుని శిరస్సునందు (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని విడిచేరి పిదప వరుడు తన అంజలియందుండు బియ్యమును (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని కన్య శిరస్సందు పోయవలయు. మీదజెప్పినరీతిగానే మారల రెండుసార్లు చేయుచుండగా కన్య (శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును వధువు (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును విడువవలయును. పిదప కన్య వరాంజలియందు పాలు నెయ్యిని వ్రేళ్ళచే రెండుసార్లురాచి రెండుసార్లు బియ్యమునునింపి

న్యేన పూరయేత్. తతో దాతరి తదంజలౌ హిరణ్యం పూర్వవన్నిధాయ కన్యాంజలిం వరాంజల్యుపరి నిధాయ కన్యా తారయతు ఇత్యాది పూర్ణవముచ్చరతి సతి వరేణ (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యామూర్ధ్న్యారోపయేత్ తతః కన్యా (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూర్ధ్న్యారోపయేత్. ఏవం ద్వివారం కార్యం తత్ర ద్వితీయే (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః (శ్రీర్మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వధూః తత్ర తృతీయే (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా అథ వరః వధ్వంజలిం పూర్వవదాపూర్య స్వాంజలిమన్యేన పూరయేత్. పూర్ణవదుభౌ వధూపూర్వకమారోపయేతాం॥ అథ స్వశేఖర పుష్పదళమేకం క్షీరఘృతేనాప్లావ్య కన్యాలలాటే తిలకం కుర్యాత్. సాపి స్వశేఖరపుష్పదళేన వరలలాటే తిలకం కుర్యాత్. అథ వధూః పుష్పమాలాం వరకంఠే నిదధ్యాత్. వరోపి పుష్పమాలాం వధూకంఠే నిదధ్యాత్. అథ పురోధాః (గణానాం త్వా గణపతి) ఇతి మంత్రేణ

దానియందు పాలు నెయ్యిని రెండుసార్లు విడచి కన్యాంజలియందు దాతగాని మరెవరైనగాని అదేరీతిగా బియ్యమును నింపి వరుని అంజలిపై కన్యాంజలినుంచి వీరలదోసిళ్ళయందు దాత బంగారమును ఉంచి 'కన్యాతారయతు...సంపదస్తు' అని దాత వచింపుచుండగా వరుడు (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని కన్యయొక్క శిరస్సునందు పోసేది. పిదప వధువు (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని తనదోసిలియందుగల బియ్యమును వరుని శిరస్సునందువిడువవలయు. ఇకరీతిగా మరల రెండుసార్లు చేయునపుడు వరుడు (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్యా (శ్రీర్మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్య (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును అక్షతారోపణము నొనర్చవలయును. పిదప వరుడు కన్యాంజలిని మొదటివలెనే నింపి తనదోసిలి మరియొకరిచే నింపించుకొని మొదటివరుగానే కన్య వరునిశిరస్సునందు మూడుసార్లు పోసిన తదుపరి వరుడువిడువవలయును. పిదప వరుడు తనశిరస్సునందుగల ఒకపుష్పదళమును దీసికొని పాలు నెయ్యిలో అద్ది దానిని కన్యయొక్కలలాటమున దలదవలయును కన్యకూడా తనశిరమందుగల పుష్పదళమును పాలు నెయ్యిలోముంచి అదేరీతిగా వరుని లలాటమందు పెట్టవలయును. అనంతరము వధువు పుష్పమాలికను వరుని కంఠమందును వరుడు కన్యకంఠమందును వేయవలయును. పురోహితుడు 'గణా...సాదనం'

(ఆతూన ఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృభాయ మహాహస్తీ దక్షిణేన) ఇతిమంత్రేణచ తయోరుత్తరీయాంతయోః హరిద్రాఖండయుతాని పంచపంచపూగఫలాని సహిరణ్యాని బధ్నీయాత్. వధూవరౌ వివాహ వ్రతసమాప్తిపర్యంతం తద్గ్రంథిద్వయం నవిసృజేతాం తతః పురోధాః (నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే) ధ్రువంతే నందికేశోయం ధ్రువందేవో గణాధిపః। ధ్రువంతేసాంబ ఈశానో మంగళం ధారయేద్ధ్రువం) ఇతి మంత్రాభ్యాం తయోరుత్తరీయాంతౌ వాబధ్నీయాత్॥ తతః సభార్యో దాతా వధూవరయోః ఆశీఃపురస్సర మార్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్॥

అథ మాంగల్యధారణం

అథ దంపతీ ప్రాఙ్ముఖౌ భద్రపీఠోపరి ఉపవిశ్య పాత్రస్థితతండుల పుంజేషు శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీంచ ఆవాహ్య తత్సమీపే మంగళ సూత్రసంజ్ఞక కృష్ణమణిమాలికాంచ సంస్థాప్య శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీ శచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామీత్యాదినా మంత్రైః

'ఆతూన...దక్షిణేన' అను మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రములకొనలయందు సువర్ణముచేగూడిన ౫ పసుపుకొమ్ములను ౫ పోకలను కట్టేది. ఆరెండుముళ్ళను వధూవరులు వివాహవ్రతము సమాప్తించువరకును విడువరాదు. పిమ్మట పురోహితుడు 'నీలలోహిత' ధ్రువం అను రెండు మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రముల కొంగులను రెంటినిజేర్చి ముడివేయవలయు. అనంతరము దాతృవు పత్నీసమేతుడై వధూవరుల నాశీర్వదించుచు ఆర్ద్రాక్షతలను వారి శిరస్సున వేయవలయును.

మాంగల్య ధారణము.

వధూవరులు శుభపీఠములపై పూర్వముఖులై కూర్చొని ఒక తాంబాళమందు మూడుబియ్యపుకుప్పలనుబోసి ఆరాసులయందు మాంగల్యమునకధిదేవతలగు పార్వతీ మహాలక్ష్మీ శచీదేవులను క్రమముగానావాహించి ఆమాంగల్యాధిదేవతల సమీపమందు మాంగల్యమునుంచి "శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానంసమర్పయామి." అనిచెప్పుచు ముగ్గురను క్రమముగా షోడశోపచారములచే పూజించి, మంగళసూత్రమును పూజించి "శ్రీపార్వతీ...దేహిమే" "మహాలక్ష్మీ...దేహిమే", శచీదేవి...దేహిమే' అని వధూవరులిద్దరును ప్రార్థించెది. ఆపైన వరుడు

క్రమేణ షోడశోపచారైర్మాంగల్యదేవతాత్రయం స్వర్ణమణిమాల కాంచనసంపూజ్య శ్రీపార్వతినమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహ భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే॥ ౧॥ మహాలక్ష్మీర్నమస్తుభ్యం కేశవప్రియవల్లభే। వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహిమే॥ ౨॥ శచీదేవినమస్తుభ్యం వాసవప్రియకామిని। వివాహ భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే॥ ౩॥) ఇతి దేవతాత్రయం ప్రార్థయేతాం। అథ వరః మంగళతూర్యైస్సహ మంగళసూత్రమాదాయ ఇష్టదేవతాం స్మరన్ (మాంగల్యంతంతునానేన మమజీవన హేతునా కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వంజీవ శరదాంశతం) ఇతి మంత్రముచ్చరన్ వధూకంఠే బధ్నీయాత్॥ అథ వరః ఆయుష్యం వర్చస్యమితి సూక్తంపఠన్ వధూం భూషణాదిభిర్భూషయేత్॥ తత్సూక్తం యథా॥ ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోషమౌద్భిదం ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వజ్జైత్రాయావిశతాదిమాం॥ ఉచ్చైర్వాజిపృతనాషాట్ సభాసాహం ధనంజయం॥ సర్వాస్సమగ్రా ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాః శునముహంహిరణ్య స్వపితుర్నామేవ జగ్రభ తేనమాం సూర్యత్వచమకరం పూరుషప్రియం॥ సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టిర్యాచమే ధ్రువా। లక్ష్మీర్రాష్ట్రస్యయాముఖే తయామామింద్రసంసృజ అగ్నేః ప్రియాతం పరియద్ధిరణ్యమమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు యఏనద్వేదస ఇదేన జర్హ్వాతి జరామృత్యుర్భవతి యోబిభర్తి యద్వేదరాజావరుణో యదుదేవీసరస్వతీ। ఇంద్రోయద్వృత్రహావేద తన్మేవర్చస ఆయుషే। నతద్రక్షాంసి నపిశాచాస్తరంతి దేవానామోజః ప్రథమజంహ్యేతత్। యోబిభర్తి దాక్షాయణం హిరణ్యం సదేవేషుకృణుతే దీర్ఘమాయుస్సమనుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః యదాబధ్నన్ దాక్షాయణాహిరణ్యం శతానీకాసి సుమనస్యమానా తన్మఆబధ్నామి

మంగళవాద్యములగుచుండగా హస్తమున మంగళసూత్రమును దీసికొని తనయిష్టదేవుని స్మరించుచు "మాంగల్యం...శతం" అని వధూకంఠమందు కట్టవలయును. అటుపిమ్మట వరుడు "ఆయుష్య॥...మేదినంత్వా" అను సూక్తమును చెప్పుచు వధువును ఆభరణాదులచే అలంకరించవలయును, అనంతరము వధువు సువాసినులకు మంగళద్రవ్యములచే

శతశారదాయాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసత్ ఘృతాదుల్లుప్తం మధుమత్సువర్ణం ధనంజయం ధరుణం ధారయిష్ణు ఋణక్సపత్నాన్ధరాంశ్చ కృణ్వదారోహమాం మహతే సౌభగాయ॥ ప్రియం మా కురు దేవేషు ప్రియం రాజసు మా కురు ప్రియం విశ్వేషు గోప్తృషు మయి ధేహి రుచా రుచా॥ అర్యాంచమిం ద్రిముముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః। ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా॥ అథ వధూః మంగళద్రవ్యపరిపూర్ణాన్యుపాయనాని సువాసినీభ్యః శ్రీపార్వత్యాది మాంగల్యదేవతాప్రీత్యై దద్యాత్। తతో వరేణ మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణా దేయా॥

అథ పాణిగ్రహణం

అథ వరః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య ప్రతిగృహీతాయామస్యాం భార్యాత్వసిద్ధ్యే ఉమామహేశ్వరపూజాం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య యథాసిధి ఉమామహేశ్వరకలశం ప్రతిష్ఠాప్య (వ్యోమవ్యోమాయ విద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయ ధీమహి తన్నో శివః ప్రచోదయాత్) ఇత్యావాహ్య షోడశోపచారైః పూజాం కుర్యాత్. అథ వరః ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ అవాఙ్ముఖేనకరేణ గృభ్ణామితఇత్యస్య సూర్యా సావిత్రీ త్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (ఓం గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాసః॥ భగో అర్యమా స

నింపబడిన వాయనములను శ్రీపార్వతీ మహాలక్ష్మ్యాదిదేవులకు ప్రీతియగుగాక యని ఇవ్వవలయును. అనంతరము వరుడు మాహేశ్వరులకు దక్షిణనీయవలయును.

హస్తమును బట్టుట.

అనంతరము వరుడు ప్రాణాయామమొనర్చి 'ప్రతిగృహీతాయాం......పూజాం కరిష్యే' అని సంకల్పించి వివాహమంటపమందు విధ్యుక్తప్రకారముగా ఉమామహేశ్వరకలశమును ప్రతిష్ఠించి యథాక్రమముగా 'వ్యోమవ్యోమా......ప్రచోదయాత్' అని ఆవాహించి షోడశోపచారములచే పూజించవలయును. పిదప పూర్వాభిముఖియై శుభపీఠముపై కూర్చొనియుండు వధువుముందర వరుడు పశ్చిమాభిముఖుడై నిలచి చక్కగా చాచియుండు కన్యయొక్క కుడిహస్తమును పెద్దనవ్రేలు సహితముగా ఆ వేలీతున చక్కగా చాపబడిన తన కుడిచేయిచే 'గృభ్ణామి.........దేవా

పితా పురంధిర్బ్రహ్మాంత్వాదుర్గార్హ్యపత్యాయ దేవాః) ఇతిమంత్రముచ్చరన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరన్యాంగుష్ఠప్రదేశం గృహ్ణీయాత్। అథవధూముత్థాప్య తయాసహాగ్రే ప్రతిష్ఠాప్య ఉమామహేశ్వరాయపుష్పాంజలిం దద్యాత్. అస్మిన్స్థలే అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం వాకుర్యాత్. తత్ప్రకారస్తు అగ్రే సంక్షేపతః వక్ష్యతే॥ అథ సప్తపదీ॥ తతః మంటపే ఉమామహేశ్వరకలశస్యోదీచ్యాం సప్తధాన్యతండులరాశిషు వరః స్వదక్షిణహస్తేన వధ్వా దక్షిణపాదంగృహీత్వా పశ్చిమాదితః అభ్యుత్క్రామయేత్. తత్రమంత్రాః (ఇషఏకపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతు జరదష్టయః॥౧। ఊర్జేద్విపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహైబహూంస్తేసంతు జరదష్టయః ॥౨॥ రాయస్పోషాయత్రిపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౩॥ మాయోభవ్యాయ చతుష్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః ॥౪॥ ప్రజాభ్యః పంచపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః ॥౫॥ ఋతుభ్యష్షట్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః॥౬॥సఖాసప్తపదీభవసామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౭॥

అని పట్టుకొనవలయును. వధువును మీదికి నిలబెట్టి ఇద్దరును హస్తములను కడిగికొని ఉమామహేశ్వరులకు పుష్పాంజలినిసమర్పించి (ఒకపక్షమందు ఈస్థానమందే ఉమామహేశ్వరకలశమును స్థాపించుకొని తమముంభాగమందు చివర చెప్పు ప్రకారముగా లాజహోమమునైనను జేయవచ్చును.) అనంతరము మంటపోత్తరదిశయందు పశ్చిమాదిగా పూర్వదిక్కునుండి ఏడుబియ్యపురాసులను జేసి ౧వ రాసియందు "ఇష... జరదష్టయః" అనియును ౨వ కుప్పయందు 'ఊర్జే... జరదష్టయః' అనియును ౩వ రాసియందు "రాయ... జరదష్టయః" యనియును ౪వ "మాయో... జరదష్టయః" అనియును ౫వ "ప్రజాభ్యః... జరదష్టయః" అనియును ౬వ 'ఋతు... జరదష్టయః' అనియును ౭వ "సఖాసప్త... జరదష్టయః" అనియును వరుసు వధువుకుడిపాదమునుబట్టి ఈపైయేడు మంత్రములచే యేడుకుప్పలయందు బెట్టవలయు. [హోమము మొదట్నే యిచ్చగలవారలు హోమకుండ సమీపమునందే సప్తపదిని జేయవలయును.) పిదప వధూప

అథ పురోధాః దంపతీ భద్రాసనే ఉపవేశ్య పూర్వార్చిత కలశతీర్థాం బునా అనాధృష్టమిత్యస్య నామదేవ ఆపోబృహతీ ఉదకాభి మంత్రణే వినియోగః (అనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామో జ మోభిశ స్తిపాః| అనభిశ స్త్యంజసా సత్యముపగేషం స్వితేమాధాః) ఇత్యభిమంత్ర్య సహిరణ్యపవిత్రయా సకుశదూర్వాపల్లవయా సపర్ణ వౌదుంబ రార్ద్రశాఖయా పూర్వోక్తైరబ్లింగకైర్మంత్రై ర్వధూవరావభిషించేత్||

అథ ఫలపూజా

వరః శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా ఫలదేవతాంతర్గత శ్రీ సాంబసదాశివప్రీత్యర్థం ఫలపూజాం కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య యథా వత్ఫలపూజాం కృత్వా (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే) ఇతిఫలోపరి సహిరణ్యం జలం భార్యయా దాపయిత్వా (ఫలమనోరథఫలం ప్రదదాతి సదా నృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే) ఇదం ఫలదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం శ్రీసాంబసదాశివప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ. ఇతి మాహేశ్వరేభ్యోదద్యాత్||

పురంధ్రీభిః యథాచారం నీరాజనాదికం కార్యం|| తతో మాహేశ్వరాః పురంధ్ర్యశ్చ జ్ఞాతిబాంధవాదయశ్చ క్రమాదాశీర్భిర్నార్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యుః.

రులు శుభపీఠముపై కూర్చున్న తదుపరి పురోహితుడు పూర్వమందు పూజించబడి యున్న పంచకలశతీర్థమును "అనాధృష్ట ....మాధాః" అని అభిమంత్రించి గరక దర్భ, చిగురు మొదలగువానిచే "ఆపోహిష్ఠా.........జనయథాచనః" అని వధూవరుల శిరస్సున ప్రోక్షించవలయును.

ఫలపూజ

అనంతరము వరుడు "శుద్ధివృద్ధి......కరిష్యే" అని సంకల్పము జేసి యథావత్తుగా ఫలపూజనొనర్చి "హిరణ్య.........ప్రయచ్ఛమే" అని దక్షిణసహితముగా ఫలములపై పత్నిచే జలధారను బోయించి "ఫలంమనో ....నమమ" అని ఫల దానమును జేయవలయును. పిదప ఆరతి మొదలగు సాంప్రదాయసిద్ధములగు ఆచరణల నొనర్చవలయు. పిమ్మట మాహేశ్వరులు, సువాసినులు, బంధువులు క్రమముగా "యత్ర సద్భారం......ప్రతిరతంనభయః" అను ౫ మంత్రములను జెప్పుచు అక్షతలను వేసెద.

తత్రేమే మంత్రాః

(యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం తమేవ రాజాధిపతిర్బభూవ సంకీర్ణనాగాశ్వపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః॥ ౧॥ గోమాయురదాద జమాయురదాత్పృశ్నిరదాద్ధరితోనో వసూని గవాం మండూకా దదతశ్శతాని సహస్రసావే ప్రతిరంతి ఆయుః॥ ౨॥ బుదూ దరేణ సఖ్యా సచేయ యో మానరిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః। అయం యస్సోమోన్యథా యస్త్వితస్మా ఇంద్రం ప్రతిరమేమ్యాయుః॥ ౩॥ అపశ్యామ అస్తురనిరామమిరావానిరత్రిసంతమిషీచీరభైషుః। ఆసోమే అస్మాలమహాద్విహాయా అగస్మయాత్ర ప్రతిరంత ఆయుః॥ ౪॥ ఇంద్రావరుణా సౌమనసమదృప్తం రాయస్పోషం యజమానేషు ధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ ప్రతిరతం న ఆయుః॥ ౫॥ తతః వధూవరౌ పూజాగృహం ప్రవిశ్య తత్ర ఉపవిశ్య నవకాంస్యపాత్రే క్షీరఘృతే మిశ్రీకృత్య ధూపదీపతాంబూలాదినా పూజయిత్వా దశముద్రాః ప్రదర్శ్య (భర్తాసక భ్రియమాణో బిభర్తి ఏకో దేవో బహుధాని విష్టః। ప్రతిష్ఠస్థో దేవతానాం మావాసంతాప్తం) ఇతిమంత్రేణ వధూవరౌ క్షీరఘృతం కరేణ సంస్పృశేత్॥

తతః గురుపాదోదక ప్రసాదస్వీకరణం॥ తద్యథా (చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేనపూతస్తరతి దుష్కృతాని తేనపవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతిపాప్మానమరాతిం తరేమ) ఇతిపాదావభిషిచ్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య (ఋతగ్ంసత్యం పరంబ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం। ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయవై నమోనమః) ఇతితీర్థంప్రాశయేత్. తతః పదార్థపరివేషణానంతరం (శివయోగిశరీరేచ సదాసన్నిహితశ్శివః॥ యదేకోబ్రహ్మ విష్ణ్వాద్యైర్జగత్త్రయమతేఖిలం) ఇతినమస్కృత్వా

అనంతరము వధూవరులు మంగళవాద్యము లగుచుండగా దేవగృహమునకేగి కూర్చొని ఒక కంచుగిన్నెయందు పాలును నెయ్యిని మిశ్రము మొనర్చి ధూపదీపము మొదలగు వానిచే పూజించి దశముద్రలనుజూపి "భర్తాసక .. ..సంతాప్తం" అని వధూవరులు పాలు నెయ్యిని తమహస్తముచే ముట్టవలయును. తరువాత గురుపాదోదక ప్రసాదమును స్వీకరించునట్టుగా "చరణం..............తరేమ" అని పాదముల నభిషేకించి షోడశోపచారములచే పూజను చేసి "ఋతగ్ం.....................నమః" అని తీర్థమును పానమొనర్చవలయును. పిదప గురువులకు భోజ్యపదార్థముల నిడి

తద్గురుణా దత్తః ప్రసాదః (రుద్రేణాత్తమశ్నంతి రుద్రేణపీతం పిబంతి రుద్రేణాఘ్రాతం జిఘ్రంతి॥ తస్మాత్ బ్రాహ్మణాః ప్రశాంతమనసో విద్వాంసో నిర్మాల్యమేవ భక్షయంతి నిర్మాల్యమేవాశ్నీయా న్నిర్మాల్యమేవ నిషేవేత) ఇతి మంత్రైర్వధూవరాభ్యాం స్వీకరణీయః॥ వివాహదినమారభ్య చతుర్థదినపర్యంతం ప్రత్యహని భానూదయాస్తంగత కాలే పంచకలశార్చనం షోడశోపచారైర్వాగృత్వా భక్తమాహేశ్వర సంతర్పణాం యథాకార్యం కుర్యాత్॥ తతః కలశోద్వాసనం॥

అథ నాకబలిః

పురోధాశ్చతుర్థేఽహని రంగవల్యా సరోవరం నిర్మాయ తన్మధ్యే సకర్ణికం అష్టదళపద్మం రచయిత్వా తత్పరితః సితతండులైర్భిత్తిం రచయిత్వా తత్ర బ్రాహ్మీం మాహేశ్వరీం కౌమారీం వైష్ణవీం వారాహీం ఇంద్రాణీం చాముండామితి సప్తమాతృకాస్సమ్యగ్రచయిత్వా తత్కమలకోష్ఠేషు పంచవర్ణైః హంసశుకాదీన్ పరికల్ప్య సరోబహిస్సదాకారేణ కృష్ణశ్వేతహరిచ్ఛుక్లరక్తపీతాక్షతైష్టప్రాకారాన్ రచయిత్వా తద్బహిః పూర్వభాగే రక్తాక్షతైర్బ్రహ్మాణాం పశ్చి

"శివయా...యాతేఖిలం" శివార్పణమస్తు అని నమస్కరించిన తదుపరి గురువర్యులకివ్వబడినప్రసాదమును "రుద్రేణాత్త...నిషేవేత" అనిస్వీకరించవలయు. వివాహదినముమొదలుకొని నాల్గుదివసములపర్యంతము ప్రతిదినమున ఉదయసాయంకాలములయందు పంచకలశములను షోడశోపచారములచేపూజించుచు భక్తమాహేశ్వరసంతర్పణ మొనర్చుచు, నాల్గవదినమున కలశోద్వాసన మొనరించవలయును.

నాకబలి.

నాల్గవదివసపు రాత్రియందు పురోహితుడు రంగవల్లిచే సరోవరమును వ్రాసి దానిమధ్యమందు అష్టదళములుగల కమలమును వ్రాసి దానిచుట్టును తెల్లబియ్యముచే ఒక గీటుగాబోసి ఆగీటునందు బ్రాహ్మ్యాది చాముండాంతమగు సప్తమాతృకలను వ్రాసి కమలములయొక్క యెనిమిది దళములందును ఐదువర్ణముల బియ్యమును నింపి, సరోవరము కుడిప్రక్కన బియ్యపుఏనుగను యెడమదిశలో నప్పుఏనుగను ఒకటికొకటి అభిముఖముగా నుండునట్లును రెండుఏనుగలకాళ్ళు పూర్వదిక్కున నుండునట్లును వ్రాసి సరోవరమధ్యమందు సుగంధవిశిష్టమైన మోదుగుపూవునీటిచేనింపిన రేకుపూర్ణకుంభమునుంచి, పుష్పాదులచే నలంకరించి సరోవరోత్తర దిశయందు ఒకరాతిపై బెల్లమును

మభాగేపీఠాత్తైశ్చాంతరం బహిఃకోణాగ్రిభాగేషు ఫలచ్ఛదయుక్త
వల్లీం పరికల్ప్య సరోవరస్య దక్షిణపార్శ్వే తండులహస్తినం ఉత్తరభాగే
తు. లవణహస్తినంచ ప్రాక్పాదా అన్యోన్యాభిముఖా నిర్మాయ సరో
వరస్యమధ్యే సుగంధయుతవసంతజలపూరితం పుష్పమాలాద్యలంకృ
తంకుంభం నిధాయ సరోవరాదుత్తరస్మిన్ గుడజీరకే ఫలపుష్పసం
యుక్తాం సోపలాం దృషదం సంస్థాప్య సరోవరం పరితోదీపమాలాం
నిక్షిపేత్. తతః మంగళతూర్యఘోషే క్రియమాణేసతి వరః సరోవర
పశ్చిమభాగే పత్న్యాసహ భద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్య ప్రాణా
యమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య మమవధ్వాశ్చ విశ్వావసుసంజ్ఞక గంధర్వ
నిరాసస్వస్త్రీత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం నాకబల్యుత్సవం
కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య సరోమధ్యే (హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే
భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్ సదాధారపృథివీం ద్యాముతేమాం కస్మై
దేవా యహవిషా విధేమ) ఇతిమంత్రేణ హిరణ్యగర్భమావాహ
యేత్ (అప్సరస్సుయోగంధో గంధర్వేషుచయద్యశః దైవీయో
మానుషోగంధ సమాగంధస్సురభిర్జుషతాం) ఇత్యనేన కుంభోదకే
హరిద్రాచూర్ణమాలోఢ్య తస్మిన్ కుంభే దాక్షాయణీమావాహయేత్
(దాక్షాయణీం మహాదేవీం సర్వసంపత్ప్రదాయినీం వరపాశాంకుశయు
తాం తథాచాభయశాలినీం రత్నకేయూరతాటంక మకుటాద్యైర
లంకృతాం విచిత్రవసనోపేతాం సర్వలక్షణలక్షితాం। విలాసినీంసహ
స్రైః స్తూయమానామహర్నిశం॥ దేవాసురైరపి సదా వంద్యమాన

తిలకర్రను నింపియుంచి, చుట్టును దీపములనుంచి మంగళవాద్యములగుచుండగా వరుడు
పత్నీసమేతుడై సరోవర పశ్చిమభాగమందు పీఠముపైగూర్చొని, ప్రాణాయామ
మొనర్చి 'మమవధ్వా...నాకబల్యుత్సవంకరిష్యే' అని సంకల్పించి, 'హిరణ్యగర్భ......
విధేమ' అను మంత్రముచే సరోవరము మధ్యమందు హిరణ్యగర్భునావాహించెది.
'అప్సరస్సు...ర్జుషతాం' అని కలశమందు కొంచెముపసుపుచూర్ణమును గలిపి ఆపూర్ణ
కలశమందు 'దాక్షాయణీం......ప్రదాయినీం' అని దాక్షాయణి నావాహించి, ధ్యా
నమునుచేసి యథావస్తుగా దాక్షాయణియొక్క అభిముఖముగా నుండునట్లు పద్మము
యొక్క ఏడుదళముల యందును, పూర్వాదిగా బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలను ఆదే
వతల త్రికోణమందు గల పూర్వపశ్చిమ ఉత్తరభాగములందు మహాదేవి, కాళి, శాంక

పదాంబుజాం అణిమాదిగుణోపేతా మష్టైశ్వర్యప్రదాయినీం) ఏవం రూపాం దేవీం ధ్యాత్వా కుంభేఆవాహ్య పద్మస్యప్రాగాదిసప్తదళేషు యథాక్రమం బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతౄః త్రికోణమండలాగ్రేషు పూర్వాదిషుతిసృషుదిక్షు యథాక్రమం మహాదేవీం కాళీం శాంకరీం వట్కోణమండలా త్పూర్వభాగే బ్రహ్మాణం సావిత్రీం దక్షిణభాగే శంకరం దుర్గాం। పశ్చిమభాగే లక్ష్మీం నారాయణం ఉత్తరభాగే ఇంద్రం శచీం తద్బహిఃపూర్వా ద్యష్టదిక్షు కపాలినం భీషణం చండం రుండం క్రోధం ఉన్మత్తం అసితాంగం సంహారం। తత్రైవ కుముదకుముదాక్ష పుండరీక వామన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాంజన సంజ్ఞకా నష్టదిగ్గజాన్ ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ సరోమధ్యే అప్సరసస్సోమం గంధర్వం పావకం దైవ్యభిముఖమావాహ్య హిరణ్యగర్భాది పావకాంతదేవతాభ్యస్త త్తన్నామ మంత్రై రాసనాది పుష్పసమర్పణాంతోపచారాన్ కృత్వా పుష్పమాలాద్యలంకృతాం ఛురికాం కుంభసమీపే నిధాయ [ఛురికే త్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితా। తతస్త్వాం పూజయిష్యామి సర్వ సంపత్ప్రదాభవ] ఇతిధ్యాత్వా తత స్తచ్ఛురికాం సంపూజ్య అనంతరం హస్తిద్వయం ధూపదీపాదిభిః పూజయిత్వా నానావిధభక్ష్యభోజ్యాదీని సమర్ప్య వధ్వాసహ త్రిఃప్రదక్షిణంకృత్వా అముం మద్దస్తినం దాస్యామి

రులను ముంభాగమందు బ్రహ్మ సావిత్రులను దక్షిణభాగమందు శంకర దుర్గలను పశ్చిమభాగమందు లక్ష్మీనారాయణులను ఉత్తరభాగమందు ఇంద్రశచీదేవులను వెలుపలి యెనిమిది దిక్కులయందు కపాలి......సంహారమను అష్టభైరవులను అష్టదిగ్గజములను అష్టదిక్పాలకులను సరోవరమధ్యమందు అప్సరస్త్రీ, సోమ గంధర్వపావకులను క్రమముగా నావాహించి మొదలు చెప్పిన హిరణ్యగర్భుని మొదలుకొని ...... పావకాంతమగు సకలదేవతలను క్రమముగా ఆవాహనాది షోడశోపచారములను నామమంత్రములచే సమర్పించేది, అనంతరము పుష్పాదులచే నలంకృతమగు ఒక పెద్ద కత్తిని పూర్ణకుంభ సమీపమందుంచి 'ఛురికే......ప్రదాభవ' అని స్తోత్రించి చక్కగా పూజనొనర్చవలయును. పిదప పూర్వోక్తములగు ఏనుగుల రెంటిని పూజించి అనేకవిధములగు భక్ష్యాదుల నివేదించి పత్నిసమేతుడై మూడుసార్లు ప్రదక్షిణమొనర్చి వరుడు వధువును గురించి ఈ నాగజమును నీకిచ్చెదను నీవు స్వీకరించుము అని చెప్పుచుండగా కన్యకూడావరునకు ఆదేప్రకారముగా నాగజము నీకొసంగెదనని చెప్పేది. పిదప కన్యయొక్క తల్లి ఒక కంచు పాత్రయందు దన్నము నింపి దానిపై మరియొక

త్వంగృహాణ. ఇతిత్రివారం వధూంప్రతి వరోబ్రూయాత్। తథైవ వరంప్రతి వధూశ్చబ్రూయాత్। తతః కన్యామాతా అన్నపూరితం పాత్రాంతరేణపిహితం కాంస్యభాజనమస్యసువాసిన్యాః మస్తకే నిక్షిప్య దీపసమీపం ధృత్వా తదుపరి ప్రథమపూజితఛురికాం పురుషాంతరేణ ధారయిత్వా మంటపస్య పశ్చిమద్వారేణ మంగళతూర్యైస్సహా సరో వరంప్రవిశ్య స్వభర్త్రాసహ వధూవరాభ్యాం ప్రదక్షిణంకృత్వా అన్నపూరితంకాంస్యపాత్రం పురతోనిధాయ పాత్రస్థమన్నం కించిత్కుంభోపరి నిక్షిప్య పునః కించిదన్నం సర్వాసుదిక్షునిక్షిపేత్. తతో వధూవరౌ ముదా స్వంస్వం చిత్రితకరేణ మధిరుహ్య అన్యోన్యాభిముఖౌ భూత్వా (అత్రాన ఇంద్రస్సుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృహాయ మహాహస్తీ దక్షిణేన॥ విద్మాహిత్వాతు వికూర్మింతు విదేష్ణంతు పీమఘంతు విమాత్రమవోభిః॥ నహిత్వా శూరదేవాన మర్తాసోదిత్సంతం భీమం నగాం నారయంతే॥ ఏతోన్విన్ద్రం స్తవామేశానం వస్వస్వరాజం నరాధసా మర్ధిషన్నః॥ ప్రస్తోషదుపగాసిషచ్ఛ్రవత్సామగీయమానం అభిరాధసాజుగురత్॥ ఆనోభర దక్షిణేనాభిసవ్యేన ప్రమృశ। ఇంద్రమానో వసోర్నిర్భాక్ ఉపక్రమస్వాభర ధృషతా ధృష్ణోజనానాం అదాశూష్టరస్య వేదః ఇంద్రియ ఉనుతే అస్తివాజో వీర్యేభిస్సనిత్వః॥ అస్మాభిస్సుతం సునుహి సద్యోజవస్తేవాజా అస్మభ్యం విశ్వాశ్చంద్రాః॥ వశైశ్చమక్షూంజరంతే) ఇతిఉచ్చరంతౌ స్నేహాద్యాచయిత్వా హస్తవినిమయం కుర్యాతాం తతో వరః పత్న్యాసహ పీఠేఉపవిశేత్. తతః పురోధాః (స్వాద్వీం త్వాం స్వాదునాతీవ్రాం తీవ్రేణామృతామమృ

గిన్నెనుమూసి దానినొకముత్తైదువశిరస్సుపైనుంచి దానిపైనొకదీపమునిడి దానిపై పూజింపబడిన కత్తిని మరియొకరిచే పట్టించి మంటపముయొక్క పశ్చిమభాగమునుండి ప్రదక్షిణముగా వచ్చి సరోవరము పద్ధతిచొప్పున అన్నముచే నింపబడిన ఆకంచు గిన్నెను ముందరబెట్టి ఇంచుక అన్నమును కలశముపైవేసి అనంతరము సమస్త దిక్కులయందును కొంచెముకొంచెము అన్నమును వేయవలయును. అనంతరము వధూవరులు తమతమ ఏనుగును నొకరికిమరియొకరు యిచ్చినట్టులజేసి దంపతులిద్దఱు పీఠముందు కూర్చుండవలయును. అనంతరము పురోహితుడు పూర్వమందు పూజింపబడిన కలశముయొక్క జలమును గరిక దర్భ మొదలైన వాటిచే వధూవరుల శిరస్సుపైన

తేన మధుమతీం మధుమతా॥ అభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయ హారివోవర్ధమానః॥ యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మతంనో మాహాసీత్. ఓంశాంతి శ్శాంతిః) ఇత్యనేనవధూవరయో శ్శిరసి దూర్వాగ్రైస్త్రిభిః పూర్వార్చిత కుంభస్థవసంతోదకం నిషించేత్. అథ పూర్వార్చిత పంచపాలికాః పూజయిత్వా (గచ్ఛగచ్ఛసురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర యత్ర బ్రహ్మాదయోదేవా స్తత్ర గచ్ఛమహేశ్వర) ఇతి విసర్జనంకృత్వా నద్యాదిషు న్యస్యేత్. అనంతరం వధూవరయోః కంకణద్వయమపి అర్చయిత్వా (కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షార్థస్మిన్కదాచన మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్వా దేవత్వం గచ్ఛకంకణ) ఇతి మంత్రేణ విసర్జయేత్. తతః పురంధ్రిగీతమంగళ తూర్యఘోషే క్రియమాణేసతి సువాసినీభ్యః మంగళద్రవ్యాణిదత్వా ఉపాయనాదికం దేయం॥ తతః ఫలపూజాం కుర్యాత్॥

అథ గృహప్రవేశః

తతో వీరమాహేశ్వరేభ్యో యథాశక్తిదానానిదత్వా శ్వశుర దీయమాన దాసీదాసపర్యంకాదియుక్తః బంధుభిస్సహ సువాసినీభిః అష్టమంగళ సంజ్ఞక దర్పణపూర్ణకలశ కన్యాపుష్పాక్షతదీపమాలాధ్వజలాజైః మంగళతూర్యనాదైశ్చసహ ఛత్రాద్యుపలక్షితః స్వగృహసమీపం గత్వా పురంధ్రీభిః నీరాజితః వధూపాణిం పరిగృహ్య శుభముహూర్తే గృహంప్రవిశ్య తత్ర విధివత్ పుణ్యాహవాచయిత్వా ఏతావుపగచ్ఛే

"స్వస్త్యంత్వం......శాంతిశ్శాంతిః" అని ప్రోక్షణచేసి పిదప వెనుక జెప్పిన రీతిగా ఫలపూజ నాచరించవలయును. అనంతరము పిదప పూర్వదినమున పూజించబడిన అంకురారోపణ ఐదుపాత్రలను పూజించి 'గచ్ఛగచ్ఛ......మహేశ్వర' అని విసర్జనచేసి (కదలించితీసి) వాటిని నదిమొదలగు శుద్ధజలములందు విడువవలయును. పిదప వధూవరులకంకణములనుపూజించి 'కంకణం......కంకణ' అని విడువవలయును. పిదప ముత్తైదువలు శోభనము మొదలైన పాటలనుపాడి ఆరతిమొదలగు లోకాచారము లనుచేసి మంగళాంగనలకు వాయనము లివ్వవలయు.

తాం తతః ఫలపూజాం కారయేత్। తతో నీరాజనాదికం యథాచా
రం కార్యం॥ ఇతి నాకబల్యాసహ గృహప్రవేశప్రకరణం॥

వివాహవిధి రియం పూర్ణతా మాగమత్,

ఇతిశివం.

వరుడుగృహమునుప్రవేశించుట.

అనంతరము వరుడు వీరమాహేశ్వరులకు శక్త్యనుసారముగా దానమొసంగి తరుమామగారిచ్చిన వార్యాదలనుస్వీకరించి ఛత్రచామరాదులచే శోభితుడై మంగళ వాద్యములతోడ సుముహూర్తమందు వధూసమేతుడై తనగృహమునకేగి అచట విధ్యుక్తముగా పుణ్యాహనాందీసమారాధనల నొనర్చి ఫలపూజనీరాజనాదుల నాచరించవలయును.

ఇతిశ్రీమద్రేవణాచార్య శిష్యపరంపరాగత వృషగోత్ర పాదవడిసూత్రాన్విత
చిరిగేవంశ కంఠీందు బ్ర॥ శ్రీ॥ నాగభూషణార్య తనూజుడగు (చర్లపల్లి
నల్లగొండ) చిరిగేమఠం వీరభద్రశర్మచే నాంధ్రీకరించబడిన వీర
శైవవివాహవిధిటిప్పణమున గృహప్రవేశ ప్రకరణము.

సంపూర్ణము.

శ్రీశివాయనమః.

అథ హోమప్రకరణమ్

అథ వరః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య మమసహ ధర్మచారిణీ సంబంధ సంపాదనీయాగ్ని పరిగ్రహణార్థం పాణిగ్రహణ హోమం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య స్థండిలోల్లేఖనాది అగ్నిప్రతిష్ఠాప నాంతం కర్మ యథావిధికృత్వా ప్రత్యగగ్నేర్దృషదం సోపలాం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాగుదీచ్యాం ముమామహేశ్వరకలశం ధాన్యరాశేరుపరి నిధాయ పల్లవైః పిధాయ గంధపుష్పైరలంకృత్య ఆగ్నింధ్యాత్వా ఉదగగ్నేస్సప్త తండులరాశీనుపకల్ప్య సమిద్వయ మాదాయ దేశకాలకథనపూర్వక మస్మిన్ వివాహహోమే దేవతాపరిగ్రహార్థ మిత్యాద్యాఘారావాజ్యే నేత్యంతముక్త్వా త్రిరగ్నింపవమానం త్వమర్యమాప్రజాపతించ లాజద్రవ్యేణ శేషేణేత్యాద్యుక్త్వా అన్వాధాయ పరిసమూహనాద్యాజ్యాధిశ్రవణాంతంకృత్వా లాజాన్ గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య ఆజ్యాద్దక్షిణతో బర్హిషి నిధాయ స్రువసమ్మార్జనాద్యాఘారాంతే అగ్న ఆయూంషి పవసే ఇత్యాదిభిస్తిసృభిః అగ్న ఆయూంషీత్యాది త్రయాణాం మంత్రాణాం శతం వైఖానసా అగ్నిః పవమానో గాయత్రీ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (అగ్న ఆయూంషి పవస ఆసువోర్జమిషంజనః ఆరే బాధస్వదుచ్ఛునాం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నిఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః| తమీమహే మహాగయం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మే వచస్సువీర్యం దధద్రయిం మయిపోషంస్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ. త్వమర్యమా వసుశ్రుతోఽగ్ని త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావన్ గుహ్యంబిభర్షి| అంజంతిమిత్రం సుధితంనగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా) అగ్నయ ఇదంనమమ. ప్రజాపతే నత్వ దిద్యస్యహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతి త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్య

హోమే వినియోగః (ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని
పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయం స్యామ
పతయో రయీణాం స్వాహా) ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ఆజ్యాహుతి
పంచమగ్నేః పశ్చిమజిహ్వాయాం హుత్వా ఉద్దేశత్యాగం కృత్వా వరః
ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరస్య
అంగుష్ఠప్రదేశమవాఙ్ముఖేన కరేణ గృభ్ణామీత్యస్య సూర్యా
సావిత్రీ త్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (గృభ్ణామి తే సౌభ
గత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాసః। భగో అర్య
మా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః) అనేన
మంత్రేణ గృహీత్వోత్థాపితాయా వధ్వాః కరౌ ప్రక్షాళ్య అంజలిం
కారయిత్వా స్రువేణాజ్యమాదాయోపస్తీర్య తద్భ్రాత్రా భ్రాతృస్థానీ
యేన వా తిష్ఠతా శూర్పస్థాన్ లాజాన్ ముష్టిపరిమితాన్ తస్యా అం
జలౌ ద్విరావాప్య స్వయం పాత్రస్థానభిఘార్య ఆవర్తం చాభిఘార్య
అర్యమణం సువామదేవోऽర్యమాగ్నిరనుష్టుప్ వివాహప్రధానలాజ
హోమే వినియోగః (అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత
స ఇమాం దేవో అర్యమా ప్రేతో ముంచాతు నాముతః స్వాహా) ఇతి
మంత్రముచ్చరిత్వా అంజలివిచ్ఛేదనమకుర్వన్ అంగుల్యగ్రై రంజ
లిం పార్శ్వేన హావయేత్। స్వయమర్యమ్ణే అగ్నయ ఇదం న మమ. ఇత్యు
ద్దిశ్య త్యక్త్వా దృషదుపలం వర్జయిత్వా పూర్ణకుంభసహితమగ్నిం
(అమోహమస్మి సా త్వం సా త్వమస్యమోహం ద్యౌరహం పృథివీ త్వం
సామాహమృక్త్వం తావేవ వివహావహై ప్రజాం ప్రజనయావహై సం
ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ జీవేవ శరదశ్శతం) ఇతి మంత్రేణ
స్వయమగ్రే గచ్ఛన్ వధ్వా సహ ప్రదక్షిణీకృత్య తాం ప్రాఙ్ముఖీం
కృత్వా ఇమమశ్మానమిత్యస్య వామదేవో వధూరనుష్టుప్ అశ్మా
రోహణే వినియోగః (ఇమమశ్మానమారోహాశ్మేవ త్వం స్థిరా భవ సహ
స్వ పృతనాయతోऽభితిష్ఠ పృతన్యతః) ఇతి మంత్రేణ ద్వాభ్యాం పాదా
భ్యామపి దృషదమారోప్య పూర్వవత్తదంజలిముపస్తీర్య లాజావదానం
ద్విః కారయిత్వా అభిఘార్య వరుణం సువామదేవో వరుణాగ్నిరను

ష్టుప్ వివాహప్రధానలాజహోమే వినియోగః [వరుణానుదేవం
కన్యా అగ్నిమయక్షత స ఇమాం దేవో వరుణః ప్రేతో ముంచాతు నాము
తస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా వరుణాగ్నయ ఇదం నమమ.
ఇత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవద్భ్రాత్రాసహ ప్రదక్షిణీకృత్య దృష
దమారోప్య పునరుపస్తీర్య ద్విరావాప్యాభిఘార్య పూషణానువామ
దేవః పూషాగ్ని రనుష్టుప్ వివాహప్రధానలాజహోమే వినియోగః
[పూషణం సుదేవం కన్యా అగ్ని మయక్షత| స ఇమాం దేవః పూషా
ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా
పూషాగ్నయ ఇదం నమ మేత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవత్ప్రదక్షిణీ
కృత్య॥ దృషద మారోప్య స్వయంప్రజాపతయే స్వాహా ఇతి స్మరన్
అవశిష్టాన్ లాజాన్ ఆత్మాభిముఖం శూర్పకోణేనైవ నిరవశేషం
తత్రైవ హావయేత్॥ తతః హస్తౌ ప్రక్షాళ్య ఆజ్యం గృహీత్వా స్రువేణ
కద్రుద్రాయ ప్రచేతస ఇత్యాది మంత్రై రేకాదశరుద్రాన్ప్రతితత్తన్నా
మోచ్చారణపూర్వకం రుద్రాయస్వాహా రుద్రాయేదంనమమ । ఇతి
జుహుయాత్, తథైవ మూలమంత్రేణ పంచవారం జుహుయాత్
తతస్సప్తపదీస్నిర్వర్త్య స్వశిరసావధూశిరస్సంయోజ్య కలశస్థం ఉదక
మాదాయ ప్రథమ మాత్మశిరః పశ్చాద్వధూశిరః శాంతిర స్త్వితి పంచ
దశమంత్రై రభిషిచ్య పూర్వవదాసిత్వాజ్యేన స్విష్టకృదాదిహోమ
శేషం సమాప్య పూర్వబద్ధోత్తరీయాం తౌ తూష్ణీం విసృజ్య వాఙ్ని
యమం విసృజేత్॥ హోమవిధి రితి॥

శివసంకల్పః

యేనేదంభూతం భువనం భవిష్యత్పరిగృహీత మమృతేన సర్వం
యోగయజ్ఞస్త్రాయతే సప్తహోతా తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥ ౧॥
యేనకర్మాణిపరిచరంతిధీరా యతో వాచా మనసా చారుయంతి। యత్స
మ్మితం మన స్సంయంతి ప్రాణిన స్తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥ ౨॥ యేన
కర్మాణ్యపసో మనీషిణో యజ్ఞే కృణ్వంతువిదథేషుధీరాః। యదపూర్వం

యత్ క్రమంతః। ప్రజానాం తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు ॥౩॥ యత్ప్ర
జ్ఞాన ముత చేతో ధృతిశ్చ యజ్జ్యోతిరంత రమృతంప్రజాసు। యస్మాన్న
ఋతే కించ న కర్మక్రియతే తన్మే...మస్తు ॥౪॥ సుషారథిర శ్వానివయన్
మనుష్యాన్నే నీయతేభీశుభిర్వాజినివ। హృత్ప్రతిష్ఠం యదజిరం యవిష్ఠం
తన్మే...మస్తు ॥౫॥ యస్మిన్నృచ స్సామయజూంషి యస్మిన్ప్రతిష్ఠారథ
నాభివారాః। యస్మింశ్చిత్తం సర్వమోదం ప్రజానాం తన్మే ॥౬॥ యదత్ర
షష్ఠం త్రిశతగ్ంశరీరం యజ్ఞస్యగుహ్యం నవనావమాద్యం। దశపంచ
త్రిగ్ంశతం యత్పరంచ తన్మే ॥౭॥ యజ్జాగ్రతో దూరముదైతు దైవం తదు
సుప్తస్య తథైవైతి। దూరంగమం జ్యోతిషాం జ్యోతిరేకం తన్మే ॥౮॥ యేనే
దం విశ్వంజగతో బభూవ యేదేవాపి మహతో జాతవేదాః। తదేవాగ్ని స్త
మసో జ్యోతిరేకం తన్మే ॥౯॥ యేన ద్యౌః పృథివీచాంతరిక్షంచ యేపర్వ
తాః ప్రదిశో దిశశ్చ। యేనేదం జగద్వ్యాప్తం ప్రజానాం తన్మే ॥౧౦॥ యే
మనో హృదయం యేచదేవా యేదివ్యాఆపో యే సూర్యరశ్మిః। తేశ్రోత్రే
చక్షుషీసంచరంతం తన్మే ॥౧౧॥ అచింత్యం చాప్రమేయంచ వ్యక్తంవ్యక్త
పరంచయత్। సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరంజ్ఞేయం తన్మే ॥౧౨॥ ఏకాచశతంచ
సహస్రంచాయుతంచనియుతంచప్రయుతంచార్బుదంచన్యర్బుదంచ।సము
ద్రశ్చమధ్యంచాంతశ్చపరార్ధశ్చ తన్మే ॥౧౩॥ యేపంచపంచాదశశతగ్ం
సహస్రమయుతం న్యర్బుదంచ తేఅగ్నిచిత్తేష్టకా స్తగ్ంశరీరం తన్మే ॥౧౪॥
వేదాహమేతంపురుషంమహాంతమాదిత్యవర్ణంతమసః పరస్తాత్ తస్యయో
నిం పరిపశ్యంతి ధీరా స్తన్మే ॥౧౫॥ యస్యేదంధీరాఃపునంతికవయో బ్రహ్మ
ణమేతంత్వావృణుతమిందుం స్థావరంజంగమం ద్యౌరాకాశంతన్మే మనశ్శి॥
పరాత్పరతరంచైవ యత్పరాత్పరతో హరః తత్పరాత్పరతో జ్ఞేయం తన్మే
॥౧౬॥ వేదాదిషుగాయత్రీ సర్వవ్యాపీమహేశ్వరీ ఋగ్యజుస్సామాథ
ర్వైశ్చ తన్మే ॥ ౧౭ ॥ యోవై దేవంమహాదేవం ప్రణవంపురుషోత్తమం
యస్సర్వేసర్వతశ్చైవ తన్మే ॥ ౧౯ ॥ ప్రయతః ప్రణవోంకారం ప్రణ
వం పురుషోత్తమం యస్సర్వే సర్వతశ్చైవ తన్మే ॥ ౨౦॥ యోసౌ సర్వేషు
వేదేషు పఠ్యతేహ్యజఈశ్వరః అకాయో నిర్గుణో హ్యాత్మా తన్మే ॥ ౨౧॥
గోభిర్జుష్టం ధనేన హ్యాయుషాచ బలేనచ ప్రజయాపశుభిః పుష్కరాక్షం

తన్మే॥ ౨౨॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక మివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ తన్మే॥ ౨౩॥ కైలాస శిఖరే రమ్యే శంకరస్య శివాలయే దేవతా స్తత్ర మోదంతే తన్మే॥ ౨౪॥ విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతో ముఖో విశ్వతో హ స్త ఉత విశ్వతస్పాత్ సంబాహుభ్యాం నమతి సంపతత్రై ర్ద్యావాపృథివీ జనయన్ దేవ ఏక స్తన్మే॥ ౨౫॥ చతురో వేదానధీయీత సర్వశాస్త్రమయం విదుః ఇతిహాసపురాణానాం తన్మే॥ ౨౬॥ మానో మహాంత ముత మానో అర్భకం మాన ఉక్షంత ముత మాన ఉక్షితం మానో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మాన స్తనువో రుద్రరీరిష స్తన్మే॥ ౨౭॥ మానస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్హ విష్మంతో నమసా విధేమ తే తన్మే॥ ౨౮॥ ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమోనమ స్తన్మే॥ ౨౯॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే వోచేమ శంతమగ్ం హృదే తన్మే॥ ౩౦॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠాః సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివ స్తన్మే॥ ౩౧॥ యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ తన్మే॥ ౩౨॥ య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య దేవాః యస్య ఛాయామృతం యస్య మృత్యుః తస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ తన్మే॥ ౩౩॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం తన్మే॥ ౩౪॥ యోరుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు తన్మే మనశ్శివసంకల్ప మస్తు ॥౩౫॥ శివసంకల్పోయం సమాప్తః॥

[వివాహలాజ హోమ మైనపిదప, శాంతికై ఈశివసంకల్ప మంత్రములను పఠించవలయు. మరియు శ్రీశివసంకల్పమును కంకణపూజ చేయునప్పుడు నుపయోగింపదగును].

ఓం

శ్రీ విష్ణువల్లభాయనమః

సంక్షిప్తాశీర్వాదమంత్రములు

వీటిని కట్నములు చదివించునెడలను సామాన్యముగ నాశీర్వదించునెడలను ప్రయోగింపదగు)

యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనావృతాం పురీం। తస్మై
బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ ౧

సప్త ప్రాణాః ప్రభవంతి తస్మాత్సప్తార్చిషః సమిధస్సప్త జిహ్వాః
సప్త ఇమే లోకా యేషు చరంతి ప్రాణా గుహాశయా న్నిహితాస్సప్త సప్త
అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యందంతే సింధవస్సర్వరూపాః।
అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాచ్చ యేనైష భూత స్తిష్ఠత్యంతరాత్మా॥ ౨

అభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయ హరివో వర్ధమానః।
యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ।
బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మహాసీత్॥ ౩

హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః।
హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై॥ ౪

పూర్వే పూర్వేభ్యో వచ ఏతదూచుః। ఆవర్తమగ్నిం చిన్వా
నాః పూర్వే విశ్వసృజోఽమృతాః॥ శతం వర్షసహస్రాణి॥ ౫

భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవా భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజ
త్రాః॥ స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥

ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తురస్య ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్
ద్రవిణోదా వీరవతీమిషన్నో ద్రవిణోదా రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ ౭

సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధ
రాత్తాత్। సవితా నస్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘ
మాయుః॥ ౮

ఆప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే యస్త్వా హృదా
కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం। యస్మై త్వం సుకృతే

జాతవేదః ఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం అశ్వినం సపుత్రిణం వీరవంతం
గోమంతం రయిన్నశతేస్వస్తి॥ ౯
హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దధాతి। మధవ్యోఽసానీతి ఏక
ధాబ్రాహ్మణమువహరతి। ఏకధైవయజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి॥ ౧౦
ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోష మౌద్భిదం। ఇదం హిరణ్యం
వర్చస్వ జైత్రాయా విశతాదిమాం॥ ౧౧
ఉచ్చైర్వాజిపృతనా షాట్ సభాసాహం ధనంజయం। సర్వాస్స
మగ్రాఋుద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ సమాహితాః॥ శునమహం హిరణ్య
స్యపితుర్నామేవ జగ్రభ। తేనమాం సూర్యత్వచమకరం పురుషు
ప్రియం॥ ౧౨
ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి బ్రా
హ్మణస్తం రాజన్పారయామసి॥ ౧౩
మారుతమసి మరుతా మోజోపాం ధారాం భింధిరమయత
మరుతః శ్యేనమాయినం మనోజవసం వృషణగ్ం సువృక్తిమ్॥ ౧౪
నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే।
భాగం విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥ ౧౫
ద్వయాం అగ్నేరధినో వింశతింగావధూమతో మఘవామహ్యం
సంరాట్ ఋభ్యావర్తిచాయమానో దదాతిదూణాశేయం దక్షిణా
పార్థివానాం॥ ౧౬

[ఈమంత్రమును కొందరు వైదికపండితులు పదక్రమ, జటా, ఘన, రూపకము విస్తారముగా పఠింతురు. దానినిట కొన్నిమంత్రములకు పదజటలను గ్రంథాంతరప్రకారము వ్రాసెద.)

పదమూడవ మంత్రమునకు క్రమము.

ఓషధయస్సం। సంవదంతే। వదంతేసోమేన। సోమేనసహ। సహ రాజ్ఞా। రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి। కరోతిబ్రాహ్మణః। బ్రాహ్మణస్తం। తగ్ంరాజన్। రాజన్పారయామసి। పారయామసీతిపారయామసి॥

జటా.

ఓషధయస్సగ్ం సమోషధయ ఓషధయస్సం। సంవదంతే వదం తే సగ్ం సంవదంతే। వదంతే సోమేన సోమేనవదంతే వదంతే సోమేన। సోమేనసహ సహసోమేన సోమేనసహ। సహరాజ్ఞా రాజ్ఞాసహ సహ రాజ్ఞా। రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి కరోతియస్మై యస్మైకరోతి। కరోతిబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణఃకరోతి కరోతిబ్రాహ్మణః। బ్రాహ్మ ణాస్తం తంబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణాస్తం। తగ్ంరాజన్ రాజన్తం తగ్ం రాజన్, రాజన్పారయామసి పారయామసిరాజన్ రాజన్పారయా మసి। పారయామసీతి పారయామసి॥శతమానం భవతి శతాయుః పురు షశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ౧

౧౮ వ మంత్రమునకు క్రమము.

మారుతమసి। అసిమరుతాం। మరుతామోజః।ఓజోపాం। అపాం ధారాం। ధారాం భింధి। భిందిరమయత। రమయతమరుతః। మరుతః శ్యేనం। శ్యేనమాయినం। అయినం మనోజవసం। మనోజవసమితి మనో జవసం।జవసంవృషణం।వృషణగ్ంసువృక్తిమ్।సువృక్తిమితిసువృక్తిమ్॥ ౨

జటా। మారుతమస్యసి మారుతం మారుతమసి। అసిమరుతాం మరుతామస్యసి మరుతాం। మరుతామోజ ఓజోమరుతాం మరుతా మోజః। ఓజోపామపామోజ ఓజోపాం। అపాం ధారాంధారామపా మపాం ధారాం। ధారాం భింధిభింధిధారాంధారాంభింధి। భింధిరమయత రమయతభింధి భింధిరమయత। రమయతమరుతో మరుతో రమయతర మయతమరుతః। మరుతశ్శ్యేనగ్ం శ్యేనం మరుతో మరుతశ్శ్యేనం। శ్యేనమా యిన మాయినం శ్యేనగ్ం శ్యేనమాయినం। అయినంమనోజవసం మనో జవస మాయినమాయినం మనోజవసం। మనోజవసం వృషణగ్ం వృష ణం మనోజవసం మనోజవసం వృషణం। మనోజవసమితి. మనఃజవసం। వృషణం సువృక్తిగ్ం సువృక్తిం వృషణగ్ం వృషణంసువృక్తిమ్।సువృక్తి మితి సువృక్తిమ్ శతమానం... తిష్ఠతి॥ ॥౨॥

౧౫ వ మంత్రమునకు క్రమము.

నవోనవో భవతి| నవోనవ ఇతి నవోనవః| భవతి జాయమానః| జాయమానోఽహ్నామ్| అహ్నామ్ కేతుః కేతురుషసామ్| ఉషసామేతి| ఏత్యగ్రే| అగ్ర ఇత్యగ్రే| భాగం దేవేభ్యః| దేవేభ్యో వి| విదధాతి| దధాత్యాయన్| ఆయన్ప్ర| ఆయన్నిత్యాయన్| ప్రచంద్రమాః| చంద్రమాస్తిరతి| తిరతి దీర్ఘం| దీర్ఘమాయుః | ఆయురిత్యాయుః| ॥౩

జటా

నవోనవో భవతి భవతి నవోనవో నవోనవో భవతి| నవోనవ ఇతి నవోనవః | భవతి జాయమానో జాయమానో భవ భవతి జాయమానః| జాయమానోఽహ్నామహ్నాం జాయమానో జాయమానోఽహ్నాం| అహ్నాం కేతుః కేతురహ్నామహ్నాం కేతుః| కేతురుషసా ముషసాం కేతుః కేతురుషసామ్| ఉషసా మేత్యేత్యుషసాముషసామేతి| ఏత్యగ్రే అగ్రే ఏత్యేత్యగ్రే| అగ్ర ఇత్యగ్రే| భాగం దేవేభ్యో దేవేభ్యో భాగం భాగం దేవేభ్యః| దేవేభ్యో వివి దేవేభ్యో దేవేభ్యో వి| విదధాతి దధాతి వి విదధాతి| దధాత్యాయన్నాయన్ దధాతి దధాత్యాయన్| ఆయన్ ప్రప్రాయన్నాయన్ప్ర| ఆయన్నిత్యాయన్| ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్ర| చంద్రమాః! చంద్రమాస్తిరతి తిరతి చంద్రమాశ్చంద్రమాస్తిరతి| తిరతి దీర్ఘం దీర్ఘంతిరతి తిరతి దీర్ఘం| దీర్ఘమాయురాయుర్దీర్ఘం దీర్ఘమాయుః| ఆయురిత్యాయుః॥ శతమానం...తిష్ఠతి॥ ౩

౧౬ వ మంత్రమునకు క్రమము.

ద్వయామగ్నే| అగ్నే రథినః| రథినో వింశతిం| వింశతింగాః| గావధూమతః| వధూమతో మఘవా| మఘవా మహ్యం| మహ్యం సంరాట్| సంరాడితి సంరాట్| అభ్యావర్తి చాయమానః| చాయమానో దదాతి| దదాతి దూణాశా| దూణాశేయం| ఇయం దక్షిణా| దక్షిణా పార్థివానాం| పార్థివానామితి పార్థివానాం॥

జటా,

ద్వయామగ్నే గ్నే ద్వయాం ద్వయామగ్నే| అగ్నే రథినో రథినో గ్నే గ్నే రథినః| రథినో వింశతిం వింశతిం రథినో రథినో వింశతిం| వింశ

తింగా గావింశతిం వింశతింగాః। గావధూమతో వధూమతోగా గావధూమతీః। వధూమత ఇతి వధూమతీః। మఘవామహ్యం మహ్యంమఘవా మఘవామహ్యం। మహ్యంసంరాట్సంరాణ్మహ్యం మహ్యంసంరాట్। సంరాడితిసంరాట్। అభ్యావర్తీచాయమానశ్చాయమానోభ్యావర్త్య భ్యావర్తీచాయమానః। అభ్యావర్తీత్యభి ఆవర్తీ। చాయమానో దదాతి దదాతిచాయమానశ్చాయమానోదదాతి। దదాతిమానాశా మానాశా దదాతిదదాతిమానాశా। దుర్నశేతిదుఃనశా। ఇయం దక్షిణా దక్షిణేయ మియం దక్షిణా। దక్షిణా పార్థివానాం పార్థివానాం దక్షిణా దక్షిణా పార్థివానాం। పార్థివానామితి పార్థివానాం॥ శతమానం... ప్రతితిష్ఠ॥౫॥

౧౫ వ. నవోనవో యను మంత్రమునకు ఘన

నవోనవో భవతిభవతి నవోనవ నవోనవో భవతి జాయమానో జాయమానోభవతి నవోనవో నవోనవో భవతి జాయమానః। నవోనవ ఇతినవః నవః। భవతిజాయమానో జాయమానో భవతిభవతి జాయమానోహ్నామహ్నాం జాయమానో భవతిభవతి జాయమానోహ్నాం। జాయమానోహ్నామహ్నాం జాయమానో జాయమానోహ్నాం కేతుః కేతురహ్నాం జాయమానో జాయమానోహ్నాం కేతుః। అహ్నాం కేతుః కేతురహ్నామహ్నాం కేతురుషసా ముషసాం కేతు రహ్నా మహ్నాం కేతురుషసాం। కేతురుషసా ముషసాం కేతుః కేతురుషసామేత్యే త్యుషసాం కేతుః కేతురుషసామేతి। ఉషసామేత్యేత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే అగ్రఏత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే॥ ఏత్యగ్రే అగ్రఏత్యేత్యగ్రే। అగ్ర ఇత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో దేవేభ్యో భాగం భాగం దేవేభ్యో విదేవే భ్యో భాగంభాగం దేవేభ్యోవి। దేవేభ్యోవివిదేవేభ్యో దేవేభ్యోవిదధాతి దధాతివి దేవేభ్యో దేవేభ్యోవిదధాతి। విదధాతిదధాతి విదధాత్యాయ న్నాయ న్దధాతివిదధాత్యాయన్। దధాత్యాయన్నాయన్దధాతి దధాత్యాయన్ప్రప్రాయన్దధాతి దధాత్యాయన్ప్ర। ఆయన్ప్రప్రాయన్నాయన్ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రాయన్నాయన్ప్రచంద్రమాః। ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్రచంద్రమాస్తిరతి తిరతిచంద్రమాః ప్రప్ర